

преводилац

translator

Часопис Удружења научних
и сѝручних ѝреводилаца Србије

2/25

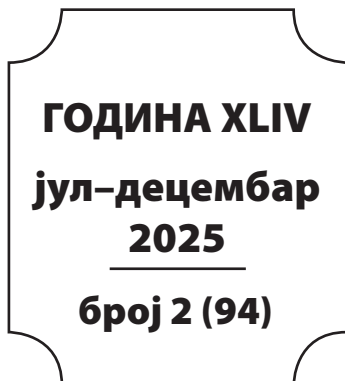

Београд
2025

ISSN 0351-8892 | UDC 81'25

преводицац

Часопис за традуктологију и сродне области

Удружење научних и стручних преводаца Србије

Репрезентативно удружење у култури

Београд

ISSN 0351-8892 | UDC 81'25

translator

Journal for translation studies and related fields

Association of Scientific and Technical Translators of Serbia
Representative association in culture

Belgrade

ISSN 0351-8892 | UDC 81'25

ПРЕВОДИЛАЦ

Часопис за традуктологију и сродне области
Излази двапут годишње

Издавач

Удружење научних и стручних преводаца Србије
Репрезентативно удружење у култури

За издавача

Драгић Вукићевић

Покренут 1982. године

Главни и одговорни уредник
Проф. др Милена Ивановић

Уређивачки одбор

др Милена Ивановић, главни уредник (Филолошки факултет Универзитета у Београду), др Милица Винавер Ковић (Филолошки факултет Универзитета у Београду), др Милана Додиг (Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу), др Гордана Ђоковић (Филолошки факултет Универзитета у Београду), др Јасмина Ђорђевић (Филозофски факултет Универзитета у Нишу), др Борислава Ераковић (Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду), др Зорица Ковачевић (Филолошки факултет Универзитета у Београду), др Марија Копривица Лелићанин (САЕ институт Милано), др Ана Кузмановић Јовановић (Филолошки факултет Универзитета у Београду), др Марија Лојаница (Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу), др Ружица Радојчић (Филолошки факултет Универзитета у Београду), др Славко Станојчић (Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу), др Влатка Рубињони Стругар, мр Златоје Мартинов

Секретар уредништва: Марко Јевтић

Међународни уређивачки одбор

др Бранка Дрљача Маргић (Филозофски факултет Свеучилишта у Риједи), др Илинца Илијан (Катедра за романистику Западног универзитета у Темишвару), др Љубица Кардалеска (Факултет примењених страних језика Америчког универзитета Европе), др Игор Лакић (Филолошки факултет Универзитета Црне Горе), др Светлана Митић (Филолошки факултет Универзитета у Бањој Луци), др Томаж Онич (Филозофски факултет Универзитета у Марибору), др Агнес Писански Петерлин (Филозофски факултет Универзитета у Љубљани)

Издавачки савет

др Милош Ђурић, др Ана Јовановић, мр Снежана Пешић

Лектура српској шекспира и коректура: др Славко Станојчић

Превод на енглески: Александра Перовић

Лектура енглеској шекспира: мр Ана Бојановић

Дизајнер корица и технички уредник
Александар Прибићевић и Јелена Панић

Адреса

ПРЕВОДИЛАЦ, 11000 Београд, Кичевска 9

Тел. 2442-997 и 2441-542

e-mail: casopis@prevodi.rs, casopisprevodilac@gmail.com

Штампа

Службени власник д. о. о., Београд

Тираж

200 примерака

Часопис *Преводилац* је лиценциран под условима CC BY-NC-ND 4.0:
Ауторство-Некомерцијално-Без прерада 4.0 Међународна

ISSN 0351-8892 | UDC 81'25

translator

Journal for translation studies and related fields
The Journal is published two times a year

Published by

Association of Scientific and Technical Translators of Serbia
Representative association in culture

For the Publisher
Dragić Vukićević

Launched in 1982

Editor-in-Chief
Prof. Milena Ivanović, PhD

Editorial Board

Milena Ivanović, PhD, Editor-in-Chief (Faculty of Philology, University of Belgrade), Milica Vinaver Ković, PhD (Faculty of Philology, University of Belgrade), Milana Dodig, PhD (Faculty of Philology and Arts, University of Kragujevac), Gordana Đoković, PhD (Faculty of Philology, University of Belgrade), Jasmina Đorđević PhD (Faculty of Philosophy, University of Niš), Borislava Eraković, PhD (Faculty of Philosophy, University of Novi Sad), Marija Koprivica Lelićanin (SAE Institute Milano), Zorica Kovačević, PhD (Faculty of Philology, University of Belgrade), Ana Kuzmanović Jovanović, PhD (Faculty of Philology, University of Belgrade), Marija Lojanica, PhD (Faculty of Philology and Arts, University of Kragujevac), Ružica Radojčić, PhD (Faculty of Philology, University of Belgrade), Slavko Stanojčić, PhD (Faculty of Philology and Arts, University of Kragujevac), Vlatka Rubinjoni Strugar, PhD, Zlatoje Martinov, MA

Secretary of the Editorial Office: Marko Jevtić

International Editorial Board

Branka Drljača Margić, PhD (Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Rijeka), Ilinca Ilian, PhD (Department of Romance Languages, Western University of Timișoara), Ljubica Kardaleska, PhD (Faculty of Applied Foreign Languages, American University of Europe), Igor Lakić, PhD (Faculty of Philology, University of Montenegro), Svetlana Mitić, PhD (Faculty of Philology, University of Banja Luka), Tomaž Onič, PhD (Faculty of Arts, University of Maribor), Agnes Pisanski Peterlin, PhD (Faculty of Arts, University of Ljubljana)

Publishing Board

Miloš Đurić, PhD; Ana Jovanović, PhD; Snežana Pešić, MA

Serbian version copyediting and proofreading: Slavko Stanojčić, PhD

English version translation: Aleksandra Perović

English version copyediting: Ana Bojanović, MA

Cover Designer and Technical Editor
Aleksandar Pribičević and Jelena Panić

Address

PREVODILAC, 11000 Belgrade, 9 Kičevska St.
Tel. 2442-997 and 2441-542
e-mail: casopis@prevodi.rs, casopisprevodilac@gmail.com

Printed by

Službeni glasnik Ltd., Belgrade

Circulation
200 copies

Translator is licensed under a CC BY-NC-ND 4.0.

ПРЕВОДИЛАЦ

ГОДИНА XLIV

јул–децембар 2025.

број 2 (94)

UDK 81'25

ISSN 0351-8892

САДРЖАЈ

СТУДИЈЕ И РАСПРАВЕ

- Анастасиос Јоанидис:** Истраживање професионализма у усменом превођењу у јавним службама у Грчкој: увиди из приступа мешовитих метода 7
- Dobriła Begenišić:** Nutzungsgewohnheiten von Germanistikstudierenden bei der Verwendung gedruckter und elektronischer Wörterbücher 27
- Siniša Smiljanić, Branka Drljača Margić:** Jezični stavovi STEM-nastavnika u EJVIN-u: analiza slučaja na hrvatskome sveučilištu 45
- Катерина Видова, Светлана Трајковска:** Идиоми у *Четиргесеј љубила* кроз призму превода на македонски језик и преводачке стратегије 59
- Моника Шавелова:** Стил дипломатског превођења: дидактика и пракса у Словачкој 76

ПРИКАЗИ

- Лингвокултуролошки аспекти превођења филмских садржаја: Olga Panić Kavgić. *Jezik, film i kultura. Ogledi iz prevođenja sa engleskog i na engleski* (Марија Копривица Лелићанин) 91
- Комуниколошки речник – пионирски подухват и освежење у домаћој стручној лексикографији: Марија Боранијашевић, Мирко Милетић. *Српско-енглески комуниколошки речник / Serbian-English Dictionary of Communication* (Милош Д. Ђурић) 95

ХРОНИКА

- Европски преводачки форум 2025: Из студентске перспективе. Увод (Борислава Ераковић) 103
- Уводни панел: Шта чини квалитетан превод? (Мина Тодоровић) 105
- Усаглашавање ставова о јасном језику и уређивању текста (Тијана Адамек) 107
- Ко креира језик игара? Сложеност и изазови локализације (Ксенија Петровић) 109
- Др Ана Тростер: Тржиште синхорнизације – Остати или отићи? (Валентина Ножинић) 110
- Панел о терминологији као кључном предуслову квалитетног превода (Лука Тошић) 112

БИБЛИОГРАФИЈА

- Библиографија стручних термилошких речника (2000–2025). Део I (Гордана Ђоковић) 115

ГЛОСАР

- Италијанско-српски глосар економске терминологије (Јована Говедарица) 129

- УПУТСТВО ЗА ПРИПРЕМУ РУКОПИСА ЗА ШТАМПУ 139

- СПИСАК РЕЦЕНЗЕНАТА 146

translator

YEAR XLIV

July/December 2025

ISSUE No. 2 (94)

UDK 81'25

ISSN 0351-8892

TABLE OF CONTENTS

STUDIES AND DISCUSSIONS

- Anastasios Ioannidis:** Exploring Professionalism in Public Service Interpreting in Greece: Insights from a Mixed-Methods Approach 7
- Dobriša Begenišić:** Usage Habits of German Students in the Use of Printed and Electronic Dictionaries 27
- Siniša Smiljanić, Branka Drljača Margić:** STEM Content Teachers' Perspectives on Language in EMI: A Case Study at a Croatian University 48
- Katerina Vidova, Svetlana Trajkovska:** Idioms in "The Forty Rules of Love: A Novel of Rumi" Through the Prism of Translators and their Translation Strategies in Macedonian 59
- Monika Šavelová:** The Style of Diplomatic Translation: Didactics and Practice in Slovakia 76

REVIEWS

- Linguo-cultural Aspects of Film Content Translation: Olga Panić Kavgić. *Jezik, film i kultura. Ogledi iz prevođenja sa engleskog i na engleski (Marija Koprivica Lelićanin)* 91
- Serbian-English Dictionary of Communication – A Pioneering Undertaking and a Fresh Contribution to National Professional Lexicography: Марија Боранијашевић, Мирко Милетић. Српско-енглески комуникалошки речник / Serbian-English Dictionary of Communication (Miloš D. Đurić)* 95

CHRONICLE

- Translating Europe Forum 2025: Student Perspective (**Borislava Eraković**) 103
- Scene-Setting panel – What Is Quality in Translation? (**Mina Todorović**) 105
- Building Consensus Around Clear Language and Editing (**Tijana Adamek**) 107
- Who Creates the Language in Games? Complexity and Challenges of Localization (**Ksenija Petrović**) 109
- Dr. Anne Troester: The Dubbing Market – Should I Stay or Should I go? (**Valentina Nožinić**) 110
- Panel Discussion: Terminology as a Key Prerequisite for High-Quality Translation (**Luka Tošić**) 112

BIBLIOGRAPHY

- Bibliography of Professional Terminology Dictionaries (2000–2025). Part I (**Gordana Đoković**) 115

GLOSSARY

- Italian–Serbian Glossary of Economic Terminology (**Jovana Govedarica**) 129

- INSTRUCTIONS FOR AUTHORS 139

- LIST OF REVIEWERS 146

Anastasios Ioannidis

The Department of Foreign Languages

Translation and Interpreting

Ionian University, Greece

ioannidis@ionio.gr

UDC: 81'33(497.5)

DOI: <https://doi.org/10.18485/prevod.2025.44.94.1>

Примљен: 24.3.2025.

Прихваћен: 1.7.2025.

Оригинални научни рад

EXPLORING PROFESSIONALISM IN PUBLIC SERVICE INTERPRETING IN GREECE: INSIGHTS FROM A MIXED-METHODS APPROACH*

This paper explores key aspects of professionalism in public service interpreting in Greece, focusing on migration and refugee contexts where interpreters navigate complex linguistic, ethical, and institutional challenges. Using a mixed-methods approach, the study combines quantitative survey data from 11 Greek public servants with qualitative insights from 12 interviews with interpreters, refugees, public servants, and NGO representatives. It examines discrepancies in professional practices, ethical adherence, and role boundaries within Greece's public service interpreting sector. By identifying recurring themes and critical issues, the study contributes to discussions on improving interpreting practices, policies, and the quality of public services for refugees and migrants in Greece.

Keywords: public service interpreting, professionalism, Greece, challenges, interviews, stakeholder perspectives.

ИСТРАЖИВАЊЕ ПРОФЕСИОНАЛИЗМА У УСМЕНОМ ПРЕВОЂЕЊУ У ЈАВНИМ СЛУЖБАМА У ГРЧКОЈ: УВИДИ ИЗ ПРИСТУПА МЕШОВИТИХ МЕТОДА

Овај рад истражује кључне аспекте професионализма у усменом превођењу у јавним службама у Грчкој, са фокусом на контексте миграције и избеглица где се усмени преводиоци суочавају са сложеним језичким, етичким и институционалним изазовима. Применом приступа мешовитих метода, студија обједињује квантитативне податке из анкета

* The paper was presented at the International Scientific Conference "Translation And Interpreting Today: Research And Profession", organised by the journal *Prevodilac* and the Association of Scientific and Technical Translators of Serbia, held in Belgrade on March 13 and 14, 2025.

са 11 грчких јавних службеника и квалитативних увида из 12 интервјуа са усменим преводиоцима, избеглицама, јавним службеницима и представницима НВО. Рад испитује разлике у професионалном раду, поштовању етике и границама улога у сектору усменог превођења у грчким јавним службама. Идентификовањем тема које се понављају и критичних питања, студија доприноси дискусијама о побољшању пракси усменог превођења, политика и квалитета јавних служби за избеглице и мигранте у Грчкој.

Кључне речи: усмено превођење у јавним службама, професионализам, Грчка, изазови, интервјуи, перспективе заинтересованих страна.

1. Introduction

Professionalism is a cornerstone of quality interpreting services in the public sector, ensuring reliable and effective communication in critical contexts. At its core, professionalism involves making sound decisions that prioritize clients' best interests. It is grounded in a comprehensive understanding of the profession's skills, norms, behaviors, and knowledge required to perform effectively in the profession. Robin Setton and Andrew Dawrant (2016) define professionalism as "a technical competence plus a commitment to provide the best possible service while adhering to defined ethics and standards as a responsible member of a professional community" (Setton – Dawrant 2016: 360). According to the authors, professionalism encompasses three key components: (a) mastery of professional skills and resources, (b) adherence to ethical standards, and (c) an understanding of the profession's social and practical dimensions.

The first component involves technical expertise, including language mastery, access to knowledge resources, understanding of key materials, familiarity with the requirements of various settings, and proficiency in preparation and interpreting modes. The second highlights adherence to ethical principles, such as confidentiality and impartiality, and the ability to manage the professional role and its boundaries. Expectations regarding neutrality and loyalty vary across contexts, allowing for differing levels of interpreter intervention depending on the norms and conventions of the setting. The third component focuses on social and practical aspects, including teamwork, task management, and effective engagement with colleagues and clients. It also encompasses attributes such as courtesy, respect for personal boundaries (proxemics), reliability, and the ability to foster trust and transparency (Setton – Dawrant 2016: 360–361, 397; Albl-Mikasa 2012: 86–87; Hebenstreit et al. 2022: 76).

In this regard, professional behavior and performance are inherently linked to the concept of trust, which serves as the foundation of the client-professional relationship. Clients rely on professionals' specialized knowledge,

advanced skills, and ethical commitment to achieve better outcomes than a layperson could provide. This trust is institutionalized through licensing and regulatory frameworks that ensure only qualified individuals perform specific tasks in adherence to established guidelines and ethical standards. Such societal endorsement strengthens public confidence in professionals' expertise and judgment (Skaaden 2016; 2023). This dynamic creates what Setton and Dawrant (2016: 372) describe as a virtuous circle: professionalism fosters trust and client satisfaction, which raises awareness of the need to provide interpreters with fair working conditions, such as adequate remuneration, manageable workloads, and opportunities for professional development. These conditions, in turn, enable interpreters to deliver high-quality services.

Despite its importance, professionalism in public service interpreting is not always guaranteed. The recent surge in migration flows across Europe has significantly increased the demand for interpreting services in public sectors, particularly in high-stakes settings such as border controls and asylum procedures. This growing demand is further complicated by the constantly shifting language needs, the vast array of languages spoken – many of which are rare or less commonly encountered – and the absence of a structured framework to regulate qualifications and set clear standards for admission into the profession. As a result, public services face a critical shortage of well-trained, professional interpreters capable of managing the complexities of these situations. In their absence, the responsibility often falls to individuals with minimal or no formal interpreting training. These may include bilingual individuals who have completed only brief, seminar-style courses of questionable quality (Valero Garcés 2023: 25), as well as those with no training at all, such as child language brokers, ad hoc volunteer interpreters, or even any passer-by (Martínez-Gómez 2015: 417). Under these conditions, professionalism is frequently compromised.

This paper explores the multifaceted aspects of professionalism in public service interpreting in Greece, with a specific focus on the migration sector. Drawing on qualitative and quantitative data from two surveys involving diverse stakeholders – including public servants, interpreters, refugees, and representatives of non-governmental organizations (NGOs) involved in migration and refugee support services – this study examines the challenges and perspectives surrounding professionalism. By highlighting critical aspects, the findings aim to contribute to improving interpreting practices and policies and, ultimately, to enhancing the quality of public services for refugees and migrants in Greece.

2. Research methodology

This paper employs a mixed-methods approach, integrating quantitative data from a questionnaire-based survey of 11 Greek public servants with qualitative insights from 12 interviews conducted with diverse stakeholders in the

migration field. Both studies were carried out as part of the Erasmus+-funded *ReTrans* project, which ran from May 1, 2022, to April 30, 2024. The project, involving partner universities from Austria, Greece, North Macedonia, and Slovenia, aimed to create digital training materials to improve awareness and build capacity for interpreting in humanitarian and cross-border migration contexts.

As part of the project's first work package, a questionnaire was distributed among public service institutions and related organizations in the partner countries to identify challenges in interpreting within refugee transit zones and reception centers. Designed in English by students from the Ionian University's Department of Foreign Languages, Translation, and Interpreting, the survey included 33 open- and closed-ended questions. These addressed critical topics such as the specific language needs that arise in different operational contexts, the various modes through which interpreting services are delivered, the skills interpreters are required to possess along with their designated responsibilities, and the ethical considerations and other challenges associated with interpreting in these settings. Following a review by the University of Vienna, the questionnaire was translated into the partner countries' local languages and distributed online from September 15 to November 30, 2022. While numerous valid responses were collected, this study focuses on the 11 questionnaires completed by Greek public servants employed by the Greek Asylum Service.¹

The second work package involved interviews with stakeholders engaged in migration-related contexts across the partner countries. In Greece, 12 such interviews were conducted by interpreting students from the Ionian University under the supervision of their instructor, who also authored this study. Four interviews were conducted during the winter semester of 2022/23 as part of the *ReTrans* project, while the remaining eight were carried out during the 2022/23 and 2023/24 academic years within the theoretical interpreting course *Oral Communication Techniques*. To prepare, students received theoretical instruction on conducting research interviews. They explored various research methodologies (e.g., qualitative and quantitative) and interview formats (e.g., structured and semi-structured), and they discussed the study's purpose and guiding questions. Each student was then tasked with identifying a suitable participant, reaching out to them, and obtaining their informed consent. Where necessary, employer approval was also secured before participation. After finalizing the interview logistics, students conducted and recorded the sessions. This process resulted in interviews with 12 participants from diverse backgrounds, including three public servants, three NGO representatives involved in migration and refugee support services, three interpreters, one refugee, and one academic scholar from a Greek university with extensive experience in court and community interpreting. Table 1 provides further details on the participants' profiles.

1 For a detailed description of the overall results of the survey see Kozobolis et al. 2022.

Interviewees	Institution / Affiliation	Service / Position	Country of origin	Duration
Public servants				
PS_1	Ministry of Migration and Asylum	Staff member at specialized department/agency	Greece	22.24
PS_2	Ministry of Migration and Asylum	Staff member at specialized department/agency	Greece	12.40
PS_3	Court of First Instance	Court registrar	Greece	15.06
NGO representatives				
NGO_1	NGO for the reception and integration of refugees and migrants	Field officer in non-formal education	Greece	21.54
NGO_2	NGO for the reception and integration of refugees and migrants	Scientific supervisor in education	Greece	15.00
NGO_3	NGO for legal support and social services	Project manager	Spain	12.13
Interpreters				
I_1	NGO for mental health and psychological support	Interpreter	Tunisia	43.01
I_2	UN Refugee Agency (UNHCR)	Interpreter	Greece	13.55
I_3	NGO for unaccompanied minors and children	Interpreter	Iran	30.52
I_4	Court	Interpreter	Greece	35.13
Refugees				
R_1	Student of Greek at a community-based organization, with Farsi/Dari as his native language	Officially recognized refugee	Iran	11.45
Academic scholars				
AS_1	Associate Professor	Member of the research teams of various projects on Court & Community Interpreting	Greece	22.25

Table 1. The profile of the interviewees

All interviews were conducted in Greek using a semi-structured format, based on a general framework of questions collaboratively designed by the students with guidance from their instructor. The questions covered key topics such as interpreter recruitment methods, certification requirements, essential qualifications, potential biases, communication challenges, particularly those related to remote interpreting, and recommendations for improving interpreter-mediated interactions. While students adhered to this framework, they were encouraged to adapt their approach based on the interviewee's role and expertise. This flexible methodology allowed interviewers to deviate from the script when necessary, fostering more in-depth discussions and enabling them to explore topics that emerged naturally from the interviewee's responses.

3. The results of the first survey

Against this background, this section explores key aspects of interpreter professionalism, as identified through the analysis of the Greek asylum officers' survey responses. Specifically, the discussion focuses on four areas: reliance on non-professional interpreters in asylum-related contexts, challenges in interpreter-mediated interactions, professional practices, and the expanding scope of interpreter responsibilities.

The initial question of the survey aimed to determine the extent to which interpreters employed by the Greek Asylum Service are consistently trained professionals or whether untrained, non-professional individuals are also engaged in this critical role. This distinction is essential, as training in interpreting ensures not only linguistic accuracy but also adherence to ethical and professional standards – key elements in asylum procedures where miscommunication can have serious consequences. The results highlighted significant variability in the qualifications of interpreters. Only 5 out of 11 asylum officers, representing 45.5% of respondents, confirmed that the interpreters involved in their cases are always professionals. This finding raises concerns about the reliance on unqualified individuals in the remaining cases.

To further explore this issue, the survey asked officers to assess how often various types of individuals assume the role of interpreter. Using a predefined list with the options “a compatriot,” “a friend or family member,” and “a volunteer,” participants rated their experiences on a scale from “never” to “always.” The analysis revealed that the interpreter role is often filled through ad hoc solutions, as “sometimes” received the highest percentages across all categories. Specifically, 45.5% of officers noted that friends or family members are sometimes called upon to act as interpreters, 36.4% reported that volunteers occasionally fulfill this role, and 27.3% acknowledged the use of random fellow nationals with no formal affiliation to the service.

To further explore the factors influencing professionalism, the survey explored the main challenges encountered by asylum officers during interpreter-mediated interactions. Respondents were asked to assess the relevance of several predefined criteria encompassing linguistic, ethical, cultural, and communicative issues. Language barriers emerged as the most significant challenge, with nearly three-quarters of the respondents (72.7%) highlighting this issue. Ethical concerns ranked as the second most pressing problem, with 63.6% identifying this as a critical factor. Additionally, over half of the respondents (54.5%) pointed to the interpreters' lack of cultural knowledge as a barrier to effective communication, while 50% cited deficiencies in communication skills. Gender dynamics also presented a notable challenge, with 45.5% of officers expressing concerns in this area. However, issues related to age or religion were deemed less significant, with 18.2% and 27.3% of respondents, respectively, noting these as concerns.

Another aspect of professionalism explored in the survey was interpreters' adherence to professional practices. Officers were given a set of predefined criteria including notetaking, dictionary use, direct speech, self-introduction, punctuality, and impartiality, and were asked to evaluate their frequency. The findings revealed both strengths and gaps in the interpreters' conduct. While a slight majority of respondents (54.5%) reported that interpreters maintain impartiality in their encounters, the remaining officers expressed concerns about lapses in neutrality, which is fundamental to the interpreter's role. Similar trends were observed regarding punctuality, with just over half of the interpreters (54.5%) being consistently on time, leaving nearly 47% whose tardiness potentially undermines service reliability. Similarly, direct, first-person speech – a standard practice to maintain clarity – was reported only by a slight majority (54.5%) of respondents as being consistently used, leaving a significant portion of interpreters whose approach could lead to misunderstandings. Other professional practices, such as note-taking and self-introductions, were less consistently observed. Only 45.5% of respondents indicated that interpreters take notes during sessions, while only a similar proportion (45.5%) reported that interpreters consistently introduce themselves to beneficiaries, a key step in fostering trust and transparency. Particularly concerning is the lack of reliance on dictionaries or other linguistic resources, with only one respondent (9.1%) observing this practice, raising questions about interpreters' preparedness and linguistic accuracy.

Finally, the survey investigated whether interpreters performed tasks beyond their traditional role, shedding light on the evolving scope of their responsibilities. Asylum officers were asked to assess whether interpreters undertook additional duties such as assisting with document completion, explaining cultural differences, scheduling appointments, and accompanying beneficiaries to appointments. The results indicate that interpreters often

engage in activities that extend beyond their core role, effectively functioning as cultural mediators. For instance, 72.7% of officers noted that interpreters assist beneficiaries in completing documents, while 63.6% reported that they accompany beneficiaries to appointments. Furthermore, 45.5% of respondents observed interpreters explaining cultural concepts to beneficiaries, and 36.4% noted their involvement in scheduling meetings. While these additional responsibilities may provide valuable support to beneficiaries, they raise questions about professional boundaries. By engaging in tasks outside the traditional scope of interpreting, interpreters risk compromising their neutrality and objectivity.

4. The results of the second survey

Following the findings of the first, this section examines key dimensions of professionalism highlighted through the interview analysis. The discussion focuses on two central themes: ethical considerations, including the principles of accuracy and impartiality, and the boundaries of interpreters' roles across diverse professional settings.

4.1. Ethical considerations

In the diverse settings where they work, public service interpreters frequently encounter dilemmas and situations they may be unsure how to manage. Codes of ethics play a crucial role in guiding interpreters through these challenges by providing a written framework of moral principles. These codes help interpreters determine what is right and wrong in different contexts and establish standards for professional conduct, ensuring they act appropriately in all situations. The most important principles in most codes of ethics for interpreters globally are accuracy and impartiality.

The principle of accuracy refers to the interpreter's obligation to convey content fully and faithfully from one language to another. This requires the most accurate and complete rendition possible, without distortions or omissions, while preserving the content and intent of the original message. Interpreters must refrain from altering, adding to, or omitting anything from the source message's content or intent. To fulfill their duty of accuracy, interpreters must strive to create an equivalent effect for the recipient, conveying the tone and the true intentions of the speaker. This means delivering the original message in its entirety, even if they disagree with it, find it unpleasant, or it contains vulgar or derogatory remarks (Hale 2007: 112; Setton – Dawrant 2016: 386; Ren – Yin 2021: 200–201).

The interviews from this study suggest that interpreters generally understand their commitment to accuracy. For example, I_3 emphasizes that her

professionalism requires her to maintain the integrity of the messages she interprets. She explains:

If you swear, I have to swear and repeat exactly what you have said. When I speak, I use the first person; I don't say *he/she told me to tell you to go there*. Instead, *I say You have to go there*. I am your voice. I must reproduce what is said without changing anything

She also notes that in contexts such as interpreting medical instructions or during meetings with a lawyer, she translates every detail verbatim. In these settings, precise interpretation is crucial to avoid negative consequences. As she puts it, "I can't ruin the child's future." This dedication underscores the interpreters' awareness of their essential role in ensuring the accuracy of the interpreted message.

However, the study also reveals that this level of awareness regarding accuracy is not always present among interpreters. NGO_1 notes that not all interpreters working in the field clearly understand the boundaries of their role and may take initiatives beyond what is required. She explains, "If I need to communicate with the parent of a child, the interpreter should convey exactly what I say without adding, omitting, or inferring my intentions." PS_3 links issues of accuracy to a lack of proper education among interpreters. She observes that interpreters often provide only a summary of the meaning rather than a precise translation. "In cases where they speak a language that I also know, I realize that important details are often lost or left untranslated. However, in contexts such as the courtroom, even the smallest details can make a significant difference," she adds. NGO_3 also highlights that inaccuracies can arise when interpreters do not have a strong command of their working languages, lack a rich vocabulary in their mother tongue, or are unfamiliar with specialized terminology. He notes, "This is where false translations or misunderstandings by the interpreter occur. They may not convey the refugee's words accurately because they don't know the terminology in Greek or their own language." He further explains that interpreters may struggle with colloquial or religious expressions, which can affect the accuracy of the interpretation. In some cases, interpreters may even adjust the meaning to reflect the speaker's emotional state from their own perspective, especially when working with children. PS_1 observes that public servants can frequently detect when the interpretation is inaccurate, even if they do not speak the language in question, by observing the reactions of the parties involved and the duration of the interpretation. "You can sense when the interpreter is intervening," she says.

The principle of impartiality dictates that interpreters must treat all parties in a communication with strict objectivity, avoiding any form of bias, favoritism, or judgment – whether moral, legal, personal, or otherwise – about the content they are interpreting. In other words, interpreters are required to refrain from expressing personal opinions about the utterances

and must maintain a detached and emotionally neutral stance, without becoming particularly involved with any of the participants in the interaction (Mikkelson 2017: 78; Hebenstreit et al. 2022: 73; Setton – Dawrant 2016: 379). The study presented in this paper highlights that while the principle of impartiality is widely recognized and valued, its application in practice is not always consistent. The study uncovers instances where impartiality is compromised, either due to interpreters' personal biases, emotional involvement, or the challenging nature of certain interactions.

To begin with, NGO_2 emphasizes the importance of objectivity among interpreters, noting that it is a core principle embedded in the organization's code of conduct:

Objectivity is prescribed by the code we use and follow as an organization. Interpreters are not viewed as individuals expressing their own opinions but as mechanisms that facilitate communication. That's why we avoid sharing the interpreter's personal information or involving them with refugees in other ways, to prevent any further interconnection and to keep their job from becoming more challenging.

I_1 further illustrates these potential challenges, noting that asylum seekers often try to learn more about the interpreters, motivated by curiosity or other less innocent reasons: They may attempt to form a closer connection with the interpreter in hopes of influencing the interpretation process. This highlights the critical need to maintain both objectivity and anonymity, as interpreters can easily become targets of blame or frustration if asylum seekers feel their words have been misinterpreted. "Many people place blame on interpreters. It's possible that an asylum seeker could track down the interpreter, either by finding out their name and searching for them online, or through other means – there's no telling what they might have in mind".

However, while impartiality is a goal that most stakeholders strive to achieve for the reasons outlined, it is not always guaranteed in practice. NGO_2 acknowledges that in some cases involving underage children, there may have been a lack of impartiality in their favor, as these children might have required additional attention. I_1 also underscores the challenge of maintaining impartiality when working with children. As she notes, when children encounter an interpreter who speaks their language, they tend to feel a sense of familiarity and comfort, which leads them to approach the interpreter more easily, creating a rapport that can undermine impartiality. This situation is difficult to avoid because, as I_1 explains, "When you see a child who is struggling, you naturally want to connect with them, especially when they speak your language. It's easy to cross the line of impartiality when a relationship is established between the beneficiary and the interpreter". I_3, who also works with children, acknowledges her role as an objective, neutral facilitator. However, her own words raise doubts about how effectively she can maintain this

impartiality. She admits, "In our free time, we're allowed to interact with the children – whether it's having a coffee, taking a walk around the NGO premises, or simply chatting with them. These activities are permitted".

NGO_2 also adds that maintaining objectivity can be challenging, particularly when dealing with individuals from the same culture, speaking the same language, or potentially being distant or close relative – situations where the relationships are not always apparent. She further explains that she has personally encountered instances where interpreters deviated from the protocols they are expected to follow:

Interpreters are supposed to provide an exact interpretation of what they are told, without making personal additions or summarizing the gist of what was said. However, there are times when interpreters take the initiative in a way that compromises objectivity, leading to cases of favoritism, whether involving children or adults.

NGO_3 has also observed instances where interpreters alter the content of what is said in favor of one party. As he notes, "They change the refugee's story or they add information, so that they can help them". When asked how he identifies such issues, he points out that inconsistencies, such as interpretations significantly longer than the original speech or discrepancies between interview transcripts and the refugee's statements, might suggest interference by the interpreter. AS_1 also confirms that some interpreters engage in deceitful practices by altering the content of a refugee's statements. He describes cases where interpreters have been involved in unethical activities, such as collaborating with asylum seekers to manipulate their stories, deliberately mistranslating information, or receiving prior instructions on what to say during the interview. He explains, "This represents a deliberate effort to undermine the asylum process. There are significant stakes involved in granting asylum, as it can lead to the complete removal of a person's criminal record, for instance". A similar concern applies to court interpreting. I_4 emphasizes the importance of maintaining strict boundaries in the courtroom: "There must be absolutely no contact with those involved in the criminal proceedings. There is always a chance they might try to approach you, even offering bribes to interpret in a way that would benefit their case."

The interview with the refugee (referred to as R_1) highlights concerns about the impartiality of interpreters during critical interactions with authorities. R_1 recounted feeling considerable anxiety in these situations, largely due to his uncertainty about whether his message was being accurately conveyed or possibly distorted by the interpreter. When asked why interpreters might do this, he chose not to respond directly, saying, "I prefer not to answer that." This reluctance may indicate a lack of trust or fear of potential repercussions. Later, R_1 admitted that he preferred having a friend assist with interpretation instead of relying on interpreters, revealing a deeper level of

distrust. He stated, “I felt more comfortable when my friend interpreted for me because I was sure that he would address my issues better than an interpreter,” and added, “I feel that interpreters deliberately choose not to convey exactly what I want to say, whereas my friend does”. One particularly telling incident recounted by R_1 supports this belief. He described a recent situation where, after he had gained a basic understanding of the Greek language, he realized that the interpreter was not accurately conveying his statements: “While he was speaking, I realized that he wasn’t conveying my exact words and was saying something else.” This experience reinforced his mistrust and led him to question the integrity and objectivity of interpreters.

4.2. Role boundaries

In their professional practice, interpreters encounter numerous conflicting and often inaccurate perceptions and expectations from other participants in the communication process regarding their roles and the boundaries of their responsibilities. Public Service Interpreting scholars identify a spectrum of roles, each with distinct implications, which depend on the rules and framework of each setting. One such role is the faithful renderer of the original utterances, where the interpreter acts as a mere conduit of words, ensuring that the message is delivered accurately and faithfully without adding, omitting, modifying, or altering any content. Another role is the linguistic and cultural mediator, which requires the interpreter to remove communication barriers by making cultural adaptations, providing explanations, and simplifying terminology. The interpreter ensures that the message is not only linguistically accurate but also culturally comprehensible to both parties. The third role is the gatekeeper and active agent of the communication process, where the interpreter participates in the interaction as a third autonomous party, offering advice, directing the discussion, and managing the flow of communication. This role extends beyond mere translation and involves a higher level of engagement in the interaction (Hale 2008: 102 ff.). The role of the interpreter emerges as a significant theme, mentioned in seven of the twelve interviews conducted for this study. In the following section, we will examine how this issue is discussed across the interviews.

In formal contexts such as conference interpreting, where interpreters often work from booths and may not even be visible to attendees, they are typically seen as nothing more than translation devices, simply converting words from one language to another without any personal involvement. This perception extends to more structured settings in community interpreting, like asylum services or courtrooms, where there is a stark power imbalance between the “dominant” judges and lawyers and the “vulnerable” defendants (Martinsen – Dubsloff 2010: 23). In these scenarios, interpreters are expected

to remain completely detached and invisible, focusing solely on delivering accurate translations without engaging in the process beyond their role (Pöllabauer 2005: 181 ff.; Wadensjö 1998: 278–279; Pöchhacker 2004: 147–148; Morris 1995: 29). Within these professional environments, interpreters are often regarded as “non-persons”, underscoring their perceived role as mere conduits of words, tasked with faithfully transmitting information, rather than active participants (Pöllabauer 2005: 200).

The interviews used in this study reveal several instances that affirm the invisible role assigned to interpreters, as described above. For example, I_1 notes that in asylum services, interpreters are strictly prohibited from explaining, asking questions, or resolving issues related to cultural misunderstandings. Their sole responsibility is to interpret exactly what the interviewer says. NGO_3 criticizes interpreter performance by highlighting that “the problem that arises many times in interviews with the Ministry of Migration and Asylum is that expressions and phrases are interpreted rather than translated word for word,” thus confirming the expectation of interpreters as mere transmitters of information in these settings. PS_3 also emphasizes that court interpreters must convey exactly what they hear without alterations. They are required to relay questions from the bench verbatim to the person who does not understand Greek. If a cultural aspect, such as an action justified in Islam, is unknown to the judge, the interpreter is not obligated to explain it. Similarly, I_4 describes the interpreter’s role in criminal court procedures as purely formal and invisible. Interpreters must remain unaffected by the emotional intensity of the proceedings, whether suspects are crying, shouting, or becoming aggressive. Their sole purpose is “to interpret what is said as literally as possible”, while maintaining a neutral posture and demeanor, without forming personal connections or acting as advocates. In this context, I_1 adds that interpreters are typically regarded as nothing more than a voice:

They are in the room, but no one looks at them or pays attention because the conversation is between the two other people. The interpreter knows before entering the room that they are just a voice. They must not allow themselves to become emotionally charged or affected by anything else.

The only exception to the rule of interpreters remaining invisible, according to the interviewees, is when they need to take a break. I_1 mentions becoming visible when encountering unfamiliar terms: “Sometimes, for example, the therapist might use a word I’m not familiar with, so I ask for permission to look it up. We’re coworkers, a team, so I can let them know I need to find the meaning and will get back to them”. This account also reflects the perception of interpreters as auxiliaries to public service. Another instance where interpreters become visible is when they need a break to cope with an emergency. I_3 explains, “For instance, if the refugee behaves in a racist or

offensive way, you can ask for a break. Or sometimes, you get emotional from the story you hear. In those moments, you can request a break”.

Furthermore, the study reveals that the interpreter’s role often extends beyond mere translation, especially when culturally specific terms arise during communication – terms that may be unfamiliar or non-existent in both the source and target languages. In such cases, the interpreter is not only responsible for translating words but also for explaining culturally significant concepts, clarifying the cultural contexts of both parties, and adapting the message to bridge cultural gaps effectively. This role of cultural mediation is particularly prominent in public service interpreting, where diverse cultural and value systems frequently intersect. AS_1 highlights this with an anecdotal story he witnessed. At a tax office in Greece, a Hindu couple repeatedly asked for their baptismal names by an employee. Speaking in a somewhat authoritative manner, the employee repeated the question several times as the couple exchanged awkward glances. Sensing the cultural misunderstanding, AS_1 intervened and explained to the employee, “You know, they don’t baptize them”. Surprised, the employee responded, “Really? What do they do then?”, and he clarified, “They just give them names”. This incident illustrates the critical role of cultural mediation in facilitating understanding and sensitivity in intercultural interactions.

Several accounts of the interviewees affirm the role of interpreters as intercultural mediators. For instance, I_3, an interpreter from Iran working with Afghan children, underscores the importance of understanding the children’s cultural and religious backgrounds. This understanding includes knowledge of practices like Ramadan, which might be unfamiliar to Europeans, including Greeks. Such cultural insights are crucial for effective communication and empathy, as mere linguistic translation without cultural context can lead to misunderstandings, as she notes. NGO_1 also highlights that during the refugee and migration crisis, many individuals were hired not just as interpreters but as cultural mediators. Their role extended beyond translating; they also helped their colleagues understand the cultural backgrounds of the refugees. This approach facilitated better support and integration for the refugees. I_2 reinforces this perspective by stressing that interpreters must be knowledgeable about the religion, habits, and customs of the individuals they are assisting. Such cultural knowledge is essential because these aspects significantly influence daily life, especially for refugees in vulnerable emotional states. The interpreter’s ability to respect and convey these cultural nuances can profoundly impact the refugee’s experience. For this reason, the organization she works for instructs interpreters to preemptively address potential cultural misunderstandings to ensure comfort and clarity during interactions. Additionally, I_4 touches on the judicial context, where the awareness of cultural differences can affect legal outcomes. While in her specific case, her working languages (Greek and Italian) did not necessitate addressing religious

differences due to shared Christian backgrounds, she acknowledges the greater need for cultural sensitivity when dealing with Muslim individuals. In her opinion, interpreters should be given the opportunity to explain cultural differences, although she cannot confirm that this always happens.

In other cases, interpreters take on roles that go beyond the traditional functions previously described. In these cases, interpreters are often seen not just as linguistic and cultural conduits but as active gatekeepers and agents of the communication process. In this expanded role, interpreters engage in activities that include negotiating between parties, reconciling differences, and preventing conflicts that arise from diverse linguistic, cultural, racial, and other backgrounds (Pöllabauer 2005: 186 ff.). For instance, they may provide individual advice, share their own insights, and offer assistance in various aspects of the interaction, and generally act with a high degree of autonomy and initiative. Their role involves actively shaping and guiding the communication process, rather than merely translating words. Numerous empirical studies (Wadensjö 1998; Davidson 2000; Angelelli 2004; Jacobsen 2008; Gavioli 2015; Baraldi 2017; Baraldi 2023) have explored these complex functions of interpreters, revealing that they frequently become active participants in the communication process who coordinate and manage the flow of interaction to ensure effective communication across linguistic and cultural divides. This involvement underscores the intricate and multifaceted nature of the interpreter's role in facilitating meaningful exchanges between diverse parties.

Interpreters often take on roles that extend far beyond mere linguistic and cultural mediation, particularly in settings without a formal framework. Interpreter I_3 elaborates on the wide range of duties they might handle on a typical day:

Duties can be anything, from accompanying a minor child to a hospital or a doctor, to preparing for asylum cases with a lawyer. In the NGO, where the children live 24 hours a day, they may ask for their food, so we might need to discuss their medication, clothes, activities – we have to explain what game we're going to play now, what language we're going to learn. It's everything. It's everything for 24 hours a day.

This reveals the extensive and often continuous involvement interpreters have in the lives of those they assist, far beyond the bounds of typical interpretation. However, when asked whether extensive duties such as autonomously posing questions are a common part of the job, I_3 appears to refute this notion. She clarifies, "I don't ask questions. Other people do. I always interact with reference persons. I am never alone, so I never talk or ask questions on my own". Yet, her account also reveals that the boundaries of her professional role are not always strictly defined in her mind: "I am just an interpreter. That's it. I don't have extra duties as a professional, but as a person, I may choose to offer extra help to the team". This distinction suggests that while

the interpreter's professional role is focused on language, her personal commitment might lead her to take on additional responsibilities beyond her official duties.

I_1 highlights that public servants can be also confused about the interpreter's role, resulting in a lack of clarity in their expectations. She explains,

I would honestly say that employees in public institutions are not very well trained and often don't know how to work effectively with interpreters. Many times, doctors at hospitals address me while talking about the refugee in the third person – “tell them”, “explain to them” – which creates a lot of confusion. It feels as if they're speaking to me directly rather than through me.

On one occasion, a doctor looked at me while instructing what to convey to the refugee. It's clear there's significant misunderstanding, and I constantly have to remind them that “I am just a voice. I can neither help nor explain; I am simply transferring your words into another language” It's not always easy; it's quite challenging.

5. Conclusion

The findings of this study highlight critical aspects of professionalism in public service interpreting in Greece, particularly in contexts involving migration and refugee services. The mixed-methods approach applied, combining quantitative data from asylum officers and qualitative insights from interviews with interpreters, refugees, NGO representatives, and other stakeholders, has revealed several interconnected issues that underscore the complexities of interpreting in these demanding settings.

The quantitative survey of Greek public servants exposed a significant reliance on untrained interpreters in asylum procedures. While 45.5% of respondents reported consistent use of professional interpreters, the remaining cases often involved ad hoc solutions, such as family members, volunteers, or compatriots acting as interpreters. This variability underscores the urgent need for standardized qualifications and training programs to ensure consistent professionalism and raises concerns about adherence to professional standards. Respondents identified language barriers, ethical concerns, and cultural misunderstandings as major challenges, while issues such as punctuality, the use of direct speech, and self-introductions were also noted as inconsistent professional practices.

The results of the qualitative research provided deeper insights into the complexities of professionalism in public service interpreting. Ethical considerations, particularly regarding accuracy and impartiality, emerged as a crucial

theme. While most interviewees appeared to understand the importance of these ethical principles, their application in practice was inconsistent. Some interpreters struggled with accurate message delivery due to limited language skills, while others intentionally altered content to assist beneficiaries. The extent to which impartiality is maintained varies based on the context, specific circumstances of the interaction, and interpreters' adherence to professional standards. These findings are corroborated by the quantitative research, which also highlighted prominent ethical challenges, particularly the inconsistent application of impartiality among interpreters.

Another challenge identified in the interviews is the confusion surrounding the multifaceted roles interpreters are often expected to assume, depending on the formality of the setting. According to the survey findings, interpreters were generally expected to maintain a neutral and unobtrusive presence, acting as mere conduits of words and focusing solely on conveying spoken content. However, the study also highlighted instances where interpreters were not always invisible. In some cases, they were allowed to take breaks to research unfamiliar terms or concepts that arose during sessions or to manage their emotional responses to challenging or traumatic content. In other situations, interpreters assumed more active roles in the communication process, such as serving as cultural mediators by explaining and adapting cultural references. Additionally, interpreters were sometimes required to perform extended duties, such as accompanying beneficiaries, providing advice, explaining rights, or offering various forms of assistance. The results of the quantitative survey further confirmed that interpreters frequently engage in tasks beyond their core responsibilities. While this expanded role is valuable, it raises questions about the delineation of professional boundaries and the potential impact on neutrality and objectivity.

The correlation between the two datasets underscores the pressing need for comprehensive training programs that address both linguistic proficiency and the broader ethical, cultural, and professional dimensions of interpreting. Moreover, standardized regulatory frameworks and professional support systems are essential to foster trust, ensure consistency, and enhance the quality of interpreter-mediated services. These measures will not only improve service delivery but also uphold the dignity and rights of refugees and migrants, ensuring fair and equitable treatment in critical public service contexts. Moving forward, it is imperative to adopt a holistic approach to interpreter training and policy development, incorporating the voices of all stakeholders involved. By addressing the identified challenges and leveraging the strengths highlighted in this study, Greece can set a benchmark for professionalism in PSI, ultimately contributing to more inclusive and effective public services.

References

- Albl-Mikasa, Michaela. "The Importance of Being Not Too Earnest: A Process- and Experience-Based Model of Interpreter Competence". Ahrens, Barbara, Albl-Mikasa, Michaela, Sasse, Claudia (eds.). *Dolmetschqualität in Praxis, Lehre und Forschung. Festschrift für Sylvia Kalina*. Tübingen: Narr, 2012, 59–92.
- Angelelli, Claudia V. *Revisiting the Interpreter's Role: a Study of Conference, Court and Medical Interpreters in Canada, Mexico and the United States*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins, 2004.
- Baraldi, Claudio. "Agency in and for Mediating in Public Service Interpreting". Gavioli, Laura, Wadensjö, Cecilia (eds.). *The Routledge Handbook of Public Service Interpreting*. New York and London: Routledge, 2023, 46–63.
- Baraldi, Claudio. "Language Mediation as Communication System". *Communication Theory* 27:4 (2017): 367–387.
- Davidson, Brad. "The Interpreter as Institutional Gatekeeper: The Social-Linguistic Role of Interpreters in Spanish-English Medical Discourse". *Journal of Sociolinguistics* 4:3 (2000): 379–405.
- Gavioli, Laura. "Conversation Analysis". Angelelli, Claudia V., Baer, Brian James (eds.). *Researching Translation and Interpreting*. London: Routledge, 2015, 185–194.
- Hale, Sandra. *Community Interpreting*. New York: Palgrave Macmillan, 2007.
- Hale, Sandra. "Controversies over the Role of the Court Interpreter". Valero-Garcés, Carmen, Martin, Anne (eds.). *Crossing Borders in Community Interpreting*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins, 2008, 99–121.
- Hebenstreit, Gernot, Marics, Alexandra, Hlava, Jim. "Professional Ethics and Professional Conduct". UNHCR Austria, Pöllabauer, Sonja (eds.). *Handbook for Interpreters in Asylum Procedures*. 2nd and revised edition. UNHCR Austria, 2022, 72–86. <https://www.refworld.org/policy/opguidance/unhcr/2022/en/124043> (accessed 24. 3. 2025).
- Jacobsen, Bente. "Interactional Pragmatics and Court Interpreting: An Analysis of Face". *Interpreting* 10:1 (2008): 128–158.
- Kozobolis, S., Ioannidis, A., Pasch, H., Heinisch, B., Nuč-Blažič, A., Orthaber, S., Zwischenberger, M. B., Simoska, S., Panova-Ignjatovik, T., Aleksoska-Ckatroska, M., Pappa, M., Iacono, K., Vlachopoulos, S., Pöllabauer, S. *Working with Interpreters in Refugee Transit Zones: Capacity Building and Awareness-Raising for Higher Education Contexts (Survey Report)*. 2022. <https://www.retrans-interpreting.com/research/> (accessed 24. 3. 2025).
- Martínez-Gómez, Aída. "Non-Professional Interpreters". Mikkelson, Holly, Jourdenais, Renée (eds.). *The Routledge Handbook of Interpreting*. London and New York: Routledge, 2015, 417–431.
- Martinsen, Bodil, Dubsloff, Friedel. "The Cooperative Courtroom. A Case Study of Interpreting Gone Wrong". *Interpreting* 12:1 (2010): 21–59.
- Mikkelson, Holly. *Introduction to Court Interpreting* (2nd ed.). Manchester: St. Jerome Publishing, 2017.
- Morris, Ruth. "The Moral Dilemmas of Court Interpreting". *The Translator* 1:1 (1995): 25–46.
- Pöchhacker, Franz. *Introducing Interpreting Studies*. London and New York: Routledge, 2004.

- Pöllabauer, Sonja. *'I Don't Understand Your English, Miss'. Dolmetschen bei Asylanhörungen*. Tübingen: Gunter Narr, 2005.
- Ren, Wen, Yin, Mingyue. "Conference Interpreter Ethics". Koskinen, Kaisa, Pokorn, Nike K. (eds.). *The Routledge Handbook of Translation and Ethics*. London and New York: Routledge, 2021, 195–210.
- Setton, Robin, Dawrant, Andrew. *Conference Interpreting: A Complete Course*. Amsterdam, Philadelphia: Benjamins, 2016.
- Skaaden, Hanne. "Professionalization and Trust in Public Sector Interpreting". *International Journal of Language, Translation and Intercultural Communication* 5 (2016): 56–66. <https://doi.org/10.12681/ijltic.10654>. (accessed 24. 3. 2025).
- Skaaden, Hanne. "'Interpreter's Mistake': Why Should Other Professions Care about the Professionalization of Interpreters?". Gavioli, Laura, Wadensjö, Cecilia (eds.). *The Routledge Handbook of Public Service Interpreting*. London and New York: Routledge, 2023, 261–276.
- Valero-Garcés, Carmen. "General Issues About Public Service Interpreting: Institutions, Codes, Norms, and Professionalisation". Gavioli, Laura, Wadensjö, Cecilia (eds.). *The Routledge Handbook of Public Service Interpreting*. New York and London: Routledge, 2023, 17–31.
- Wadensjö, Cecilia. *Interpreting as Interaction*. London and New York: Longman, 1998.

Anastasios Ioannidis

EXPLORING PROFESSIONALISM IN PUBLIC SERVICE INTERPRETING IN GREECE: INSIGHTS FROM A MIXED-METHODS APPROACH

Summary

Professionalism in public service interpreting is essential for effective communication, particularly in high-stakes contexts such as migration and refugee services. In the relevant literature, professionalism is defined as a combination of technical competence, ethical commitment, and social responsibility, emphasizing trust as a key factor in maintaining public confidence in professionals. However, PSI often operates under challenging conditions where adherence to professional standards is inconsistent.

To examine professionalism in public service interpreting in Greece, this study employs a mixed-methods approach, combining quantitative survey data from 11 Greek public servants with qualitative interviews involving 12 stakeholders, including interpreters, refugees, public servants, and NGO representatives. Both studies were partially conducted as part of the Erasmus+-funded *ReTrans* project (2022–2024), implemented in collaboration with university partners from Greece, Austria, Slovenia, and North Macedonia, aiming to enhance interpreter training and capacity-building in migration

contexts. The quantitative survey, designed by students from the Ionian University's Department of Foreign Languages, Translation, and Interpreting, was distributed to public service institutions to assess key challenges in interpreter-mediated communication, such as reliance on non-professional interpreters, interaction difficulties, professional practices, and expanding interpreter roles. The qualitative interviews, conducted both within the *ReTrans* project and the university course *Oral Communication Techniques*, allowed students to engage directly with real-world stakeholders, gathering insights into interpreter ethics and professional role boundaries from multiple perspectives.

Findings reveal significant gaps in professionalism, including reliance on untrained interpreters, inconsistencies in accuracy and impartiality, and ambiguous role boundaries. Many interpreters take on additional duties such as mediation and administrative support, raising concerns about neutrality. The study highlights the urgent need for structured training programs, regulatory frameworks, and clearer professional guidelines to ensure high-quality interpreting services. Addressing these gaps is essential for improving communication and service provision for refugees and migrants in Greece.

Keywords: public service interpreting, professionalism, Greece, challenges, interviews, stakeholder perspectives

Anastasios Ioannidis is an Assistant Professor in the Department of Foreign Languages, Translation, and Interpreting at Ionian University in Greece. He graduated from the Department of Law and the Department of German Language and Literature at Aristotle University of Thessaloniki. He continued his studies at the same university, earning an MA in Conference Interpreting. He also holds an MA in Law from the University of Cologne. His doctoral thesis focuses on court interpreting. His research primarily lies in the field of interpreting studies and includes monographs, papers, and conference presentations in Greece and abroad. He is actively involved in research on public service interpreting through national and international projects.

Анастасиос Јоанидис је доцент на Катедри за стране језике, писмено и усмено превођење на Јонском универзитету у Грчкој. Дипломирао је на Правном факултету и Филолошком факултету – Катедри за немачки језик и књижевност на Аристотеловом универзитету у Солуну. Студије је наставио на истом универзитету и стекао назив мастера конференцијског превођења. Такође је стекао назив мастера права на Универзитету у Келну. Његова докторска дисертација фокусира се на усмено судско превођење. Његово истраживање је првенствено усмерено на област студија усменог превођења и обухвата монографије, радове и конференцијске презентације у Грчкој и иностранству. Активно је укључен у истраживање усменог превођења у јавним службама кроз националне и међународне пројекте.

<https://orcid.org/0000-0003-3990-1140>

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.en>).

Dobriła Begenišić
Universität Niš
Philosophische Fakultät
Lehrstuhl für deutsche Sprache
und Literatur
dobriła.begenisic@filfak.ni.ac.rs

UDC: 811.112.2'374
DOI: <https://doi.org/10.18485/prevod.2025.44.94.2>
Примљен: 16.7.2025.
Прихваћен: 2.12.2025.
Оригинални научни рад

NUTZUNGSGEWOHNHEITEN VON GERMANISTIKSTUDIERENDEN BEI DER VERWENDUNG GEDRUCKTER UND ELEKTRONISCHER WÖRTERBÜCHER*

Die heutigen Generationen von Studierenden der Fremdsprachenphilologie greifen immer häufiger auf elektronische Wörterbücher zurück, während gedruckte Wörterbücher an Bedeutung verlieren. Mit dem Ziel, die Bedürfnisse und Gewohnheiten der Studierenden bei der Wörterbuchbenutzung zu ermitteln, wurde eine Umfrage unter den Germanistikstudierenden der Philosophischen Fakultät der Universität Niš durchgeführt. Die Untersuchung umfasste die Nutzungsgewohnheiten der Studierenden, ihre Einstellungen zu den verschiedenen Wörterbuchtypen und -formaten, ihre Ansichten zu den Wörterbuchaußentexten sowie die Frage, welche Wörterbucheigenschaften sie für besonders wichtig halten, zu welchen Zwecken sie Wörterbücher benutzen, welche digitalen und/oder gedruckten Wörterbücher sie benutzen und wie sie ihre Wörterbuchkompetenz einschätzen. Die Analyse wird zeigen, welche Gewohnheiten die Germanistikstudierenden im Hinblick auf die Wörterbuchbenutzung haben und welche ihre Vorlieben und Neigungen bei der Benutzung von Wörterbüchern sind, sowie in welchem Maße sie mit diesen Ressourcen zufrieden sind. Die gewonnenen Erkenntnisse können zur Verbesserung und Optimierung der bestehenden Wörterbücher für Germanistikstudierende genutzt werden.

Schlüsselwörter: Lexikografie, Wörterbücher, Wörterbuchbenutzung, elektronische Wörterbücher, Umfrage, Germanistikstudierende

* The paper was presented at the International Scientific Conference "Translation And Interpreting Today: Research And Profession", organised by the journal *Prevodilac* and the Association of Scientific and Technical Translators of Serbia, held in Belgrade on March 13 and 14, 2025.

USAGE HABITS OF GERMAN STUDENTS IN THE USE OF PRINTED AND ELECTRONIC DICTIONARIES

Today's generations of students of foreign language philologies increasingly rely on electronic dictionaries, while printed dictionaries are losing their importance. With the aim of identifying the needs and habits of students in dictionary use, a survey was conducted among German studies students at the Faculty of Philosophy, University of Niš. The study examined the students' usage habits, their attitudes toward different types and formats of dictionaries, their views on dictionary external texts, as well as the question of which dictionary features they consider particularly important, for what purposes they use dictionaries, which digital and/or printed dictionaries they use, and how they assess their own dictionary competence. The analysis will show the habits German studies students have with regard to dictionary use, their preferences and inclinations when using dictionaries, as well as the extent to which they are satisfied with these resources. The findings can be used to improve and optimize existing dictionaries for German studies students.

Keywords: lexicography, dictionaries, dictionary use, electronic dictionaries, survey, German studies students

1. Einleitung

Die Nutzung von Wörterbüchern im Fremdsprachenunterricht ist von großer Bedeutung für den Erwerb der notwendigen Kompetenzen zukünftiger Germanisten. In den Zeiten der digitalen Kommunikation greifen die Studierenden zunehmend auf elektronische Quellen zurück – dabei handelt es sich je nach Bedarf meist um die Online-Übersetzungstools und in etwas geringerem Maße um Wörterbücher (Nied Curico 2015). Angesichts der Tatsache, dass die Digitalisierung alle gesellschaftlichen Bereiche erfasst hat, ist ihr Einfluss auch auf die Lexikografie erheblich – und zwar in allen ihren Teilbereichen: der theoretischen, der praktischen und insbesondere der benutzerorientierten Lexikografie (Kostić-Tomović 2017; Müller-Spitzer 2016; Nied Curcio 2015). Die Prinzipien der traditionellen Lexikografie haben sich sowohl im Bereich der praktischen als auch im Bereich der theoretischen Lexikografie geändert. Für die Erstellung und Benutzung von digitalen Wörterbüchern sind zusätzliche Kompetenzen in den Bereichen Informationstechnologie, Datenbanken sowie in verwandten Disziplinen erforderlich.

Der Gegenstand dieser Arbeit ist die Untersuchung der Nutzungsgewohnheiten und Bedürfnisse der Germanistikstudierenden im Umgang mit Wörterbüchern – sowohl in gedruckter als auch in elektronischer Form. Das Ziel der Untersuchung ist es einerseits festzustellen, inwieweit die vorhandenen Wörterbücher den Bedürfnissen der Studierenden gerecht werden, und andererseits potenzielle Ansätze zur Verbesserung der für dieses Nutzerprofil bestimmten Wörterbuchressourcen zu identifizieren.

Unter der Berücksichtigung der aktuellen Trends bei der Benutzung von Online-Quellen beim Sprachenlernen und der zunehmenden Verbreitung elektronischer Wörterbücher geht man in dieser Arbeit von der Annahme, dass die Mehrheit der Germanistikstudierenden elektronische Wörterbücher den gedruckten vorzieht – vor allem wegen des schnellen Zugriffs und der Funktionalität. Es wird ebenfalls angenommen, dass die Studierenden häufiger zweisprachige, also Übersetzungswörterbücher als einsprachige verwenden und dass der Zweck der Nutzung hauptsächlich im Textverständnis, dem Vokabellernen und dem Auffinden grammatischer Informationen liegt. Man geht davon aus, dass die Wörterbuchbenutzung auf den niedrigeren Bildungsstufen unzureichend ist und dass die Studierenden nicht über ausreichend entwickelte Kompetenzen für den kritischen und effizienten Einsatz von Wörterbüchern verfügen – unabhängig vom Format. In diesem Zusammenhang ist auch ihr Verhältnis zu den Umtexten zu betrachten, die den wahrgenommenen Nutzungswert eines Wörterbuchs nicht wesentlich beeinflussen.

2. Wörterbuchbenutzung – Stand der Forschung

Die Wörterbuchbenutzungsforschung beschäftigt sich mit der Frage, wie, wann, warum und mit welchem Erfolg die Wörterbücher von verschiedenen Nutzergruppen benutzt werden. Das Ziel ist es, durch empirische und theoretische Untersuchungen die tatsächliche Nutzung von Wörterbüchern zu erfassen und daraus Rückschlüsse für die Wörterbuchgestaltung, die Didaktik des Wörterbuchgebrauchs und die lexikografische Theorie zu ziehen.

Lange spielte die Benutzerperspektive in der Lexikografie kaum eine Rolle. Die Wörterbücher wurden primär als Produkte betrachtet, die analysiert und bewertet wurden, während die Erforschung der Wörterbuchbenutzer, ihrer Gewohnheiten und Bedürfnisse lange Zeit kein Gegenstand der Forschung war. Die Entwicklung der Wörterbuchbenutzungsforschung beginnt in den 1980er Jahren des 20. Jahrhunderts. Ein entscheidender Impuls für die Entwicklung dieser wissenschaftlichen Disziplin kam aus der Germanistik (Gouws 1989; Hausmann et al. 1989; Ripfel – Wiegand 1988).

Als Teilbereich der Metalexikografie etablierte sich die Wörterbuchbenutzungsforschung in den 1990er Jahren des 20. Jahrhunderts dank der Arbeiten von Herbert Ernst Wiegand (Wiegand 1991; Wiegand 1992; Wiegand 1993, Wiegand 1996). Wiegand entwickelte ein differenziertes Modell der Informationsdarstellung im Wörterbuch, was sehr wichtig für die Rezeption der Informationen im Wörterbuch war (Wiegand 1991). Außerdem befasste er sich mit der Klassifikation von Benutzertypen (Laien vs. Experten, Sprachlernende vs. Muttersprachler usw.), Forschungsdesideraten und Methodik (Wiegand 1993), als auch mit der kritischen Reflexion über die Messbarkeit und Bewertung der Benutzerfreundlichkeit („Benutzbarkeit“)

von Wörterbüchern, was von entscheidender Bedeutung für spätere empirische Forschungen war (Wiegand 1998).

Mit dem Aufkommen digitaler Medien rückte die Frage nach dem Nutzungsverhalten bei elektronischen Wörterbüchern und Online-Wörterbuchsystemen in den Mittelpunkt. Neue Methoden (Online-Umfragen, Benutzerprotokolle) ermöglichen differenzierte Einsichten in das Benutzerverhalten. In einer Studie zur Nutzung von Wörterbüchern an der Universität Leipzig wurden Online-Umfragen unter 150 Studierenden der Germanistik durchgeführt, um herauszufinden, welche Arten von Wörterbüchern (gedruckt vs. elektronisch) bevorzugt werden. Ergänzend wurden Benutzerprotokolle der universitären Online-Wörterbuch-Plattform ausgewertet, die zeigten, wie oft bestimmte Wörter nachgeschlagen wurden und welche Funktionen der Plattform am häufigsten genutzt wurden.

Die Kombination dieser Methoden erlaubte detaillierte Einblicke: Während die Umfragen die subjektiven Präferenzen der Studierenden zeigten, lieferten die Protokolle objektive Daten über tatsächliches Nutzungsverhalten – z. B. dass ein Großteil der Studierenden zwar gedruckte Wörterbücher als „verlässlich“ einschätzte, jedoch überwiegend elektronische Wörterbücher für schnelle Nachschläge nutzte (Levy – Steel, 2015).

Insbesondere die digitale Umgebung und die Gewohnheiten der modernen Nutzer haben dazu beigetragen, dass sich in den letzten Jahrzehnten die benutzerorientierte Lexikografie am stärksten verändert hat. Das rapide Auftreten verschiedenster Online-Wörterbücher sowie von Übersetzungstools und Ressourcen zum Fremdsprachenerwerb hat die Prinzipien der traditionellen benutzerorientierten Lexikografie grundlegend – und in erheblichem Maße auch den Zugang zum Fremdsprachenlernen – verändert. Noch bis vor wenigen Jahren versuchten die Lernenden einer Fremdsprache ihre lexikalischen Lücken bei der sprachlichen Rezeption und Produktion, aber auch bei der Übersetzung mit Hilfe von gedruckten ein- und zweisprachigen Wörterbüchern zu lösen. Der heutige Wechsel hin zu elektronischen und Online-Wörterbüchern ist dabei nicht nur als technischer Fortschritt zu verstehen, sondern hat auch kognitive und didaktische Implikationen: Die Art und Weise, wie Lernende die Wörter nachschlagen, verarbeiten und in den eigenen Sprachgebrauch integrieren, verändert sich, und dies wirkt sich direkt auf Lernstrategien, Merkfähigkeit und die Entwicklung von Übersetzungsfertigkeiten aus.

Aber die Wörterbücher werden benutzt, egal in welcher Form, so dass man sagen kann, dass der Satz Snell Hornbys aus dem Jahre 1989 „nearly all the students use dictionaries practically every day“ noch heute gilt (Snell Hornby 1989: 167). Nur die Art und Weise, wie sie dies tun, das verwendete Format und der Zweck, zu dem das Wörterbuch genutzt wird, haben sich verändert. Sodass man heute mit Recht die Frage stellen kann, ob man überhaupt noch die Vokabeln lernt (Nied Curcio 2015). Die Nutzung von Wörterbüchern

wird neben den Nutzungsgewohnheiten auch durch die Methodik des Fremdsprachenunterrichts in der Primar- und Sekundarstufe beeinflusst – also in jener Phase, in der die Nutzerkompetenz zukünftiger Studierender geformt wird. In der Zeit der Grammatik-Übersetzungs-Methode im Unterricht wurden die Wörterbücher mehr benutzt, besonders die zweisprachigen Wörterbücher, weil die Übersetzung eine sehr wichtige Kompetenz war. Aber später, als die kommunikative Kompetenz in den Mittelpunkt des Fremdsprachenunterrichts rückte, waren die einsprachigen Wörterbücher mehr gesucht. Trotzdem zeigen die Ergebnisse der Wörterbuchbenutzungsforschung, dass auch weiter die zweisprachigen Wörterbücher bevorzugt werden (Engelberg – Lemnitzer 2009, Kauz 2002, Herbst – Klotz 2003).

Zur Erforschung der Nutzergewohnheiten von Germanistikstudierenden in Serbien wurde eine Umfrage unter den Studierenden der Germanistik an der Philosophischen Fakultät in Niš durchgeführt. In der Umfrage haben wir uns mit folgenden Fragen beschäftigt: In welchen Situationen und zu welchen Zwecken benutzen die Germanistikstudenten in Serbien die Wörterbücher, welche Formate der Wörterbücher bevorzugen sie, welche Einstellungen haben die Testpersonen über Online- und Printwörterbücher und wie bewerten sie die bestehenden Online-Wörterbücher. Ferner wird analysiert, wie häufig die Befragten die Wörterbücher verwenden und welchen Typ sie bevorzugen (einsprachig oder zweisprachig). Darüber hinaus wird ermittelt, in welchem Maße ihre Benutzerkompetenzen entwickelt sind und welche Einstellungen sie gegenüber den Wörterbuchaußentexten einnehmen.

3. Methodologie der Untersuchung

Die Untersuchung wurde im Jahr 2025 unter den Studierenden der Germanistik an der Philosophischen Fakultät der Universität Niš durchgeführt, mithilfe eines Online-Fragebogens, der mit dem Tool *Google Forms* erstellt wurde. Der Fragebogen bestand aus geschlossenen und halbgeschlossenen Fragen, die in mehrere thematische Einheiten gegliedert waren: Hauptinformationen über die Studierenden (Studienjahr, Deutschkenntnisse, Erfahrungen mit Wörterbüchern), Häufigkeit und Zweck der Wörterbuchnutzung, verwendete Wörterbuchtypen (gedruckt/elektronisch, einsprachig/zweisprachig, allgemein/spezialisiert), Einstellungen zu Wörterbuchaußentexten, Bewertungskriterien (z. B. Genauigkeit, Suchgeschwindigkeit, Design, Verfügbarkeit, Kontextangemessenheit) und Selbsteinschätzung der Nutzerkompetenz.

Von insgesamt 89 Studierenden, die sich im Hauptstudium und im Masterstudium zur Zeit der Befragung befanden, haben 32 an der Befragung teilgenommen (ca. 36%), was keinen Prozentsatz darstellt, der zu einer vollständigen Repräsentativität beitragen würde, aber ein bedeutender Indikator

sein kann. Der Fragebogen wurde auf Serbisch und Deutsch erstellt und die geschätzte Bearbeitungszeit beträgt ca. 15 Minuten. Die 16 Fragen waren in sieben Blöcke unterteilt: 1. Allgemeine Angaben, 2. Wörterbuchtypen, Wörterbuchformat; 3. Elektronische Wörterbücher; 4. Wörterbücher im Lernprozess; 5. Benutzerkompetenz; 6. Wörterbuchaußentexte und 7. Abschlussfrage.

Die Fragen des ersten Blocks betreffen die allgemeinen Daten der Befragten (Studienjahr, Niveau der Deutschkenntnisse, wie lange lernen sie Deutsch). Der zweite Block der Umfrage widmet sich dem Format (gedruckte oder online Wörterbücher) und dem Typ (einsprachig, zweisprachig, allgemein, spezialisiert). Im dritten Block des Fragebogens werden die Präferenzen der Studierenden in Bezug auf elektronische bzw. Online-Wörterbücher sowie der Zweck ihrer Nutzung untersucht. Der vierte Block befasst sich mit dem Einsatz von Wörterbüchern beim Deutschlernen, der Häufigkeit der Nutzung und den Eigenschaften von Wörterbüchern, die die Studierenden als wichtig erachten. Der fünfte Block ist der Frage nach der Benutzerkompetenz gewidmet, der sechste den Wörterbuchaußentexten. Am Ende wurde eine abschließende Frage gestellt, in der die Studierenden Kommentare oder Empfehlungen zu den von ihnen verwendeten Wörterbüchern abgeben konnten.

Methodologisch wurde ein quantitativer Ansatz angewendet, der auf der Analyse der mittels Fragebogen erhaltenen Antworten basiert. Die gewonnenen Daten wurden mit dem Ziel interpretiert, die tatsächlichen Gewohnheiten und Einstellungen der Studierenden gegenüber modernen Wörterbüchern zu beleuchten sowie auf die Aspekte hinzuweisen, die bei der zukünftigen Erstellung von Wörterbüchern berücksichtigt werden sollten, um diese möglichst funktional und besser an die Bedürfnisse der Germanistikstudierenden anzupassen.

4. Ergebnisse der Untersuchung

4.1 Allgemeine Angaben

Im ersten Block wurden drei allgemeine Fragen gestellt, die sich auf das Studienjahr, das Niveau der Deutschkenntnisse und die Dauer des Deutschlernens bezogen. Das Ziel dieser drei Fragen war es, grundlegende Merkmale der Befragten zu erfassen, auf deren Grundlage später relevante Schlussfolgerungen gezogen werden können.

Die befragten Studierenden besuchen den ersten, den zweiten, den dritten und den vierten Jahrgang ihres Germanistikstudiums als auch das Masterstudium. Die meisten Befragten befinden sich im ersten und im zweiten Studienjahr (s. Abb. 1).

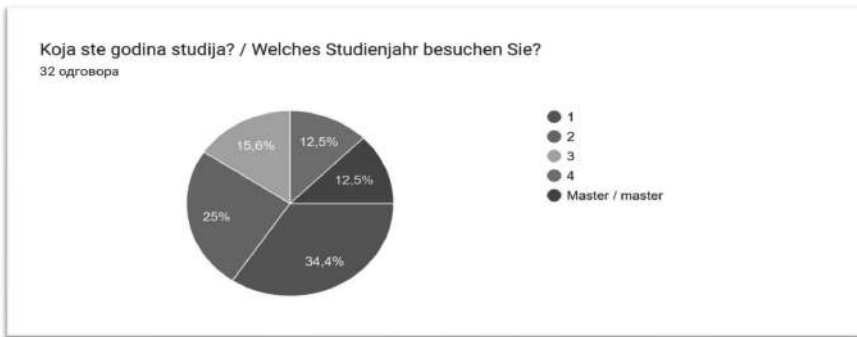

Abb. 1. Studienjahr

Die Deutschkenntnisse der Befragten sind sehr unterschiedlich: die Mehrheit weist das Sprachniveau C1 (ca. 34%) und B1 (ca. 28%) auf; während nur 8% der Befragten das Niveau A2 und nur 6% C2 erreicht haben. Die Mehrheit der Befragten gab an, über das Niveau C1 zu verfügen, während sich die meisten Befragten im ersten Studienjahr befinden. Man kann annehmen, dass es sich dabei um Masterstudierende, Studierende im vierten Jahr sowie um Muttersprachler in niedrigeren Studienjahren handelt (s. Abb. 2).

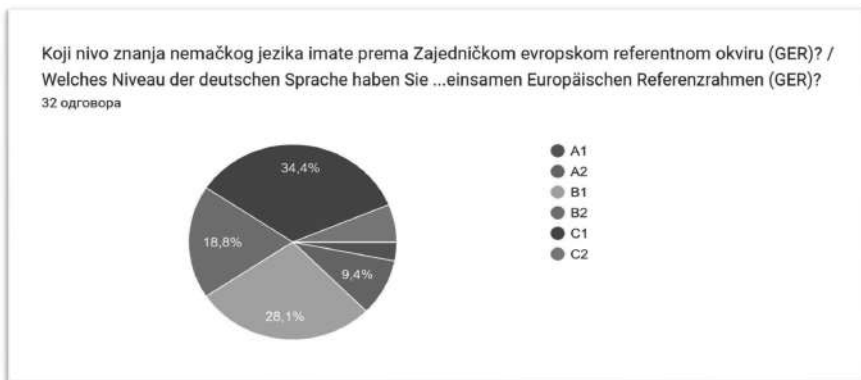

Abb. 2. Selbsteinschätzung der Deutschkenntnisse

Die Lernzeit der Befragten beträgt von mindestens einem Jahr bis höchstens 16 Jahre, durchschnittlich ca. 4,8 Jahre. Zwei Personen lernen Deutsch seit frühester Kindheit. (s. Abb. 3).

gedruckte Wörterbücher zurückgreifen. Angesichts der Tatsache, dass nur 19 % der Befragten häufiger gedruckte Wörterbücher verwenden, wird ein klarer Rückgang ihrer Nutzung zugunsten elektronischer Quellen deutlich. (s. Abb. 5)

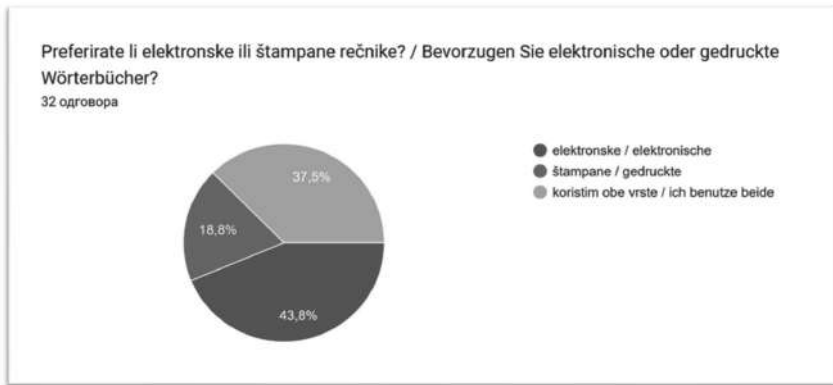

Abb. 5. Wörterbuchformat

4.3 Elektronische Wörterbücher - Benutzung und Vorteile

Das Ziel der ersten Fragen in diesem Block war es, herauszufinden, welche elektronischen Wörterbücher – sei es als Online- oder App-Version – am häufigsten im Studienalltag genutzt werden. Aus der Abbildung geht deutlich hervor, dass das Duden-Wörterbuch mit 12 Nennungen (ca. 37 %) mit großem Abstand das am häufigsten verwendete elektronische Wörterbuch unter den Befragten ist.

Andere Wörterbücher oder Kombinationen von Quellen wurden jeweils nur vereinzelt (jeweils mit einem Stimmenanteil von ca. 3 %) genannt. Darunter befinden sich beispielsweise DWDS, Pons, Leo sowie Kombinationen wie „Duden, DWDS, Netzwerk“, „Leo, Duden, Pons“. Einige Teilnehmende gaben an, den genauen Namen nicht zu wissen, was auf ein begrenztes metasprachliches Bewusstsein hinsichtlich der Quellenwahl hinweisen könnte.

Insgesamt zeigt die Umfrage, dass trotz der Vielzahl verfügbarer elektronischer Wörterbücher ein klarer Favorit unter den Studierenden besteht. Die Dominanz des Duden lässt sich möglicherweise durch seine hohe institutionelle Autorität sowie durch seine breite Verfügbarkeit erklären, aber auch durch mangelnde Kenntnis von Alternativen. Gleichzeitig verweist die Heterogenität der übrigen Angaben auf unterschiedliche Nutzungsmuster und individuelle Präferenzen im Umgang mit lexikografischen Ressourcen (s. Abb. 6).

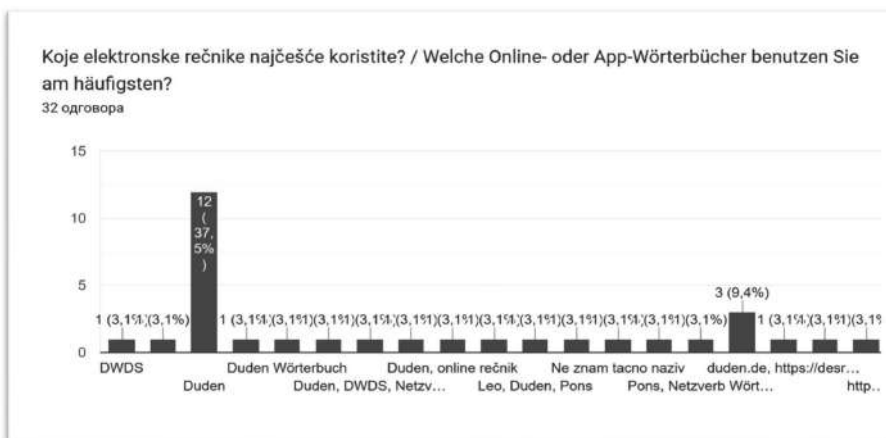

Abb. 6. Elektronische Wörterbücher – Benutzung

Die Vorteile elektronischer Wörterbücher sehen die Befragten im schnellen Informationszugang (ca. 87%), in der ständigen Verfügbarkeit (ca. 66%) und in der einfacheren Suche (ca. 66%), während ein etwas geringerer Prozentsatz der Befragten die Vorteile elektronischer Wörterbücher in zusätzlichen Funktionen wie der Angabe von Beispielen, der Aussprache u. Ä. sieht (34%) (s. Abb. 7).

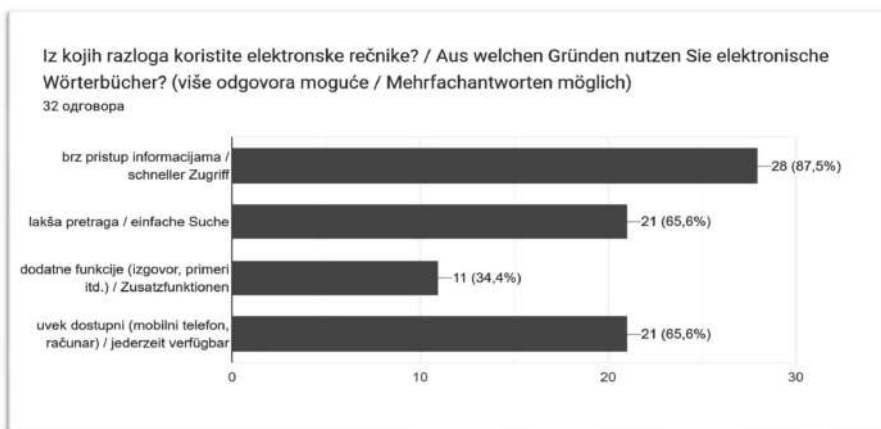

Abb. 7. Vorteile elektronischer Wörterbücher

4.4 Wörterbücher im Lernprozess

Im Rahmen dieses Fragenblocks interessierte uns, zu welchen Zwecken die Studierenden die Wörterbücher am häufigsten verwenden, wie häufig sie sie benutzen und welche Eigenschaften von Wörterbüchern sie als wichtig erachten.

Die folgende Grafik zeigt, dass die Mehrheit der Befragten die Wörterbücher zum Übersetzen verwendet (ca. 62%), was mit der Tatsache in Verbindung gebracht werden kann, dass die meisten von ihnen zweisprachige Wörterbücher nutzen. Dann folgen die Textrezeption (ca. 59%) und das Vokabellernen (ca. 56%), während auf die Textproduktion und Grammatik weniger Prozente entfallen (s. Abb. 8).

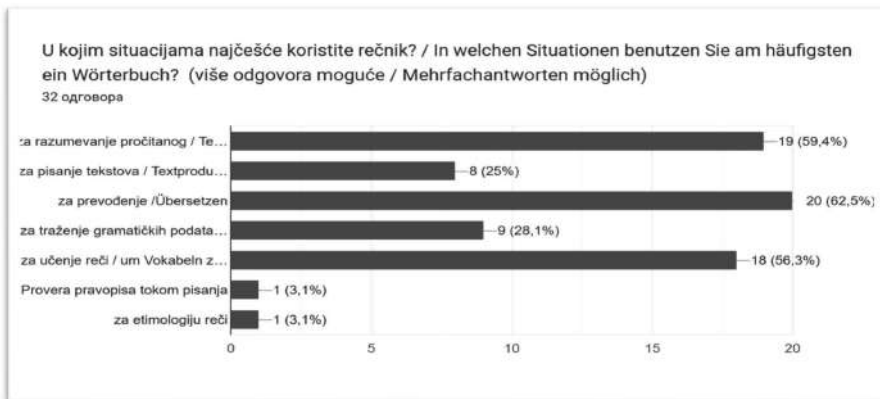

Abb. 8. Benutzungszweck

Was die Benutzungshäufigkeit betrifft, zeigt die Umfrage, dass die Mehrheit der Studierenden die Wörterbücher täglich oder mehrmals pro Woche benutzen, nur eine kleine Gruppe von Befragten benutzt die Wörterbücher selten (ca. 9%) (s. Abb. 9).

Abb. 9. Benutzungshäufigkeit

Die Eigenschaften, die die Befragten am meisten schätzen, sind Genauigkeit (ca. 65%), Erklärungen und Beispiele (65%), dann Benutzerfreundlichkeit

keit (ca. 56%), was in der Korrelation mit den Präferenzen für elektronische Wörterbücher steht. Die Zugriffsgeschwindigkeit ist auch ziemlich geschätzt (ca. 31%) (s. Abb. 10).

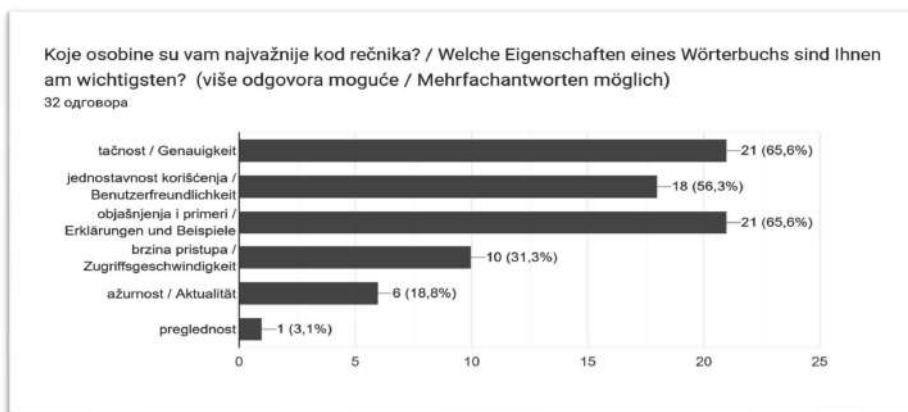

Abb. 10. Eigenschaften von Wörterbüchern

4.5 Benutzerkompetenz

Die Grafik zeigt, dass die Mehrheit der Befragten (über 70 %) ihre Fähigkeiten im Umgang mit den Wörterbüchern als gut bis sehr gut einschätzt: 13 Studierende (ca. 41 %) bewerteten ihre Fähigkeiten mit der Note 4, also als gut, 10 Studierende (ca. 31 %) gaben sich die Note 5, was auf ein hohes Kompetenzniveau schließen lässt (s. Abb. 11)¹. Die überwiegende Mehrheit der Studierenden ist überzeugt, dass sie die Wörterbücher richtig einsetzen können, während nur ein Viertel der Befragten ihre Wörterbuchbenutzungskompetenz mit der Note 3 bewertet. Es ist interessant, dass dieses Ergebnis im Gegensatz zu den Befunden von Vujčić (2022) steht, wo die Studierenden der Germanistik angaben, nicht über ausreichende Benutzerkompetenzen im Umgang mit Wörterbüchern zu verfügen. Es muss auch betont werden, dass es sich in dieser Umfrage um die Selbsteinschätzung handelt, und dass sie deshalb nicht unbedingt objektiv ist.

1 Die in der Abbildung verwendeten Noten entsprechen der serbischen Notenskala: 5 – ausgezeichnet, 4 – sehr gut, 3 – gut, 2 – ausreichend, 1 – ungenügend.

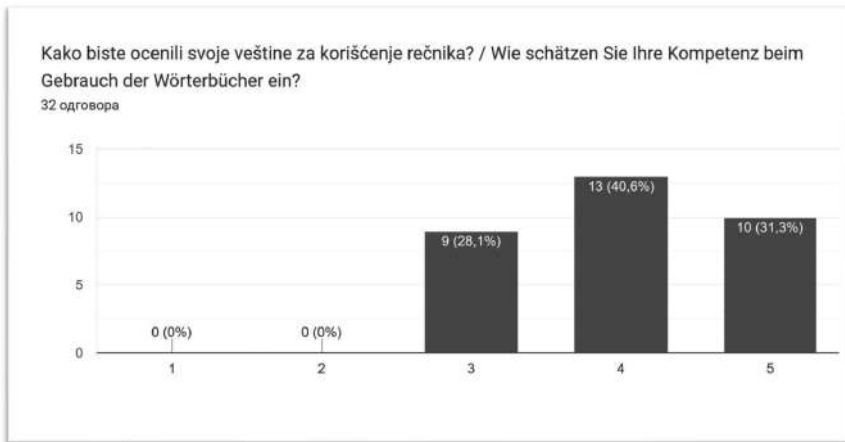

Abb. 11. Kompetenzniveau

4.6 Wörterbuchaußentexte

Die Grafik zeigt, inwieweit die Germanistikstudierenden auf die Außentexte eines Wörterbuchs achten – also auf Elemente wie Vorwort, Abkürzungsverzeichnis oder Gebrauchsanleitung, usw. Die Mehrheit der Studierenden (fast 80 %) liest die Wörterbuchaußentexte des Wörterbuchs nur gelegentlich oder bei Bedarf. Nur ein kleiner Teil liest sie regelmäßig vor der Nutzung (ca. 12 %), während ca. 16 % nie darauf achten. Das deutet darauf hin, dass die Begleittexte von vielen nicht systematisch beachtet wird – oft nur bei Unsicherheiten über den Aufbau des Wörterbuchs (s. Abb. 13).

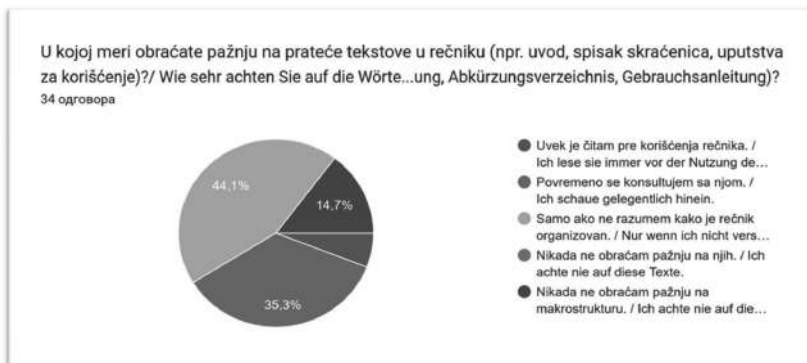

Abb. 12. Benutzung der Wörterbuchaußentexte

4.7 Abschlussfrage

Von insgesamt 15 Antworten hatten einige Befragte keinen Kommentar („nein“, „habe keinen“), doch die Mehrheit teilte nützliche Reflexionen und Empfehlungen mit. Mehrere Studierende äußerten positive Erfahrungen mit bestimmten Wörterbüchern, darunter: Duden, verbformen.de, Leo-App (Deutsch–Englisch), PONS – gelobt wegen seiner Zuverlässigkeit, klaren Erklärungen und Beispielen im Kontext, DWDS – geschätzt wegen präziser Definitionen und etymologischer Angaben.

Einige wiesen auf das Fehlen zuverlässiger deutsch-serbischer Wörterbücher hin.

Es wurde der Wunsch nach einem neuen, umfassenderen zweisprachigen Wörterbuch geäußert, das besser den Bedürfnissen der Germanistikstudierenden entspricht. Ein Studierender berichtete, dass er eine Kombination aus ein- und zweisprachigen Wörterbüchern nutzt, was auf ein hohes Maß an Sprachkompetenz hinweist.

Die Befragten haben angegeben, dass sie die Wörterbücher häufig nach Benutzerfreundlichkeit, Suchgeschwindigkeit und Verfügbarkeit von Beispielen auswählen.

Einige bleiben den Wörterbüchern treu, die sie von Anfang an genutzt haben, obwohl sie wissen, dass es auch qualitativ bessere gibt.

5. Schlussfolgerung

Die vorliegende Untersuchung hat gezeigt, dass sich die Wörterbuchnutzung der Germanistikstudierenden an der Universität Niš deutlich zugunsten elektronischer Formate verschoben hat. Nur etwa ein Fünftel der Befragten greift regelmäßig auf gedruckte Wörterbücher zurück, während knapp die Hälfte überwiegend elektronische Wörterbücher verwendet und rund ein Drittel beide Formate kombiniert. Damit bestätigt sich die Ausgangshypothese, dass elektronische Wörterbücher bei den Germanistikstudierenden eine zentrale Rolle einnehmen und gedruckte Nachschlagewerke zunehmend in den Hintergrund treten. Zu den wichtigsten Vorteilen elektronischer Wörterbücher zählen nach Einschätzung der Befragten der schnelle Informationszugang, die ständige Verfügbarkeit sowie die Benutzerfreundlichkeit. Diese Ergebnisse verdeutlichen, dass praktische Kriterien wie Zeitersparnis und Bedienkomfort für die Studierenden eine entscheidende Rolle spielen.

Hinsichtlich der Wörterbuchtypen dominiert die Nutzung zweisprachiger Wörterbücher (ca. 87 %), was den Ergebnissen früherer Untersuchungen (Vujčić 2022) entspricht. Einsprachige Wörterbücher spielen dagegen eine untergeordnete Rolle. Die häufigsten Nutzungszwecke sind das Übersetzen

(62 %), die Textrezeption (59 %) und das Vokabellernen (56 %), während Textproduktion und Grammatikabfrage weniger häufig genannt werden.

Die Selbsteinschätzung der Wörterbuchkompetenz fällt insgesamt positiv aus: Über 70 % der Studierenden bewerten ihre Fähigkeiten im Umgang mit Wörterbüchern als gut oder sehr gut. Dieses Ergebnis steht im Gegensatz zu den Befunden früherer Studien (Vujčić 2022), in denen auf ein Defizit an Benutzerkompetenzen hingewiesen wurde. Da es sich hier jedoch um eine Selbsteinschätzung handelt, kann daraus nicht zwingend auf ein objektiv hohes Kompetenzniveau geschlossen werden.

Bezüglich der Wörterbuchaußentexte lässt sich feststellen, dass diese von der Mehrheit nur gelegentlich oder gar nicht gelesen werden. Fast 80 % der Befragten konsultieren sie nur bei Bedarf, während etwa 16 % angaben, sie nie zu beachten. Diese Daten belegen, dass die Begleittexte – obwohl sie für das Verständnis des Wörterbuchaufbaus von großer Bedeutung sind, im Lernalltag kaum Beachtung finden.

Die offenen Antworten der Befragten liefern wertvolle qualitative Hinweise: Neben einer allgemein positiven Bewertung der vorhandenen Online-Wörterbücher wurde mehrfach auf das Fehlen moderner, umfassender deutsch-serbischer Wörterbücher hingewiesen, die den spezifischen Bedürfnissen der Studierenden gerecht werden.

Aus den gewonnenen Ergebnissen lassen sich mehrere praxisrelevante Schlussfolgerungen ziehen, wie Förderung der Wörterbuchkompetenz im Unterricht, didaktische Einbindung in den Unterricht, Erstellung eines umfassenden zweisprachigen deutsch-serbischen und serbisch-deutschen Wörterbuchs.

Insgesamt liefern die Ergebnisse dieser Untersuchung wertvolle Einblicke in die Bedürfnisse, Vorlieben und Kompetenzen der Germanistikstudierenden im Bereich der Wörterbuchbenutzung. Sie zeigen, dass die Entwicklung zukunftsorientierter, benutzerfreundlicher und qualitativ hochwertiger Wörterbücher – sowohl in digitaler als auch in gedruckter Form – weiterhin von großer Bedeutung ist. Darüber hinaus sollte in der Ausbildung verstärkt auf den kritischen Umgang mit Wörterbüchern und die Entwicklung von Nutzerkompetenzen geachtet werden, um das volle Potenzial lexikografischer Hilfsmittel im Fremdsprachenunterricht auszuschöpfen.

Literatur

- Engelberg, Stefan und Lemnitzer, Lutz. *Lexikographie und Wörterbuchbenutzung*. Tübingen: Stauffenburg, 2009
- Gouws, Rufus H. "The dictionary as a communication tool". *Lexicographica. International Annual for Lexicography* 5 (1989): 38–64.

- Hausmann, Franz Josef et. al. Wörterbücher. Ein internationales Handbuch zur Lexikographie. Band 1. (Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft, Bd. 5.1). Berlin / New York: de Gruyter, 1989.
- Herbst, Thomas und Klotz Michael. "The use of English dictionaries: A questionnaire study". *International Journal of Lexicography* 16: 4 (2003): 341–357.
- Kauz, Ulrich. *Studierende und Wörterbücher. Eine empirische Untersuchung zur Benutzung ein- und zweisprachiger Wörterbücher*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2002.
- Kostić-Tomović, Jelena. *Savremena nemačka leksikografija*. Beograd: FOKUS – Forum za interkulturnu komunikaciju, 2017.
- Levy, Mike and Steel, Caroline. "Language learner perspectives on the functionality and use of electronic language dictionaries". *ReCALL* 27: 2 (2015): 177–196.
- Müller-Spitzer, Carolin. „Aufgaben und Relevanz der Wörterbuchbenutzungsforschung Mitte der 2010er Jahre“. Gouws, Rufus Hjalmar u. a. (Hg). *Wörterbuchforschung und Lexikographie*. Berlin/Boston: de Gruyter, 2016: 275–294.
- Nied Curico, Martina. „Wörterbuchbenutzung und Wortschatzerwerb. Werden im Zeitalter des Smartphones überhaupt noch Vokabeln gelernt?“. *Info DaF* 5 (2015): 445–468.
- Ripfel, Margret und Wiegand, Herbert Ernst. „Benutzerwörterbücher: Probleme der Konzeption, der Gestaltung und der Herstellung“. *Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik* 18 (1988), H. 71: 9–41.
- Snell-Hornby, Mary. "Towards a Learner's Bilingual Dictionary". *The Dictionary and the Language Learner. Papers from the EURALEX Seminar at the University of Leeds*, 1–3 April 1985. Tübingen: Niemeyer, 1989, 159–170.
- Vujčić, Nikola. „Wörterbücher zwischen Übersetzung, Wortschatzlernen und Didaktik: Eine Untersuchung zur Wörterbuchbenutzung der Germanistikstudierenden in Serbien“. *Nasleđe* 53 (2022): 9–26.
- Wiegand, Herbert Ernst. *Wörterbuchforschung: Untersuchungen zur Wörterbuchbenutzung, zur Theorie, Geschichte, Kritik und Automatisierung der Lexikographie*. Berlin/New York: de Gruyter, 1991.
- Wiegand, Herbert Ernst. „Wörterbuchbenutzungsforschung als Teilbereich der angewandten Wörterbuchforschung“. *Wörterbuchforschung: Untersuchungen zur Wörterbuchbenutzung, zur Theorie, Geschichte, Kritik und Automatisierung der Lexikographie*. Berlin/New York: de Gruyter, 1992: 746–770.
- Wiegand, Herbert Ernst. „Perspektiven der Wörterbuchbenutzungsforschung“. *Wörterbücher. Ein internationales Handbuch zur Lexikographie*, Bd. 2. Berlin/New York: de Gruyter, 1993: 1014–1052.
- Wiegand, Herbert Ernst. „Zur Theorie und Praxis der Wörterbuchbenutzung. Ein Beitrag zur linguistischen Pragmatik des Wörterbuchgebrauchs“. *Studien zur neuhochdeutschen Lexikographie*. Band 2. Tübingen: Niemeyer, 1996: 283–340.
- Wiegand, Herbert Ernst. *Wörterbuchforschung: Untersuchungen zur Wörterbuchbenutzung, zur Theorie, Geschichte, Kritik und Automatisierung der Lexikographie*. 2 Bände, Berlin: de Gruyter, 1998.

Добрила Бејенишић

НАВИКЕ СТУДЕНАТА ГЕРМАНИСТИКЕ ПРИ КОРИШЋЕЊУ ШТАМПАНИХ И ЕЛЕКТРОНСКИХ РЕЧНИКА

Резиме

Данашње генерације студената страних филологија све чешће посежу за електронским речницима, док штампани речници губе на значају. Са циљем да се утврде потребе и навике студената приликом употребе речника, спроведена је анкета међу студентима германистике на Филозофском факултету Универзитета у Нишу. Истраживање је обухватило навике студената при коришћењу речника, њихове ставове према различитим типовима и форматима речника, њихова мишљења о претећим текстовима у речницима, као и питање које особине речника сматрају нарочито важним, у које сврхе користе речнике, које дигиталне и/или штампане речнике користе и како процењују сопствену речничку компетенцију. Анализа је показала да студенти германистике на Универзитету у Нишу далеко чешће користе електронске него штампане речнике. Само око петине студената редовно користи штампане речнике, док се готово половина ослања претежно на електронске, а трећина комбинује оба формата. Као највеће предности електронских речника студенти наводе брз приступ информацијама, сталну доступност и једноставност употребе. Двојезични речници доминирају у употреби, а речник се најчешће користи за превођење, разумевање текстова и учење вокабулара. Већина студената сматра да поседује добре речничке компетенције, иако та самопроцена не мора нужно одражавати објективни ниво знања. Пратећи текстови у речницима ретко се читају, иако су важни за разумевање структуре и функција речника. На основу резултата може се закључити да је потребно да се речничке компетенције унапређују кроз наставу и да речници више буду заступљени у образовном процесу као и да постоји велика потреба за израдом модерног, обимног двојезичног немачко-српског и српско-немачког речника.

Кључне речи: лексикографија, речници, употреба речника, електронски речници, анкета, студенти германистике

Добрила Бегенишић је германиста, завршила је основне студије на Филолошком факултету у Београду, магистрирала је на истом факултету 2001. године, а докторску тезу одбранила је 2010. године такође на Филолошком факултету у Београду. Посебна тежишта њеног рада су лексикографија (теоријска и практична), теорија превођења, терминологија и немачко-српске културне везе. У својим лексикографским истраживањима комбинује практични и теоријски аспект. У домену практичне лексикографије ради на изради речника, док се у домену металексикографије бави пописивањем, описом и евалуацијом речника,

те истраживањем корисника речника и њихових навика. Посебну пажњу у свом раду поклања електронској лексикографији. Резултати њеног рада у области практичне лексикографије огледају се у три стручна речника у којима су заступљени немачки, српски и енглески језик. Најзначајнији резултат њеног досадашњег рада у области теоретске лексикографије представља књига Домети стручне лексикографије немачког и српског језика. Учествоје на домаћим и међународним стручним и научним скуповима, а радове објављује у домаћим и страним часописима на српском и немачком језику.

Dobriła Begenišić, a Germanist, completed her undergraduate studies at the Faculty of Philology in Belgrade. She obtained her master's degree from the same faculty in 2001 and defended her doctoral dissertation there in 2010.

Her main areas of work include lexicography (both theoretical and practical), translation theory, terminology, and German-Serbian cultural relations. In her lexicographic research, she combines both practical and theoretical approaches. In the field of practical lexicography, she works on the compilation of dictionaries, while in the field of metalexicography, she engages in cataloguing, describing, and evaluating dictionaries, as well as researching dictionary users and their habits. She pays special attention to electronic lexicography in her work. Her contributions to practical lexicography are reflected in three specialized dictionaries involving the German, Serbian, and English languages. The most significant result of her work in the field of theoretical lexicography is the book *Dometi stručne leksikografije nemačkog i srpskog jezika*. She regularly participates in national and international professional and academic conferences and publishes her work in both domestic and international journals in Serbian and German.

<https://orcid.org/0000-0001-9547-357X>

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.en>).

Siniša Smiljanić
University of Rijeka
Faculty of Medicine
Department of Social Sciences
and Medical Humanities
sinisa.smiljanic@medri.uniri.hr

Branka Drljača Margić
University of Rijeka
Faculty of Humanities
and Social Sciences
Department of English Language
and Literature
bdrljaca@ffri.uniri.hr

UDC: 378.147::811.111
81'27

DOI: <https://doi.org/10.18485/prevod.2025.44.94.3>

Примљен: 27.8.2025.
Прихваћен: 22.10.2025.
Оригинални научни рад

STEM CONTENT TEACHERS' PERSPECTIVES ON LANGUAGE IN EMI: A CASE STUDY AT A CROATIAN UNIVERSITY

This study aims to investigate STEM teachers' language-related perspectives in English-medium instruction (EMI). For this purpose, a pre-post case study was conducted with twenty-two teachers at the Faculty of Biotechnology and Drug Development in Rijeka, Croatia. Participants' responses were collected by means of semi-structured interviews prior to and after the implementation of EMI. The results show that teachers' pedagogical choices are strongly affected by their identity as subject-matter professionals, that they see language as a tool rather than focus of instruction, and that linguistic challenges are seen as transient difficulties that require little explicit attention. Teachers have also reported using code-switching and translation much more than initially anticipated. English for specific and academic purposes (ESP/EAP) are pointed out as areas in need of explicit pedagogical focus and language support. In view of this, the authors advocate for the introduction of clear language policy and tailored training, including the integration of ESP/EAP into EMI curricula.

Keywords: English-medium instruction, higher education, STEM teachers, language, perspectives, case study

JEZIČNI STAVOVI STEM-NASTAVNIKA U EJVIN-U: ANALIZA SLUČAJA NA HRVATSKOME SVEUČILIŠTU

Cilj je ovoga istraživanja ispitati jezične stavove STEM-nastavnika u okviru engleskoga kao jezika visokoškolske nastave (EJVIN). U tu svrhu provedena je analiza slučaja prije i nakon implementacije EJVIN-a s dvadeset i dvoje sveučilišnih nastavnika na Fakultetu biotehnologije i razvoja lijekova u Rijeci, Hrvatska. Odgovori ispitanika prikupljeni su putem polustrukturiranoga intervjua. Rezultati upućuju na to da su didaktičke odluke nastavnika usko vezane uz njihov identitet kao predmetnih stručnjaka, da jezik poimaju kao alat, ne kao predmet poučavanja i da jezične izazove smatraju prolaznim poteškoćama koje ne zahtijevaju eksplicitnu pažnju. Nastavnici su također naveli primjenu prebacivanja jezičnih kodova i prevođenja u mnogo većoj mjeri nego što su to inicijalno očekivali. Engleski za posebne i akademske namjene (EPN/EAN) istaknuti su kao područja koja zahtijevaju eksplicitan didaktički fokus i jezičnu podršku. U vezi s time autori se zalažu za uvođenje jasne jezične politike i prilagođenoga osposobljavanja, uključujući integraciju EPN-a/EAN-a u nastavne programe u okviru EJVIN-a.

Cljučne riječi: engleski kao jezik visokoškolske nastave, visoko obrazovanje, STEM-nastavnici, jezik, stavovi, analiza slučaja

1. Introduction

In the last 25 years, higher education institutions (HE) across the globe have internationalised their curricula and introduced programmes aimed at attracting students and teachers from other countries. This has almost exclusively meant using English for instructional and learning purposes, making it the *de-facto* official language of internationalisation of HE (Lanvers – Hultgren 2018). Croatian HE, too, has experienced several transformative processes that have put it on the path to internationalisation. Thus, English-medium instruction (EMI), defined as the “use of the English language to teach academic subjects (other than English itself) in countries or jurisdictions where the first language of the majority of the population is not English” (Macaro et al. 2018: 37), is increasingly being adopted by Croatian universities.

Across these diverse contexts, “knowledge of English is viewed as a basic pre-requisite, rather than a complex and disciplinary-specific competence to be developed at university level” (Costa – Mastellotto 2022: 22), which often results in *ad-hoc* implementation of EMI without due consideration to language-related policy planning and stakeholder involvement. The research on EMI has thus mainly revolved around teacher and student perceptions about its benefits and challenges (cf. Dearden – Macaro 2016)

and its effect on students' proficiency and academic performance (cf. Evans – Morrison 2011). Recently, however, there has been a growing interest in the exploration of the intersection between EMI and English for specific and/or academic purposes (ESP/EAP), that is, how teaching and learning through the medium of English is impacted by discipline-related considerations, especially in terms of student support and teacher education (cf. Wingate 2025). This line of inquiry has, therefore, revealed differences across EMI contexts, in particular between STEM (Science, Technology, Engineering, and Mathematics) and non-STEM subjects, in terms of teachers' professional identity, prior pedagogical and/or linguistic training, academic needs of students, perceived and experienced classroom challenges as well as teaching strategies and language support models (cf. Dafouz 2025).

Even though insights into how EMI is impacted by factors specific to different disciplines contribute to the understanding and, consequently, implementation of context-relevant training and pedagogy strategies and programmes, there is a dearth of research in this respect, especially in Croatia, mirroring its relatively slow pace of EMI introduction (cf. Drljača Margić – Vodopija-Krstanović 2017). The present paper aims to address this gap by investigating STEM teachers' perspectives on language-related issues at the University of Rijeka (UNIRI), where almost all previous studies on EMI in Croatia have been conducted, primarily with students and teachers in non-STEM programmes.

The paper is structured as follows. The second section presents previous research on EMI with a particular focus on STEM contexts. Section 3 describes the methodology, namely the aim and research questions, context, participants, material, procedure, and analysis of data. This is followed by the presentation of results and their discussion in section 4. Finally, the main conclusions are given in section 5, which includes suggestions for the improvement of EMI support and teacher training programmes.

2. Previous research on EMI in STEM

Previous studies on EMI in STEM contexts have delved into students' and teachers' readiness to study and teach in English, teachers' professional identity, language policy development and implementation, pedagogical difficulties and compensation strategies as well as stakeholders' perspectives on different forms of institutional support for EMI (cf. Rahman – Singh 2022; Roothoof 2022). Overall, the findings of these studies suggest that teachers' and students' degree of language competence vary greatly according to the EMI context; in addition, teachers generally do not view themselves as language teachers, and clear language policies are either completely absent or misaligned with a particular linguacultural reality

(cf. Manan 2025). Furthermore, while generally not explicitly referring to language in their lessons, STEM teachers sometimes employ strategies to facilitate comprehension of complex notions and/or acquisition of technical vocabulary (cf. Ou 2024).

Through semi-structured interviews and observation of lessons, Block (2021) and Block and Moncada-Comas (2022) investigated attitudes and practices of EMI lecturers in three STEM programmes at the University of Lleida, Spain. The participants showed a high degree of affiliation to their discipline, as opposed to taking on the identity of an English language teacher (ELT). In other words, they saw English as a simple tool for the transmission of subject-content, which they viewed as their primary responsibility. Most teachers, however, did use code-switching and translation in their classrooms to convey more difficult concepts and professional jargon. Similar results were obtained by Airey (2012) with EMI Physics lecturers in Sweden. The participants in this study also did not align their identity with that of an ELT and saw English as a mere tool to convey their subject. They were willing, however, to help their students with language issues, in particular technical vocabulary. Rowland and Murray (2020) corroborated these findings in their study of lecturers' and students' experiences with EMI within a Biomedical Sciences MA programme in Italy. Specifically, they looked at the language demands placed on students and teachers, the strategies used to overcome difficulties, the role of the first language (L1) in the classroom, and the impact of EMI on content acquisition and assessment. As in previous studies, teachers did not believe themselves to be responsible for students' language development and they had a rather open-minded view of linguistic errors as long as comprehension of content was not impeded. They too used strategies such as code-switching, repetition and summarising in case of communication breakdowns and for purposes of clarity. Also, students were not penalised for linguistic reasons, provided that they showed understanding of the subject-matter and correct use of scientific terminology.

While all abovementioned studies also showed a lack of explicit linguistic and pedagogical guidelines by their institutions, this was especially obvious in studies by Manan and Hajar (2024) and Jo et al. (2024), who investigated EMI-related challenges in STEM in contexts with a relatively low level of English proficiency among the general population, namely Kazakhstan and South Korea. In addition to not feeling competent to teach language-related matters, lecturers in these settings also had to deal with both their own and their students' inadequacies in terms of efficient content delivery and acquisition, making EMI a source of stress and frustration rather than an opportunity for professional advancement. The authors of the studies reviewed in this section advocate for HE institutions to introduce explicit language policies and develop support programmes that adequately respond to the needs of EMI stakeholders.

3. Methodology

The following subsections describe the aim and research questions, context of study, participants as well as the material and procedure for collection and analysis of data.

3.1 Aim and research questions

The paper aims to explore language-related perspectives of STEM teachers in an EMI study programme at a Croatian university as well as how their perceptions evolve over time. The study is guided by the following research questions:

RQ1: What are STEM teachers' perspectives regarding their role, focus on language, and potential language-related challenges in EMI?

RQ2: What strategies (if any) do STEM teachers employ to respond to experienced and potential linguistic challenges in the classroom?

RQ3: How do STEM teachers' perspectives compare prior to and after the implementation of EMI?

3.2 Context and participants

The study was conducted at the Faculty of Biotechnology and Drug Development (BIOTECH) at UNIRI. In addition to offering study programmes in Croatian, in 2020 it implemented the English-taught international master's programme *Biotechnology for the Life Sciences*, which was selected as the case for this study.

The participants were twenty-two faculty members at BIOTECH. On average, they were forty-three years old. Seventeen were female, and five were male. Two participants were native speakers of English and twenty had Croatian as their mother tongue. Two participants had no previous teaching experience, and the others had between one and more than fifteen years of teaching experience. Also, fifteen participants had prior experience of teaching in English. Finally, three participants had no experience, and the rest had between one and more than fifteen years of experience of studying/working abroad.

3.3 Material and procedure

The study was conducted within a qualitative case-study research design (cf. Zainal 2007). It was conducted in two stages – in the fall of 2019, that

is, prior to the implementation of the English-taught study programme at BIOTECH, and in the spring and fall of 2025, after the teachers had already acquired substantial experience with EMI. The pre-post study design enhances validity of the data, showing consistency or shifts in perceptions over time as well as supporting the robustness of themes identified in the analysis through comparisons of initial and later codes (Aizawa 2024; Nguyen – Dang 2024).

The participants were recruited through purposive sampling (cf. Bloor – Wood 2006). After that, individual interviews were arranged, which were conducted by the first author of the study at the time and place chosen by the participants. At the beginning of the interview, each participant was briefly informed about the purpose of the study, and they were asked to thoroughly read and sign the consent form should they agree to do so.

In both stages of the study, semi-structured interviews were used to collect the data. All interviews were recorded with an audio recording device and transcribed for analysis. The data from both rounds of interviews were analysed through thematic analysis – initial codes were independently generated and compared between the researchers, who then grouped the codes into themes, which were then reviewed separately and discussed by the authors until an agreement was reached (cf. Braun – Clarke 2006). While the analysis mainly followed an inductive approach, it was also guided by the aim and research questions outlined herein.

4. Results and discussion

With regard to the first two research questions exploring teachers' language-related perspectives, perceived challenges, and strategies for their resolution, the analysis of results revealed three major themes: (1) *disciplinary identity as basis for pedagogical orientation*, (2) *language as a functional medium*, and (3) *language adaptation as a developmental process*.

The first theme encompasses teachers' responses pertaining to their role as content and/or language teachers, that is, what they feel responsible for in terms of knowledge transmission and skills development in the classroom. The vast majority of teachers believe that it is neither their job to teach English, as they are primarily subject-matter experts, nor should it be expected of them to do so given their prior non-linguistic education and training. This is succinctly expressed in a comment¹ by BIO19: *This is not an English language school. It is a school of biology, biotechnology, something like that. I am still a biologist, not an English language teacher*. Apart from not considering it their responsibility to teach English, most do not feel confident enough in their language skills to be able to act as linguistic authorities for their students.

1 All the responses have been translated verbatim into English by the first author of the present study.

As BIO2 puts it: [...] *but if someone, I don't know, misuses the tense or something that creates... I believe this is not so important for us. Nor are most of us capable of evaluating it.* These views are in line with most studies on EMI teachers' identity, especially in STEM (cf. Airey 2012; Block 2021; Dearden 2014). Through years of specialised training and participating in academic activities in their respective fields (e.g. attending conferences and publishing papers) the STEM teachers in this study have developed a strong sense of identification with their group and subject area (cf. Hyland 2012), which has nothing to do with English language teaching.

English is also conceptualised by the participants as a *functional medium* that has no bearing on pedagogical matters. In other words, they do not believe that a change in the language of teaching warrants any pedagogical adaptations, and successful transmission of content, in their view, supersedes any considerations of linguistic correctness, as exemplified by the following comment by BIO9: *It is important to transmit information and that it is supported with scientific literature, so we may allow for a slightly worse, not perfect form, as long as things are understood and the quality of the content is good.* The reasons for this may lie in the fact that STEM teachers in EMI believe that a high level of English is less important in more technical disciplines (cf. Dearden – Macaro 2016) and that shifting between languages is a simple matter of translating two equivalent terminologies (Airey 2012).

With regard to their perceptions of language-related challenges, teachers in this study identify several potential issues – more preparation time, lower initial proficiency of students, greater cognitive load, less interaction in class, and difficulties in the acquisition of (written) academic language. This is where the *language adaptation as a developmental process* theme is identified in their responses. Specifically, all potential issues are seen by the participants as minor transitional setbacks that are easily resolved given enough time and effort on the part of the teachers and students. As BIO13 states: *However, however, if the student and the teacher invest a lot of effort, it should not be an obstacle. We can arrive at a level of mutual understanding and move forward from there.*

On the other hand, while generally believing that language-related issues do not warrant particular intervention in EMI, they are willing to help their students with subject-specific vocabulary, in particular academic language, which they see as the only language domain where students might benefit from systematic assistance. For example, when asked if there was any linguistic area that they would explicitly refer to in their classes, BIO1 replied: *Yes, I would, since this area of science has this specific English, in writing too, where forms need to be acquired, sentence constructions for particular...scientific papers, journals, which is not taught anywhere; we are all self-taught.* This willingness to teach specific and/or academic vocabulary is noted in other studies too (e.g. Airey 2012; Block – Moncada-Comas 2022), although, unlike

in this study, the focus on academic language was not so pronounced. The reasons for this are twofold – on the one hand, participants in this study draw heavily on their identity as professionals in Bio(techno)logy and experience as researchers and academics. This in turn may lead them to focus more on the development of professional/academic language and discourse, which their students need in order to be initiated into their group. On the other hand, they likely see this as part of their subject-matter rather than linguistic knowledge (cf. Baker – Hüttner 2017).

In terms of strategies employed to respond to (potential) linguistic challenges, teachers report explaining complex notions in different ways or during individual contact hours with students, simplifying the material, and using code-switching and translation, which is by far the most commonly used strategy. These too are heavily rooted in the major themes identified in this study, namely themes (2) *language as a functional medium* and (3) *language adaptation as a developmental process*. Teachers report providing additional explanations only if there is a student clearly struggling with the material and if students ask for additional support. For example, BIO2 says: *Maybe individual consultations, then, for a person who really doesn't understand*, and BIO22 notes: *[...] if there were questions, issues, I would certainly come and explain in Croatian*, which again shows their view of EMI as any other teaching context, only in English. Language-related issues are seen as normal, often isolated situations that appear as part of the natural teaching process, where problems are managed through practical adjustments rather than a change in pedagogical philosophy (cf. Aizawa 2024; Block – Moncada-Comas 2022). On the other hand, teachers' ample use of code-switching and translation for purposes of conveying meaning is entrenched in their view of language as simply a vehicle for the transmission of information. As BIO11 states: *So, yes, we can talk in another language if I believe it will help the student to better understand the teaching material*. EMI teachers in this study are thus not concerned with how (or rather, in what language) their students have learned the content, as long as they have understood and acquired it. This attitude may also be because it is commonly believed that more technical disciplines with vertical language structure rely less on negotiation of meaning and interpretation than horizontal disciplines, such as the humanities, so less may be lost in translation (cf. Airey 2012).

With regard to RQ3, namely how STEM teachers' perspectives compare prior to and after the implementation of EMI, teachers show very little change with respect to language-related issues when compared to their concrete experiences of teaching in English. They seem, however, to rely more on code-switching and translation than they initially anticipated. This is most probably due to the paucity of international students, creating a context in which it feels natural to use a commonly shared L1. In addition, as already explained, teachers in this study feel that it is their duty to make

sure that their students are familiar with professional and academic English in their respective field, which may also extend to the use of Croatian, as this could potentially benefit domestic students. Finally, through EMI practice some of them may have become aware of the fact that teaching the same content in different languages may entail more than just flipping the proverbial linguistic switch, or rather that a certain degree of preparation and focus on language is necessary, which is suggested by the following comment by BIO22: *When you start studying in Croatian, then you learn Croatian terminology. [...] In English, this is called differently. [...] You have never had the opportunity to hear it and now you suddenly have a subject in English. [...] And it is difficult to acquire it then, or you need more time. I may not even be aware that they do not know certain expressions. [...] And, therefore, you have to prepare... identify these expressions, gaps, whatever.* As Macaro (2022) points out, teachers' language needs in EMI are greater than just having a certain proficiency level. They also need knowledge of basic applied linguistics and understanding of instructional peculiarities of teaching through the medium of a foreign language, which is something that the participants in this study have not been exposed to.

5. Concluding remarks

This study aimed to explore STEM teachers' language-related perspectives and experiences in an EMI study programme at a Croatian university by answering three research questions pertaining to teachers' professional role, focus on language during instruction, language-related challenges in the classroom and strategies for their remediation, and comparison of attitudes prior to and after the implementation of EMI.

Analysis of results uncovered three major themes: (1) *disciplinary identity as basis for pedagogical orientation*, (2) *language as a functional medium*, and (3) *language adaptation as a developmental process*. Theme (1) is reflected in the fact that teachers mostly do not feel responsible for their students (English) language development, linguistic topics are not explicitly taught or discussed in the classroom, and language support is deemed necessary only in those areas that directly pertain to their subject-matter. These attitudes can all be linked to the teachers' strong sense of professional identity and affiliation to their roles as STEM academics and educators. Theme (2) pertains to teachers' belief that language of instruction has no bearing on teaching methodology, and language accuracy may, to some extent, be sacrificed as long as content is successfully transmitted, allowing also for the frequent use of code-switching and translation to get the message across. Theme (3), on the other hand, is shown in teachers' attitude towards (potential) language-related challenges, namely their view that they would mostly resolve with time on their own,

without the need for a planned adjustment of the curriculum. Finally, a comparison of teachers' perspectives at two points in time shows that these three themes pervade their attitudes and practices even after engaging in EMI. It is, however, noted that they more frequently resort to code-switching and translation, and some even point out that switching between languages may not be as inconsequential as initially thought, especially when shifting between terminologies and discipline-specific language structures.

STEM teachers' casual attitude towards language-related issues in EMI, on the one hand, and their recognition of the importance of developing their students' linguistic competence for professional and academic purposes, on the other, "raises questions about its compatibility with EAP/ESP, which is crucial for scaffolding students' language skills and enabling better comprehension and engagement with content delivered in English" (Rouaghe – Assassi 2024: 1). Along these lines, we suggest that HE institutions seeking to internationalise their study programmes through the medium of English should develop clear language policies that incorporate discipline-specific linguistic and pedagogical training and support for EMI teachers. As several authors have already noted (Aizawa 2024; Galloway et al. 2024), language support in EMI cannot be provided on a one-size-fits-all basis, and greater collaboration between content and language specialists is needed, which is why the provision of ESP/EAP, or rather ESAP (English for Specific Academic Purposes), might prove to be the way forward in ensuring the successful implementation of EMI in STEM and beyond.

References

- Airey, John. "I don't teach language: The linguistic attitudes of physics lecturers in Sweden". *AILA Review* 25:1 (2012): 64–79.
- Aizawa, Ikuya. "Tracking the first-year experience in English medium instruction: A pre-post study of transitional challenges". *English for Specific Purposes* 73 (2024): 20–32.
- Baker, Will and Hüttner, Julia. "English and more: A multisite study of roles and conceptualisations of language in English medium multilingual universities from Europe to Asia". *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 38:6 (2017): 501–516.
- Block, David. "Emergent STEM lecturer identities: The shaping effects of EMI in action in an internationalised and Englishised HE context". *Language Teaching* 54:3 (2021): 388–406.
- Block, David and Moncada-Comas, Balbina. "English-medium instruction in higher education and the ELT gaze: STEM lecturers' self-positioning as NOT English language teachers". *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* 25:2 (2022): 401–417.
- Bloor, Michael and Wood, Fiona. *Keywords in Qualitative Methods: A Vocabulary of Research Concepts*. London – Thousand Oaks – New Delhi: SAGE Publications Ltd., 2006.

- Braun, Virginia and Clarke, Victoria. "Using thematic analysis in psychology". *Qualitative Research in Psychology* 3:2 (2006): 77–101.
- Costa, Francesca and Mastellotto, Lynn. "The role of English for specific purposes (ESP) in supporting the linguistic dimension in English-medium instruction (EMI)". *CLIL Journal of Innovation and Research in Plurilingual and Pluricultural Education* 5:2 (2022): 37–52.
- Dafouz, Emma. "Empowering minds: The role of disciplinary literacies in English-medium internationalised universities". *Language Teaching* (2025): 1–14. <https://resolve.cambridge.org/core/journals/language-teaching/article/empowering-minds-the-role-of-disciplinary-literacies-in-englishmedium-internationalised-universities/A4E5A19F0CAF053ACB06EFAD29CC34E1> (accessed 02.07.2025), DOI: <https://doi.org/10.1017/S026144482400048X>
- Dearden, Julie (2014). *English as a medium of instruction – a growing global phenomenon*. <https://www.teachingenglish.org.uk/publications/case-studies-insights-and-research/english-medium-instruction-growing-global> (accessed 04.08.2025).
- Dearden, Julie and Macaro Ernesto. "Higher Education Teachers' Attitudes towards English Medium Instruction: A Three-Country Comparison". *Studies in Second Language Learning and Teaching* 6:3 (2016): 455–486.
- Drljača Margić, Branka and Vodopija-Krstanović, Irena. *Uncovering English-medium instruction: Glocal issues in higher education*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2017.
- Evans, Stephen and Morrison Bruce. "Meeting the Challenges of English-Medium Higher Education: The First-Year Experience in Hong Kong". *English for Specific Purposes* 30:3 (2011): 198–08.
- Galloway, Nicola, Sahan, Kari and McKinley, Jim. "English for specific purposes in surging English-medium instruction contexts". *Journal of English-Medium Instruction* 3:2 (2024): 236–59.
- Hyland, Ken. *Disciplinary Identities*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
- Jo, Charmun, Roshan K., Morve and Mansour, Nasser. "Exploring EMI in STEM disciplines: A case study of KAIST". *Cogent Education* 11:1 (2024). <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/2331186X.2024.2321830> (accessed 07.07.2025).
- Lanvers, Ursula and Hultgren, Anna Kristina. "The Englishization of European education". *European Journal of Language Policy* 10:1 (2018): 147–152.
- Macaro, Ernesto. "English Medium Instruction: What do we know so far and what do we still need to find out?" *Language Teaching* 55:4 (2022): 533–546.
- Macaro, Ernesto, Curle, Samantha, Pun, Jack, An, Jiangshan and Dearden, Julie. "A systematic review of English medium instruction in higher education". *Language Teaching* 57:1 (2018): 36–76.
- Manan Syed, Abdul. "Implementing English Medium Instruction (EMI) policy: STEM content teachers' emotion labour in Kazakhstan". *Asia-Pacific Journal of Teacher Education* (2025): 1–21. <https://doi.org/10.1080/1359866X.2025.2562576> (accessed 07.07.2025).
- Manan Syed, Abdul and Hajar, Anas. "Understanding English medium instruction (EMI) policy from the perspectives of STEM content teachers in Kazakhstan". *TESOL Journal* 15:4 (2024). <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/tesj.847?af=R> (accessed 07.07.2025).
- Nguyen, An and Dang, Canh Thien. "Exploring the effectiveness and equity of English-medium instruction on self-efficacy development: A pre-post study of business students in Vietnam". *Journal of Education for Business* 99:6 (2024): 381–389.

- Ou Amy, Wanyu. "Teacher professional identities and their impacts on translanguaging pedagogies in a STEM EMI classroom context in China: a nexus analysis". *Language and Education* 38:1 (2024): 42–64.
- Rahman Mohammad, Mosiur and Singh Manjet Kaur, Mehar. "English Medium university STEM teachers' and students' ideologies in constructing content knowledge through translanguaging". *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* 25:7 (2022): 2435–2453.
- Rothoof, Hanne. "Spanish lecturers' beliefs about English medium instruction: STEM versus Humanities". *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* 25:2 (2022): 627–640.
- Rouaghe, Fozia and Assassi, Tarek. "Systematic Literature Review of Emi and Eap/Esp Intersection in Higher Education: Comparative Insights from the Global North and South". Social Science Research Network (2024). https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4897195 (accessed 01.07.2025).
- Rowland, Leonie and Murray, Neil. "Finding their feet: Lecturers' and students' perceptions of English as a medium of instruction in a recently-implemented Master's programme at an Italian university". *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 41:3 (2020): 232–245.
- Wingate, Ursula. "Student support and teacher education in English for Academic Purposes and English Medium Instruction: Two sides of the same coin?" *Language Teaching* 58:2 (2025): 252–63.
- Zainal, Zaidah. "Case Study as a Research Method". *Jurnal Kemanusiaan* 5:1 (2007). <https://jurnalkemanusiaan.utm.my/index.php/kemanusiaan/article/view/165> (accessed 01.07.2025).

Siniša Smiljanić

Branka Drljača Margić

JEZIČNI STAVOVI STEM-NASTAVNIKA U EJVIN-U: ANALIZA SLUČAJA NA HRVATSKOME SVEUČILIŠTU

Rezime

Cilj je ovoga istraživanja bio steći uvid u jezične stavove STEM-nastavnika u engleskome kao jeziku visokoškolske nastave (EJVIN). U tu svrhu s dvadeset i dvoje nastavnika Fakulteta biotehnologije i razvoja lijekova Sveučilišta u Rijeci provedeni su polustrukturirani intervjui prije i nakon implementacije EJVIN-a. Rezultati su pokazali da su didaktički postupci nastavnika uvelike određeni njihovim identitetom kao predmetnih stručnjaka, da ne smatraju da promjena jezika učenja i poučavanja uvjetuje i promjenu nastavnih postupaka te da jezični izazovi uglavnom ne zahtijevaju eksplicitnu intervenciju. Te su teme prisutne u odgovorima nastavnika prije i nakon implementacije EJVIN-a, premda nastavnici u drugoj fazi istraživanja u većoj mjeri navode

potrebu za prebacivanjem jezičnih kodova i prevođenjem. U obje faze istraživanja ističe se veća potreba za podrškom u području engleskoga za posebne odnosno engleskoga za akademske namjene (EPN/EAN), kako za nastavnike tako i za studente. Kako bi se unaprijedila kvaliteta sadašnjih i budućih studijskih programa na engleskome u Hrvatskoj i šire, predlaže se implementacija didaktičke i jezične podrške usklađene sa specifičnim potrebama predmetnih nastavnika, donošenje jasne eksplicitne jezične politike i uvođenje EPN/EAN-sadržaja u visokoškolsku nastavu na engleskome.

Ključne riječi: engleski kao jezik visokoškolske nastave (EJVIN), visoko obrazovanje, STEM-nastavnici, jezik, stavovi, analiza slučaja

Siniša Smiljanić is a Lecturer in the Department of Social Sciences and Medical Humanities at the Faculty of Medicine, Rijeka University, where he teaches medical English courses for students of Medicine, Environmental and Public Health, and Medical Laboratory Diagnostics. He received his MA and BA in English Language and Literature and Croatian Language and Literature from the Faculty of Humanities and Social Sciences, Rijeka University, and is currently doing his PhD in Foreign Language Education at Zagreb University. In the 2013-2014 academic year he was awarded the Vice-Chancellor's and the Dean's Awards for Academic Excellence. His research interests include English-medium instruction, foreign language education, multilingualism, and second language acquisition. He has presented at various international conferences and is co-author of several scholarly papers.

Siniša Smiljanić je predavač na Katedri za društvene i humanističke znanosti u medicini na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, gdje drži kolegije iz medicinskog engleskog za studente medicine, sanitarnog inženjerstva i medicinsko-laboratorijske dijagnostike. Preddiplomski i diplomski studij engleskoga jezika i književnosti i hrvatskoga jezika i književnosti završio je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, a trenutačno pohađa Doktorski studij glotodidaktike na Sveučilištu u Zagrebu. U akademskoj godini 2013./2014. dobio je Dekanovu i Rektorovu nagradu za akademsku izvrsnost. Njegovi istraživački interesi uključuju engleski kao jezik visokoškolske nastave, učenje i poučavanje stranoga jezika, višejezičnost i usvajanje drugoga jezika. Izlagao je na više međunarodnih konferencija i suautorom je nekoliko znanstvenih radova.

<https://orcid.org/0009-0001-7517-2494>

Branka Drljača Margić is a Professor in the English Department at the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Rijeka, Croatia. She was a Visiting Professor at the University of Turin (2021–2023). She holds a PhD in English linguistics from the University of Zagreb. During her doctoral studies, she was a Visiting Research Fellow at Queen Mary University of London and was awarded the British Scholarship Trust Memorial Prize in recognition of her valuable research conducted in the United Kingdom. Her research interests include English-medium instruction (EMI), English as a global language, language contact and language attitudes. She has published over fifty scholarly papers and two books, presented at more than fifty international scientific conferences, delivered over ten invited talks, served on the

scientific and organising committees of twelve international scientific congresses and led five national and international research projects on EMI. She is currently running the international research project *English-medium instruction: Language prerequisites, challenges and support* (uniri-iz-25-110), funded by the European Union – NextGenerationEU. She has developed the *Language support for teachers in EMI* lifelong learning programme and co-authored *TAEC EMI Handbook* (2019).

Branka Drljača Margić redovita je profesorica na Odsjeku za anglistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Hrvatska. Bila je gostujuća profesorica na Sveučilištu u Torinu (2021.–2023.). Doktorirala je na Sveučilištu u Zagrebu u znanstvenoj grani anglistike. Tijekom doktorskoga studija boravila je na Sveučilištu u Londonu (School of Languages, Linguistics and Film, Queen Mary) kao stipendistica zaklade British Scholarship Trust, koja joj je dodijelila memorijalnu nagradu za vrijedno istraživanje provedeno u Ujedinjenome Kraljevstvu. Njezini istraživački interesi uključuju engleski kao jezik visokoškolske nastave (EJVIN), engleski kao globalni jezik, jezične kontakte i jezične stavove. Objavila je više od pedeset znanstvenih članaka i dvije knjige, izlagala na više od pedeset međunarodnih znanstvenih skupova, održala više od deset pozvanih predavanja, bila članica programskih i organizacijskih odbora dvanaest međunarodnih znanstvenih skupova te vodila pet nacionalnih i međunarodnih istraživačkih projekata o EJVIN-u. Trenutno vodi međunarodni istraživački projekt *Engleski kao jezik visokoškolske nastave: jezični preduvjeti, izazovi i potpora* (uniri-iz-25-110), koji financira Europska unija – NextGenerationEU. Razvila je program cjeloživotnoga obrazovanja *Jezično usavršavanje nastavnika za EJVIN* te u suautorstvu objavila *TAEC EMI Handbook* (2019).

<https://orcid.org/0000-0002-7617-6606>

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.en>).

Katerina Vidova
International Slavic University
St. Nicholas
Sveti Nikole – Bitola
vidovakaterina44@gmail.com
Svetlana Trajkovska
Independent Researcher

UDC: 81'255.2
81'373.72
DOI: <https://doi.org/10.18485/prevod.2025.44.94.4>
Примљен: 12.5.2025.
Прихваћен: 14.9.2025.
Оригинални научни рад

IDIOMS IN “THE FORTY RULES OF LOVE: A NOVEL OF RUMI” THROUGH THE PRISM OF TRANSLATORS AND THEIR TRANSLATION STRATEGIES IN MACEDONIAN*

In this paper, we examine the translation strategies and translation equivalents of the idioms in the novel “The Forty Rules of Love: A Novel of Rumi” by Elif Shafak, initially written in English and then translated into many languages, including Macedonian. Descriptive and qualitative research was conducted on the excerpted corpus of examples containing idioms and their equivalent translations. According to Baker’s classification (2018), the paper discusses four translation strategies. Based on the analysis, we can conclude that the majority of the idioms have been translated with idioms with similar meaning and form, followed by translation of idioms with similar meaning but dissimilar form, then translation by paraphrase, and translation by omission. Additionally, we conclude that the translator’s task, besides being a linguistic one, requires being a cultural mediator, building a bridge between two different languages and two dissimilar cultures.

Keywords: idioms, translation strategies, translation, translator, translation equivalents

**ИДИОМИ У ЧЕТРДЕСЕТ ПРАВИЛА ЉУБАВИ КРОЗ ПРИЗМУ ПРЕВОДА НА
МАКЕДОНСКИ ЈЕЗИК И ПРЕВОДИЛАЧКЕ СТРАТЕГИЈЕ**

У овом раду испитујемо преводилачке стратегије и преводне еквиваленте идиома у роману Четрдесет правила љубави: Књига о Румију

* The paper was presented at the International Scientific Conference “Translation And Interpreting Today: Research And Profession”, organised by the journal *Prevodilac* and the Association of Scientific and Technical Translators of Serbia, held in Belgrade on March 13 and 14, 2025.

Елифа Шафака, који је првобитно написан на енглеском, а затим преведен на велики број језика, укључујући и македонски. Дескриптивно и квалитативно истраживање спроведено је на корпусу примера који садрже идиоме и њихове преводне еквиваленте. У раду су продискутоване четири преводилачке стратегије према Бејкеровој класификацији (2018). На основу анализе закључујемо да је највећи број идиома преведен употребом идиома са сличним значењем и формом, следећа примењена преводилачка стратегија је употреба идиома са сличним значењем, али различитом формом, затим превод парафразирањем и превод са испуштањем. Такође, закључујемо да рад преводиоца захтева да он/она имају улогу културног медијатора који гради мост између двају различитих језика и двеју различитих култура.

Кључне речи: идиоми, преводилачке стратегије, превод, преводилац, преводни еквиваленти

1. Introduction

The principal objective of this paper is to offer a review of the translation strategies used to translate idioms from English into Macedonian. The research was conducted on a corpus of sentences and phrases from the novel *The Forty Rules of Love: A Novel of Rumi*, written in English by the Turkish-British author Elif Shafak, and their translation equivalents in Macedonian. What motivated this research was the abundance of idioms and figurative phrases in the novel *The Forty Rules of Love: A Novel of Rumi* by Elif Shafak, originally written in English, and later translated into 37 languages, including Macedonian.

Even when we know the meaning of each individual word that constitutes an idiom, the meaning of the phrase as a whole may remain unclear. Therefore, translating these idioms from one language to another is one of the most demanding tasks for translators. This paper aims to identify the similarities and differences in the translation of idioms from English into Macedonian, using the example of the Macedonian translation of the novel *The Forty Rules of Love* by Elif Shafak. Linguocultural competence is an integral part of translation competence and is an important element in the translation process.

As V. Ivir (2002: 117) stated, “any act of translation represents an attempt to bridge the gap between two cultures”. When examining Shafak’s novel, translated into Macedonian from English, we had to look into two languages and cultures. The successful communication and transfer of messages from one language into another requires significant knowledge of linguoculturology. The Russian linguists E. M. Vereshchagin and V. G. Kostomarov (Верещагин – Костомаров 1979) distinguished three types of knowledge: universal, regional, and geographic. Regional knowledge is of great importance because the members of a certain ethnic and language group are connected by their

knowledge of the national culture. Regional knowledge is one of the main topics of linguoculturology and is associated with national culture. Linguoculturology studies the cumulative function of language, when language stores and transfers an object in the collective experience that is most clearly manifested in phraseology.

Phraseology is a linguistic discipline dedicated to the study and description of idioms. They are usually defined as words used in a ready-made form, and their meanings correspond to the sum of the meaning of the word group. Idiomatic expressions have been the subject of research for many linguists worldwide and in the Balkans. The term idiom is also known as phraseme, phraseologism, or phraseological expression. Idioms represent the reality, history, and mentality of a people. According to U. Weinreich (1969: 26), idioms are "complex expressions whose meaning cannot be derived from the meanings of its elements". M. Baker (2018: 69) defined the term idiom "as a fixed expression that may have a similar counterpart in the target language, but its context of use may be different". G. Nunberg, I. A. Sag and T. Wasow (Nunberg et al. 1994: 492–483) maintain that idioms display the features of conventionality, flexibility, proverbiality, informality, and affect. D. Crystal (1998: 134) points out that some linguists refer to the idioms as *established collocations* or *ready-made utterances*. T. Prčić (2016: 158) defines the term phraseologism as a fixed expression of a stable structure of at least two words, where the meaning of that expression is not the same as the meaning of its individual parts, when viewed outside the phraseologism. In Macedonian, K. Veljanovska (Велјановска 2006) uses the broad term "phraseological expressions" in her relevant investigation of their classification. In addition, L. Makarijoska and B. Pavleska-Georgievska (Макаријоска – Павлеска-Георгиевска 2020: 5) believe that phrasemes, as a unique linguistic phenomenon, require deep knowledge of the culture, mentality, and tradition of a certain state and its people, taking into consideration the universality and cultural and national peculiarities of a specific language. Consequently, we can say that idiomatic expressions are very interesting to research and quite complex and difficult to translate. A. Janić and D. Stamenković (Јанић – Стаменковић 2022: 192) consider the linguocultural aspects an important factor in the process of examining the idioms in one language. Furthermore, they argue that it is possible to have an idiom with the same lexical structure in several languages, but also many differences.

This research focuses on the translation strategies for idioms. The analysis limits itself only to the translation strategies used by translators translating the idioms from English into Macedonian. The idioms investigated are only those occurring in the novel *The Forty Rules of Love: A Novel of Rumi* by Elif Shafak. This paper endeavours to answer the following questions: 1. What idioms are used in the novel? 2. What strategies are used to translate the idioms from English into Macedonian?

2. Theoretical background

To transfer information from the source to the target language appropriately and accurately is very important for the translation process. P. Newmark (1988) argues that the basic aim of translation is to transfer the meaning of a text from the source language to the target language in the way that the author intended the text to be. As L. Arsova-Nikolić (Арсова-Николиќ 1999: 63) says, it is a well-known fact that languages differ from each other in the sense that their systems are different, but also in the cultures they express. As this is an interesting and challenging linguistic field, idioms receive special attention in translation. Due to their complexity and the differences in their original cultures and languages, idioms are exceptionally challenging to translate, irrespective of the source and target language. When discussing the characteristics of idioms in association with other linguistic units, we should make clear that they are original and specific to every language because they stem from the peculiarities of the culture of the nation they belong to (Menac 1972; Turk 1994). When we compare idiomatic expressions in different languages, we can identify differences as well as structural and semantic similarities.

Translation is a process in which a linguistic unit from a source language is replaced by an appropriate unit in a target language. According to J. Catford (1965: 27), equivalence in translation is “an empirical phenomenon that is discovered by comparing the texts in the source and target language”. G. Palumbo (2009: 42) suggests that equivalence in translation is usually inferred as a general term that refers to the relationship between a translation and its source text. M. Baker and G. Saldanha (2011: 67) use the term cultural translation, which “refers to those practices of literary translation that mediate cultural differences, or try to convey extensive cultural background, or set out to represent another culture via translation”. When comparing two languages and the cultures associated with those languages, we might find that some of the concepts in one language do not exist in another. These are expressions that signify something specific to that language area. The same concept applies to idioms. One often learns that there is no corresponding expression or idiom in the other language. This is the translation challenge with which the translator has to grapple, encountering many difficulties while struggling to capture the meaning of the idiom from the source language.

Although there are no strict rules or universal methods applicable to the translation process, it is worth noting that it is important to convey the meaning and retain the form of the original, including its style, cultural connection, and word form. Idioms should be replaced with adequate idioms. It is sometimes difficult, if not impossible, to find a suitable equivalent for some idioms in English or Macedonian. On the other hand, two languages may share the

same idiomatic expressions and idioms. V. Ž. Jovanović (2013: 170) says that “although it is much more likely that the same communicative purpose can be affected by idioms of different structural organization, sometimes idioms from different languages have a much greater mutual affinity, as they coincide in the formal aspect, as well”.

C. Fernando and R. Flavell (1981: 82) suggest that there persists a “strong unconscious urge in most translators to search hard for an idiom in the receptor language, however inappropriate it may be”. According to M. Baker (2018: 72), translating idioms is not just a matter of finding a direct equivalent, because a set of other factors also come into play, such as: “the significance of the specific lexical items which constitute the idiom” and “the appropriateness or inappropriateness of using idiomatic language in a given register in the target language”.

Idioms are part of metaphorical language that has both obvious and deeper meanings. When translating idioms, the translator can use different translation strategies. According to P. Zabalbeascoa (2000: 120), strategy is a term proposed for any conscious action focused on facilitating the translation task, particularly in terms of efficiency and effectiveness. In his opinion, “these kinds of strategies cannot be discovered by descriptive studies of the texts alone since the underlying principle is that a given result might be reached by different paths” (Zabalbeascoa 2000: 120).

P. Chanthong and S. Kaowiwanttanakul (2024: 231) emphasise that translation is essentially concerned with transferring a message in the target language in a manner that closely resembles the source language. Fundamentally, it resolves a subtle balance between two crucial elements: form and meaning. Hence, the process of translating is considered both a matter of science and an art. M. Sazdovska-Pugulovska (2020: 16) claims that translators should consider the fact that idiomatic expressions exhibit cultural characteristics such as uniqueness and culturally-bound nature. Therefore, finding identical idiomatic expressions in different languages, such as English and Macedonian, is not an easy assignment.

3. Types of translation strategies

Hurtado Albir (1996, 1999) argues that “strategies are procedures (conscious or unconscious, verbal or non-verbal) used by the translator to solve problems that emerge when carrying out the translation process with a particular objective in mind”. Translators apply strategies that are necessary for comprehension (e.g., distinguishing main and secondary ideas, establishing conceptual relationships, searching for information) and include reformulation (e.g., paraphrasing, retranslating, saying out loud, avoiding words that are close to the original). These strategies open the way to a successful selection of appropriate solutions for a given translation unit.

P. Newmark (1988) proposed numerous translation procedures, such as transference, cultural equivalence, and functional equivalence, which can help translators in the process of handling culturally bound terms. Z. Trajkova Strezovska and M. Damjanovski (2024: 168) suggest that certain strategies, such as paraphrasing and omission, are practical solutions to the impossibility of finding formal equivalents. J. Catford (1965) and later S. Vlahov and S. Florin (2019) discussed cultural untranslatability, which refers to situations when an idiomatic expression has no direct equivalent owing to cultural specificity. S. Mahmood-ul-Hassan and M. F. Tabassum (2014) argued that a good translator should have competency and knowledge of both cultures, and he/she should adopt a strategy according to his/her needs, motivation, and purpose.

According to M. Baker (2018), there are four ways to translate idioms. The first strategy is to find an idiom of similar meaning and form. For an idiom to be successfully conveyed and translated, the translator needs to know not only the culture and language into which it is being translated but also the language and culture of the source language. This strategy requires the translator to find an idiomatic expression of a similar meaning and equivalent lexical units in the target language.

The second and most well-known strategy is to use an idiom of the same meaning but in a different form, since, in most cases, the grammatical forms of idioms do not coincide in different languages. This strategy is used when the translator finds an idiom or a fixed expression in the target language that has a similar meaning to the idiom or fixed expression in the source language, but consists of a different lexical unit.

The third strategy involves rephrasing, whereby idioms in the source language are conveyed with a phrase that expresses the meaning, without using another idiom. This strategy allows the translator to rephrase the meaning of the idiom using his/her own words when there is no suitable idiom in the target language or when it is not appropriate to use an idiom in the target language.

The fourth strategy allows omission, and it is applicable when the other three strategies cannot be applied because their solutions would not correspond to the source content. Translators use this strategy when there is no similar idiom in the target language or when it is not easy to rephrase the meaning of the idiom in the target language. Translators can also apply this strategy for purely stylistic reasons.

4. Research methods

This research uses a descriptive qualitative method. The use of the descriptive method is not limited only to data collection, but it is also used

in data analysis and interpretation. In other words, the authors collected, analysed, and interpreted the data, and then drew conclusions from the data analysis. This research was conducted in order to identify the translation strategies, accuracy, and readability of the translation of the English idioms in the Macedonian translation of Elif Shafak's novel. The data analysis technique in this research comprised the following stages: examination of the English idioms and their translation into Macedonian, and analysis of the strategy applied by the translator when translating the idioms from English into Macedonian. When the analysis was completed, a classification was made based on the translation strategies.

In the analysis, the dictionaries used for the explanation of the meaning of the idioms in the excerpted sentences are the *Cambridge Online Dictionary* and *Merriam-Webster Online Dictionary*, the online version of *Tolkoven rečnik na sovremeniot makedonski jazik (2005–2025)* by Zoze Murgoski and *Tolkoven rečnik na makedonskiot jazik (2003–2014)* by a group of authors.

5. Analysis of the corpus of idioms and discussion of the findings

In our analysis of the idioms in Elif Shafak's novel, we classified the data into four categories: data translated using an idiom of similar meaning and form; data translated using an idiom of similar meaning but dissimilar form; data translated by paraphrase; and data translated by omission. Each of the categories was defined and supported by an appropriate example from the original and the translated version.

The strategy of translating English idioms	The quantity of data
Using an idiom of similar meaning and form	70
Using an idiom of similar meaning but dissimilar form	55
Translation by paraphrase	15
Translation by omission	10
Total analysed	150

Table 1. Distribution of the translation strategies

Following data collection, the examples are divided into four groups according to Macedonian translation equivalents. The nineteen examples selected from the analysis have been presented in the following groups:

5.1. Using an idiom of a similar meaning and form

1. **From dawn to dusk**, I mop the floors, clean the surfaces, wipe the stairs, sweep the courtyard, chop wood, and spend hours on my hands and knees to scrub the creaky old floorboards. (Shafak 2010: 58)

Од утро до мрак ги мијам подовите, го бришам правот, ги чистам скалите, го метам дворот, ги цепам дрвата, и со часови на сите четири ги тријам старите крцкави подни штици. (Шафак 2018: 89)

The idiom 'from dawn to dusk' (**from early morning until night/ од утро до мрак, работи напорно**) is translated using an appropriate idiom in Macedonian.

2. **What the hell** are you talking about? (Shafak 2010: 74)

Што зборуваш **по ѓаволите**? (Шафак 2018: 118)

The idiom 'what a hell' (**said when you suddenly realize that your plan is not important to you and that you will do something else**) is appropriately translated in Macedonian.

3. **"I am all ears,"** the dervish said. (Shafak 2019: 104)

„Се престорив во уво“, рече дервишот. (Шафак 2018: 166)

The idiom 'be all ears' (**to be waiting eagerly to hear about something/ цел се претвора во уво**) is translated using an adequate idiom in Macedonian.

4. Years into a life of drugs and debauchery, I **hit rock bottom**, a shadow of the man I used to be. (Shafak 2010: 150)

По години и години живот со дрога и расипништво, **го допрев дното** и станав сенка на човекот што некогаш бев. (Шафак 2018: 240)

The idiom 'hit rock bottom' (**to reach the lowest point possible/ достигне најниска или најлоша точка**) is translated using a proper idiom in Macedonian.

5. This is why people like Rumi **get on my nerves**. (Shafak 2010: 124)

Токму затоа таквите како Руми **ми одат на нерви**. (Шафак 2018: 201)

The idiom 'get on someone's nerves' (**to annoy someone a lot/нервир, предизвикува некој да се чувствува непријатно или иритирано**) is translated using an appropriate idiom in Macedonian.

5.2. Using an idiom of a similar meaning but a different form

6. Every day he made me **work like a dog** and called this torture part of my spiritual training, as if washing greasy dishes could be spiritual in any way. (Shafak 2010: 42)

Секој ден ме тера да му **'рмбам како роб** и ми вели дека ова мачење било дел од мојата духовна подготовка, божем во миенето садови има нешто духовно. (Шафак 2018: 60)

The idiom 'work like a dog' (**work very hard / многу напорно работи**) is translated into Macedonian with an idiom with a similar meaning but different lexeme.

7. Had I taken leave of my senses? (Shafak 2010: 147)

Зар сум **го изгубила умот?** (Шафак 2018: 236)

The idiom 'take leave of your senses' (**to lose your good judgment / загуби памет**) is translated using an idiom of a similar meaning, but with a different lexical form in Macedonian.

8. Honestly, we shouldn't **make a mountain out of a molehill**. (Shafak, 2010: 134)

Вистина, **да не правиме слон од мува**. (Шафак, 2018: 214)

The idiom 'make a mountain out of a molehill' (**to make a slight difficulty seem like a serious problem/прави од мува слон, преувеличува нешто тривијално**) is translated into Macedonian by use of another idiomatic expression of similar meaning, but different lexemes.

9. "You stay out of this, dervish, or I'll **beat the hell out of you**, too!" the innkeeper shouted, but we both knew he wasn't going to do that. (Shafak 2010: 28)

„Седи си мадро, дервишу, оти и **ти ќе си го окркаш!**“ извика меанџијата, но и двајцата знаевме дека не би сторил такво нешто. (Шафак 2018: 35)

The idiom 'beat the hell out of someone' (**to beat someone repeatedly with great force/ го стигна казната, најчесто заслужена**) is translated using an idiom of similar meaning, but a different lexeme in Macedonian.

10. Whenever he saw anything wrong, he spoke about it the right way, never **beating around the bush**. (Shafak 2010: 48)

Кога и да видеше дека нешто не чини, веднаш го кажуваше, никогаш не **вртеше одоколу**. (Шафак 2018: 71)

The idiom 'beat around the bush' (**avoid talking about what is important / зборува за нешто без да помине на главното**) is translated with an idiomatic expression with a similar meaning, but a different form in Macedonian.

5.3. Translation by paraphrase

The research on the Macedonian translation of the novel showed that translation by paraphrase occurred, as one of the translation strategies of idioms. В. Најијева (2025: 286) argues that one of the most persistent obstacles in translation is the lack of a direct equivalent in the target language.

Additionally, she suggests that paraphrasing or cultural substitution can be an effective translation strategy when a direct equivalent does not exist. Hajiyeva (2025: 288) claims that paraphrasing involves explaining the meaning of the idiom by using simpler terms.

11. I promised his late father that I would always **keep an eye on him**. (Shafak 2010: 50)

Му ветив на неговиот татко дека секогаш **ќе го вардам**. (Шафак 2018: 74)

The idiom 'keep an eye on something/someone' (**to watch or take care of something or someone/внимава на некого, чува некого**) is translated by paraphrase in Macedonian.

12. Not everyone needs to dress in tatters and **hit the road** like you! (Shafak 2010: 37)

Та не мора да се облечат во партали и **да акаат по друмови** како тебе. (Шафак 2018: 52)

The idiom 'hit the road' (**to leave a place or begin a journey/ тргне на пат**) is translated using a paraphrase in Macedonian.

13. As long as he lived a nomadic life, he could manage it pretty well, but if he stays in a town and mingles with the townspeople, I am afraid he will **ruffle some feathers**. (Shafak, 2010: 57)

Сè додека живее скитнички живот, добро му оди, но се задржи ли во еден град и се измеша ли со мештаните, се плашам да **не разлутуи некои кучиња**. (Шафак, 2018: 87)

The idiom 'ruffle some feathers' (**to upset or annoy someone/погоди (некого) во нерв**) is translated by paraphrase in Macedonian.

14. She was not the type to **throw caution to the wind**. (Shafak 2010: 11)

Таа не беше од оние што ги **занемаруваат проблемите**. (Шафак 2018: 7)

The idiom 'throw caution to the wind' (**to do something without worrying about the risk or negative result/ презема ризик**) is translated in Macedonian by paraphrasing.

15. **When the push comes to shove**, they choose the guy who'll be a good father and reliable husband. (Shafak 2010: 14)

Кога веќе се мора, го избираат оној што ќе биде добар татко и добар сопруг, на кој ќе може да се потпрат. (Шафак 2018: 14)

The idiom 'when the push comes to shove' (**when a situation becomes serious or difficult, requiring action or a decision/ не може повеќе да се издржи**) is translated by paraphrase into Macedonian, using of a temporal clause.

5.4. Translation by omission

The research on the Macedonian translation of the novel showed that translation by omission, as one of the translation strategies of idioms, has also occurred. Omission can occur due to the translator's decision as a strategic language solution when no close match can be found in the target language, and for stylistic reasons as well. Additionally, the translator is entitled to translate the idiom descriptively, omitting the use of the idiom, whenever they believe that is the most adequate option (Делова-Силјанова 2016: 141). According to B. Hajiyeva (2025: 288), the translator can choose omission as a strategy in cases where an idiom is too culturally specific or dense in connotation.

16. "Oh, it's **no big deal**," Ella rushed to explain now. (Shafak 2010: 12)

„Ах, ништо особено“, побрза да објасни Ела. (Шафак 2018: 10)

The idiom 'no big deal' (**something that is not a serious problem or is not important**) is translated by omitting the idiom in Macedonian by using an adverbial clause.

17. **Out of the corner of her eye**, Ella watched David jab his fork into a cauliflower and chew slowly. (Shafak 2010: 47)

Ела крадешкум го гледаше Дејвид како ја забодува виљушката во карфиолот и полека цвака. (Шафак 2018: 68)

The idiom 'out of the corner of your eye' (**without looking at something directly**) is translated by omitting the use of the idiom in Macedonian and using the adverb *крадешкум*.

18. This morning **at the crack of dawn**, he came to kiss my hand and ask for my blessings. (Shafak 2010: 57)

Утрово взори дојде да ми бакне рака и да ми побара благослов. (Шафак 2018: 87)

The idiom 'at the crack of dawn' (**very early in the morning**) is translated in Macedonian by omitting the idiom and using the adverb *взори*.

19. For new experiences **to come to light**, old ones need to wither away. (Shafak 2010: 63)

За да се обелоденат новите искуства, старите треба да згаснат. (Шафак 2018: 98)

The idiom 'come to light' (**if facts come to light, they become known publicly**) is translated without using an idiom in Macedonian by using the verb *обелодени*.

6. Conclusion

Considering that English and Macedonian are both culturally and linguistically different, preserving the idiomatic equivalence must have been a great challenge for the translator. The translator's task is to analyse the circumstances of the target culture and decide whether and how the source-text purposes can work for the target audience according to the specifications of the translation brief (Nord 2018: 33).

The comparative analysis of the English idioms and their translation equivalents in Macedonian identified the most demanding tasks for the translators when translating idioms: maintaining a satisfactory degree of idiomaticity, preserving the equivalence of the English idioms, and respecting the existing cultural differences and similarities. The analysis was conducted on an excerpted corpus of 150 idioms from Shafak's novel, translated from English into Macedonian. The results showed that 70 idioms were translated using an idiom of similar meaning and form, 55 using an idiom of similar meaning but dissimilar form, 15 by paraphrase, and 10 were omitted in the translated versions.

In most cases, the similarities result from the fact that English belongs to the West-Germanic group of languages, while Macedonian belongs to the South Slavic group of languages, and both languages belong to the Indo-European language family and cultural heritage. The similarities regarding the idiomatic expressions in English and Macedonian are also due to the fact that Elif Shafak, a Turkish-British novelist, is a writer who uses a lot of idioms, expressing wisdom and evoking cultural heritage in a rather broad context. As a storyteller, she blends the Eastern and Western ways of storytelling, drawing from a broad circle of cultural heritage, cultural sensitivity, and cross-cultural/intercultural awareness. The translator of this novel, Mirjana Burazer-Kitanovska, who translated it from English into Macedonian, used great translation strategies and chose idiomatic expressions that are as similar as possible, and authentic and natural to the target language whenever possible. As language is a culturally specific phenomenon, translation is a cultural mediation and bridge between two different linguistic worlds.

References

- Baker, Mona. *In Other Words: A Textbook on Translation*. London and New York: Routledge, 2018.
- Baker, Mona, and Gabriela Saldanha. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies (2nd ed.)*. London: Routledge, 2011.
- Catford, John Cunnison. *A linguistic theory of translation*. Oxford: Oxford University Press, 1965.

- Chanthong, Phattharaphon and Kaowiwanattanakul, Sukanya. "S. A Study of Translating English Idioms in Subtitles from Riverdale Series into Thai". *World Journal of English Language* 14:3 (2024): 231–241. <https://www.sciedupress.com/journal/index.php/wjel/article/download/24879/15799> (accessed 10. 5. 2025), DOI:10.5430/wjel.v14n3p231
- Crystal, David. *Enciklopedijski rečnik moderne lingvistike*. Beograd: Nolit, 1998.
- Fernando, Chitra and Flavell, Roger. *On Idiom: Critical Views and Perspectives*. Exeter: University of Exeter, 1981.
- Hajiyeva, Bulbul. "Translating Idioms and Slang: Problems, Strategies, and Cultural Implications". *Acta Globalis Humanitatis et Linguarum* 2:2 (2025): 284–293. https://www.researchgate.net/publication/390129750_Translating_Idioms_and_Slang_Problems_Strategies_and_Cultural_Implications (accessed 10. 5. 2025), DOI:10.69760/aghel.025002123
- Mahmood-ul-Hassan, Saadia and Tabassum, Muhammad Farhan. "Strategies for translating idioms". *British Journal of English Linguistics* 2:3 (2014): 14–19. https://www.researchgate.net/publication/358585387_Strategies_of_Translating_Idioms (accessed 10. 5. 2025).
- Hurtado Albir, Amparo. "La traductología: lingüística y traductología". *Trans* 1 (1996): 151–160.
- Hurtado Albir, Amparo. *Enseñar a traducir. Metodología en la formación de traductores e intérpretes*. Madrid: Edelsa, 1999.
- Ivir, Vladimir. "Translation of Culture and Culture of Translation". *SRAZ XLVII-XLVIII* (2002-2003): 117–126.
- Jovanović, Vladimir Ž. "The lexical and semantic correspondence between Serbian and English phrasemes". *Зборник Матице Српске за филологију и лингвистику* 56:1 (2013): 165–180. https://www.researchgate.net/profile/Vladimir-Jovanovic-9/publication/298214954_The_lexical_and_semantic_correspondence_between_Serbian_and_English_phrasemes/links/60c357f392851ca6f8dc6863/The-lexical-and-semantic-correspondence-between-Serbian-and-English-phrasemes.pdf (accessed 10. 5. 2025).
- Menac, Antica. "Svoje i posuđeno u frazeologiji". *Strani jezici* 1 (1972): 9–18.
- Newmark, Peter. *A textbook of translation*. New York: Prentice Hall, 1988.
- Nord, Christiane. *Translating as a Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained* (Second Ed.). New York: Routledge, 2018. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781351189354>.
- Nunberg, Geoffrey. Sag, Ivan A. and Wasow, Thomas. "Idioms". *Language: Companions to Ancient Thought* 70:3 (1994): 491–538.
- Palumbo, Giuseppe. *Key terms in translation studies*. London & New York: Continuum International Publishing Group, 2009.
- Prčić, Tvrtko. *Semantika i pragmatika reči*. Novi Sad: Filozofski fakultet, 2016. <https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2016/978-86-6065-356-9> (accessed 10. 5. 2025).
- Sazdovska-Pigulovska, Milena. "Definition and Classification of Phraseological Expressions and Problems of Idiomatic Equivalence in Translation". *PALIMPSEST/PALIMPSEST* 5:9 (2020): 15–28. https://e-lib.ugd.edu.mk/resursi/megunarodni-spisanija/pal/pal-2020_9.pdf (accessed 10. 5. 2025), DOI: <https://doi.org/10.46763/palim2090015sp>
- Trajkova Strezovska Zorica and Damjanovski, Milan. "Pragmatic and Sociocultural Adaptation in Literary Translation". *FACTA UNIVERSITATIS. Series Linguistics and*

- Literature* 22:1 (2024): 163–179. <https://casopisi.junis.ni.ac.rs/index.php/FULingLit/article/viewFile/12740/5418> (accessed 10. 5. 2025), DOI: <https://doi.org/10.22190/FULL240429012T>
- Turk, Marija. "Naznake o podrijetlu frazema". *Fluminensia* 6:1-2 (1994): 37–47.
- Vlahov, S. and Florin, S. "Untranslatable elements in translation studies". *Journal of Translation and Interpreting Studies* 14:1 (2019): 1–18.
- Weinreich, Uriel. "Problem in the Analysis of Idioms". Puhvel, Jaan (ed.). *Substance and Structure of Language*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1969: 23–81.
- Zabalbeascoa, Patrick. "From Techniques of Translation to Types of Solutions" Beeby, Allison et. Al. (eds) *Investigating Translation*. Amsterdam: John Benjamins, 2000.
- Арсова-Николиќ, Лидија. *Преведување: теорија и практика*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, 1999. [Arsova-Nikoliќ, Lidija. *Preveduvanje: teorija i praktika*. Skopje: Univerzitet „Sv. Kiril i Metodij“, 1999]
- Велјановска, Катерина. *Фразеолошките изрази во македонскиот јазик: со осврт на соматската фразеологија*. Куманово: Македонска ризница, 2006 [Veljanovska, Katerina. *Frazeološkite izrazi vo makedonskiot jazik: so osvrt na somatskata frazeologija*. Kumanovo: Makedonska riznica, 2006]
- Верещагин, Евгений Михайлович и Костомаров, Виталий Григорьевич. *Јзык и култура. Лингво-страноведение в преподаваниу русскогo јзыка как иностранногo*. М: Высш. шк, 1979 [Verešagin, Evgenij Mihajlovič i Kostomarov, Vitalij Grigor'evič. *Ázyk i kul'tura. Lingvo-stranovedenie v prepodavanii russkogo ázyka kak inostrannogo*. М: Vysš. šk, 1979]
- Делова-Силјанова, Јасминка. „Преводот на фраземите како предизвик“. Мирчевска-Бошева, Биљана (ур.). *Зборот збор отвора. Зборник трудови од меѓународна научна конференција одржана во Скопје на 29 и 30 октомври 2016 г.* Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“, УКИМ, 2016: 137–144. [Delova-Siljanova, Jasminka. „Prevodot na frazemite kako predizvik“. Mirčevska-Boševa, Biljana (ur.). *Zborot zbor отвора. Zbornik трудови од меѓународна научна konferencija održana vo Skopje na 29 i 30 oktombri 2016 g.* Skopje: Filološki fakultet „Blaže Koneski“, UKIM, 2016: 137–144] https://flf.ukim.mk/wp-content/uploads/2020/06/%D0%97%D0%91%D0%9E%D0%A0%D0%9E%D0%A2-%D0%97%D0%91%D0%9E%D0%A0-%D0%9E%D0%A2%D0%92%D0%9E%D0%A0%D0%90_2.pdf (accessed 10. 5. 2025)
- Јанић, Александра и Стаменковић, Душан. *Енглеско-српска контрастивна лексикологија*. Ниш: Издавачки Центар, Универзитет у Нишу, Филозофски факултет у Нишу, 2022. [Janić, Aleksandra i Stamenković, Dušan. *Englesko-srpska kontrastivna leksikologija*. Niš: Izdavački Centar, Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet u Nišu, 2022] https://www.researchgate.net/publication/372647007_Aleksandra_Janic_Dusan_Stamenkovic_ENGLESKO-SRPSKA_KONTRASTIVNA_LEKSIKOLOGIJA_ENGLISH-SERBIAN_CONTRASTIVE_LEXICOLOGY (accessed 10. 5. 2025).
- Макаријоска, Лилјана и Павлеска-Георгиевска, Бисера. *Прилози за македонската фразеологија*. Скопје: Л. Макаријоска : Б. Павлеска-Георгиевска, 2020 [Makarijoska, Liljana i Pavleska-Georgievska, Bisera. *Prilozi za makedonskata frazeologija*. Skopje: L. Makarijoska : B. Pavleska-Georgievska, 2020]

Sources

Dictionaries

Cambridge Online Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/> (accessed 10. 5. 2025)

Merriam-Webster Online Dictionary. <https://www.merriam-webster.com> (accessed 10. 5. 2025)

Мургоски, Зозе. *Толковен речник на современиот македонски јазик*, 2005-2025. <https://zoze.mk/tolkoven/> (accessed 10. 5. 2025)

Толковен речник на македонскиот јазик (ред. Конески, Кирил). I-VI. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, 2003–2014. [*Tolkoven rečnik na makedonskiot jazik* (red. Koneski, Kiril). I-VI. Skopje: Institut za makedonski jazik „Krstе Misirkov“, 2003–2014]

Literary sources

Shafak, Elif. *The Forty Rules of Love: A Novel of Rumi*. London: Penguin Books, 2010.

Шафак, Елиф. *Четириесет правила на љубовта: книга за Руми* (превод од англиски јазик Буразер Китановска, Мирјана). 2. преработено изд. Скопје: Три, 2018. [*Šafak, Elif. Četirieset pravila na ljubovta: kniga za Rumi* (prevod od англиски јазик Burazer Kitanovska, Mirjana). 2. preraboteno izd. Skopje: Tri, 2018]

Катерина Видова
Светлана Трајковска

ИДИОМИ У ЧЕТРДЕСЕТ ПРАВИЛА ЉУБАВИ КРОЗ ПРИЗМУ ПРЕВОДА НА МАКЕДОНСКИ ЈЕЗИК И ПРЕВОДИЛАЧКЕ СТРАТЕГИЈЕ

Резиме

Циљ овог рада јесте преглед преводачких стратегија и преводачких еквивалената идиома при преводу са енглеског на македонски јазик. Мотивација за писање овог рада произилази из чињенице да роман *Четириесет правила љубави: Книџа о Румију* Елифа Шафака, оригинално написан на енглеском језику, обилује идиомима и фигуративним изразима. Преведен је на многе језике, укључујући и македонски. При превођењу преводац користи различите преводачке стратегије, а ми се у овом раду посебно фокусирамо на четири: употреба идиома са сличним значењем и формом, употреба идиома са сличним значењем, али различитом формом, превод парафразирањем и превод са изостављањем. Укупно 150 идиома је анализирано уз примену Бејкерове таксономије (2018) као теоријског оквира. Као најчешћа преводачка стратегија

уочена је употреба идиома са сличним значењем и формом (70 идиома), следећа преводилачка стратегија је употреба идиома са сличним значењем, али различитом формом (55 идиома), затим превод парафразирањем (15 идиома) и превод са изостављањем (10 идиома). Стратегије превођења се разликују у зависности од мотивације, употребе и карактеристика идиома, а преводилац треба да буде довољно компетентан да усвоји одговарајући приступ и стратегију у складу са својим потребама, мотивима и циљевима.

Кључне речи: идиоми, преводилачке стратегије, превод, преводилац, преводни еквиваленти

Katerina Vidova, PhD, was born in 1976 in Skopje. She graduated from the Faculty of Philology 'Blaze Koneski' within the Ss. Cyril and Methodius in Skopje in 1999. As a graduate philologist with an MA and PhD degrees in Philology, she is interested in the domain of linguistics. Since 1999, she has worked as an English teacher, an English university lecturer, and a proofreader in Macedonian. Currently, she is an Associate Professor of English language at St. Nicholas International Slavic University in Sveti Nikole, the Republic of North Macedonia. Her research interests embrace linguistics, contrastive analysis, translation, syntax, and lexicology. She teaches ESP in the fields of business and psychology. She has authored more than fifteen papers in the realm of linguistics, translation, contrastive analysis, lexicology and syntax, including two chapters, one in the monograph *Dimensions of Institutional Communicative Space* published by Wydawnictwo Adam Marszalek, PUSS w Pile, Poland, and the other in the monograph *English in Non-Speaking Countries: Practices, Perceptions, and Perspectives* published by Cambridge Scholar Publishing.

Др Катерина Видова рођена је 1976. године у Скопљу. Дипломирала је на Филолошком факултету „Блаже Конески“ Универзитета „Свети Кирило и Методије“ у Скопљу 1999. године. Као дипломирани филолог са називом мастера и доктора филологије, интересује се за област лингвистике. Од 1999. године ради као наставник енглеског језика, универзитетски предавач енглеског језика и лектор за македонски језик. Тренутно је ванредни професор енглеског језика на Међународном словенском универзитету Свети Никола у Светом Николи, Република Северна Македонија. Њена истраживачка интересовања обухватају лингвистику, контрастивну анализу, писмено превођење, синтаксу и лексикологију. Предаје енглески као језик струке у областима бизниса и психологије. Ауторка је више од петнаест радова из области лингвистике, писмоног превођења, контрастивне анализе, лексикологије и синтаксе, укључујући два поглавља, једно у монографији *Димензије институционалној комуникативној простора* објављеној у Пољској (Wydawnictwo Adam Marszalek, PUSS w Pile), и друго у монографији *Енглески у земљама у којима се не говори: Пракса, њерцейција и њерсеќѝиве* (Cambridge Scholar Publishing).

Svetlana Trajkovska, MA, was born in 1976 in Skopje, Republic of North Macedonia. She received her education in Skopje. In 1998, she graduated from the Faculty of Philology 'Blaze Koneski' within the Ss. Cyril and Methodius University in Skopje. She defended her master's thesis entitled *Autonomy and Self-evaluation of the Individual in the Process of Learning English as a Foreign Language* on December 20, 2011, at the Faculty of Philology, for which she was awarded the title Master of Philology 2011. Since 1998, she has worked as a translator, proofreader, and editor, and since 2023, she has been the owner of the Translation agency SVETRA PREVOD.

Светлана Трајковска, мастер филологије, рођена 1976. године у Скопљу, Република Северна Македонија. Образовала се у Скопљу. Године 1998. дипломирала је на Филолошком факултету „Блаже Конески“ Универзитета Свети Кирило и Методије у Скопљу. Мастер рад под називом „Самосталност и самопроцена појединца у процесу учења енглеског као страног језика“ одбранила је 20. децембра 2011. године на Филолошком факултету, чиме је стекла назив мастера филологије 2011. године. Од 1998. године ради као преводац, лектор и уредник, а од 2023. године је власница преводачке агенције СВЕТРА ПРЕВОД.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.en>).

Monika Šavelová
Faculty of Arts, Department
of Translation Studies
Constantine the Philosopher
University in Nitra
msavelova@ukf.sk monika.
savelova@gmail.com

UDC: 327:81'25
DOI: <https://doi.org/10.18485/prevod.2025.44.94.5>
Примљен: 15.5.2025.
Прихваћен: 26.10.2025.
Преїледни раг

THE STYLE OF DIPLOMATIC TRANSLATION: DIDACTICS AND PRACTICE IN SLOVAKIA*

Communication across geopolitical borders most frequently occurs through translation, including within political and diplomatic discourse. As an integral part of everyday life, it inevitably influences individuals, often without their conscious awareness. Within both political and diplomatic discourse, distinct characteristics can be identified in verbal, paraverbal, and non-verbal communication. These elements influence not only the interpretation of the message and the perception of the speaker but also the interpersonal dynamics between communicators, whether they represent political entities or entire nations.

The objective of this paper is to highlight some of these specific features, which should be considered essential components in the didactics of diplomatic translation and interpreting for future translators and interpreters. The paper will briefly present the only two Slovak university courses currently offered within Translation Studies programs that focus on this domain. Finally, the paper will show the findings about the practical application of diplomatic discourse in Slovakia, particularly in a political institution such as the Presidential Palace, linking the discussion to issues of quality assurance in translation and interpreting outputs.

Keywords: political and diplomatic discourse, diplomatic interpreting, diplomatic translation, university courses, quality control, political institutions

* The paper was presented at the International Scientific Conference "Translation And Interpreting Today: Research And Profession", organised by the journal *Prevodilac* and the Association of Scientific and Technical Translators of Serbia, held in Belgrade on March 13 and 14, 2025.

СТИЛ ДИПЛОМАТСКОГ ПРЕВОЂЕЊА: ДИДАКТИКА И ПРАКСА У СЛОВАЧКОЈ

Комуникација преко геополитичких граница најчешће се одвија путем превођења, укључујући и политички и дипломатски дискурс, који представља саставни део свакодневног живота и утиче на појединце често без њиховог свесног увида. У оквиру политичког и дипломатског дискурса могу се идентификовати посебне карактеристике вербалне, паравербалне и невербалне комуникације. Ови елементи утичу не само на тумачење поруке и перцепцију говорника, већ и на међуљудску динамику између комуникатора – било да представљају политичке субјекте или читаве нације.

Циљ овог рада јесте да укаже на неке од ових специфичних особина које треба посматрати као неизоставне компоненте у дидактици дипломатског превођења и усменог превођења за будуће преводиоце. У раду ће бити укратко представљена једина два студијска програма у Словачкој у оквиру студија превођења која се фокусирају на ову област. На крају, биће размотрена практична примена дипломатског дискурса у Словачкој, посебно у политичким институцијама као што је Председничка палата, чиме се успоставља веза са питањима обезбдеживања квалитета превођења и усменог превођења.

Кључне речи: политички и дипломатски дискурс, дипломатско превођење, студијски програм, контрола квалитета, политичке институције

1. Introduction

Diplomatic discourse may be conceptualized as a written or spoken communicative act embedded in both formal and informal diplomatic contexts. This type of discourse exerts a significant influence on its participants, as well as on the broader socio-cultural environment, which are actively shaped by its communicative practices. Diplomatic discourse is international in both nature and scope, and is characterized by varying degrees of professional complexity and thematic diversity. It also constitutes a form of institutional communication. Within this context, power relations are inherently present in interpersonal communication. As Bánhegyi (2014: 140) notes, language serves as a tool through which power may be acquired and sustained. A similar argument is made by Chilton and Schäffner (1997: 206), who emphasize that politics cannot exist without language.

Translation in diplomatic communication can essentially be regarded as a form of intercultural interaction that connects various actors and institutions engaged in decision-making processes with both national and transnational dimensions. However, when analysing diplomatic discourse, it is essential to

draw a clear distinction between political and diplomatic discourse. Although they share certain common frameworks, they also differ significantly. While political communication can at times be aggressive, overtly manipulative, or emotionally charged, diplomatic communication is generally characterized by tact, moderation, and balance. Diplomatic language tends to preserve these qualities even in the context of disagreement or conflict; divergent views and disputes are typically articulated using polite and carefully selected language. Despite these norms, there have been instances of deviation from expected diplomatic language. A notable example includes the widely discussed Trump-Zelensky Oval Office meeting in February 2025, which has raised concerns regarding a departure from traditional diplomatic decorum.

This paper focuses primarily on diplomatic discourse, which, unlike political discourse, is considerably more specialized. Diplomatic communication is characterized by several key features: it is deliberate and conscious (meaning it is strategically planned in terms of both goals and means), rational (with emotions being minimized), positive, manipulative, assertive, two-way, conflictual (rooted in the necessity of asserting self-interest), professional, informative, symmetrical (based on the equal status of the communicators), linguistic (encompassing oral, written, and combined forms), non-verbal, formal, and social (employed in prestigious contexts that require a high degree of social seriousness and sensitivity to errors in the presentation of its participants), as well as public and interpersonal (Rusiňák et al. 2012: 228-229, 247). Additional characteristic features include strict adherence to conventional modes of expression, and the consistent use of protocol-specific courtesy formulas. Other features, such as clarity, precision, logical structure and objectivity, are also frequently observed, although they tend to be relative. In addition to verbal and non-verbal communication, it should be noted that paraverbal communication also plays a role in diplomatic discourse, as it arises within the context of oral communication.

In general, communication in diplomacy is a sophisticated, complex, and multi-layered interactional process that unfolds across various communicative contexts. Speakers assess the given situation in order to respond accurately and promptly to the stimuli from their communicative counterpart, while simultaneously interpreting the verbal, paraverbal, and nonverbal elements of the discourse (either consciously or subconsciously) to effectively analyze the content of the message, the speaker's intent, and the communicative impact.

The specific characteristics of diplomatic communication place high demands on the quality of translation, as well as on the interpretive and communicative skills and competences of the translator or interpreter. Given that they are required to render the speech of a politician or diplomat – where the latter, in particular, is usually professionally trained with specific expertise in verbal, non-verbal, and, to a lesser extent, paraverbal expression, their awareness of these specific features is essential for achieving an adequate and contextually appropriate translation.

2. Aspects of Diplomatic Discourse and Their Translation

In the translation of diplomatic discourse, processes and ideas rooted in foreign conceptual frameworks enter the target context and are variously appropriated, reinterpreted, reformulated, and adapted in alignment with specific national interests or goals. Communicators and recipients within the target culture are often unaware that the message has undergone a dynamic translational process. Translation, in this context, assumes a significant political and diplomatic dimension, one that is shaped, at least in part, by underlying power relations, strategic interests, and institutional agendas. In this sense, translators and interpreters are political agents, actively participating in the shaping of discourse and meaning.

In Translation Studies research, the notions of impartiality, neutrality, or even “multi-partisanship” are frequently discussed in relation to the translator’s role. A common assumption is that internal staff members are more likely to perceive and align with the communicative goals of a given event than external or ad hoc translators. Some scholars argue that interpreters are not neutral or disinterested actors; rather, their affiliation is clearly defined. Similarly, Madej (2019: 62) observes that when a diplomatic interpreter is part of an official delegation, impartiality is not expected, as their primary loyalty lies with their employer. Kadrić et al. (2022: 167) further highlight that, in the context of communist regimes in Eastern Europe, interpreters were often subjected to a priori vetting, including ideological screening, to ensure loyalty to the ruling political party and its ideology.

Another crucial element of diplomatic interpreting and translation is the high level of trust and confidentiality expected of the translator, particularly in situations involving secrecy or the discussion of delicate subjects. The sensitivity of diplomatic discourse in translation arises not only from the nature of the subject matter but also from the linguistic structure of the texts. Subtle shifts in lexical choices or stylistic features may lead to nuanced changes in meaning, potentially altering the perceived political stance conveyed in the original (Schäffner 1997: 137). The concept of trust, however, varies significantly depending on the geopolitical context, whether in times of peace, escalating diplomatic tensions, or outright warfare.

In contemporary discourse, it is often stated that interpreters operating in political and diplomatic settings play a role of peacekeepers. However, within the context of diplomatic interpreting, it is crucial to recognize that mitigating the speaker’s expressiveness or downplaying negative language can result in a distorted representation of the speaker’s stance and intended message. Diplomatic communication must therefore be evaluated in relation to the specific communicative situation, and the interpreter must carefully select an appropriate interpreting strategy. Each communicative context presents unique dynamics, requiring interpreters to adapt their translational choices

to the particular circumstances and interlocutors involved. As Kadrić et al. (2022: 143) observe, the extent of interpreter intervention in communicative exchanges is closely linked to the degree of formality of the event: the more formal the setting, the more restrained and unobtrusive the interpreter's role tends to be.

Kadrić et al. (2022: 63–64) distinguish between two modes of interpreting: *preserved* and *customized*. Preserved interpreting is employed in situations where it is essential to adhere as closely as possible to the source text in both form and content, including aspects such as stylistics, register, and grammatical structures such as word order and parts of speech. This approach is typical in contexts such as high-stakes negotiations or legislative discussions, where the precise wording and nuances of meaning are critical and must be retained in the target rendering. Here, the interpreter's primary focus is on the fidelity to the source text, even at the expense of textual coherence in the target language. In contrast, customized interpreting prioritizes the needs of the recipient by conveying the source message in a manner that is contextually appropriate, coherent, and accessible within the target language and culture. This approach emphasizes the interpreter's role not only as a linguistic mediator but also as a coordinator of the broader communicative situation, taking into account intercultural specificities and the dynamics of the communicative event.

Nick (2001: 20) emphasizes that a diplomat, when interpreting the language of their interlocutor, whether in spoken dialogue or written correspondence, always assumes that the choice of words and phrasing has been conscious and deliberate. This underscores the critical importance of formal training for future interpreters and translators in the use of diplomatic language. Such language must not be arbitrarily altered or intuitively reformulated in the translation process, even if the chosen rendering is semantically accurate.

In fact, verbal expression in diplomatic contexts presupposes the ability to formulate diplomatic and assertive statements, as well as the use of established diplomatic phrases through which diplomats convey their fundamental stance on a given issue (e.g., agreement, support, hesitation, doubt, or strategically delayed responses). Furthermore, among the general means of verbal expression, Vršanský (2004: 36–37) also includes the use of the conditional mood, accent, and intonation (although the latter two are more appropriately classified as paraverbal elements), as well as the strategic use of questions and negative questions, introductory phrases, comparative forms of adjectives and adverbs, the positive formulation of negative opinions (ideas, characteristics), and the win-win rhetorical strategy. Awareness of the last two mentioned strategies is important in translation: the translator must be attuned to how diplomatic discourse is structured, ensuring that, for instance, they do not render the text in a manner inconsistent with the established norms of diplomatic communication.

As mentioned above, paraverbal elements of speech include intonation (stress, melody, emphasis), speech tempo, phrasing (pauses), pitch, volume, and timbre. These elements of communication are generally individual; however, some may be characteristic of particular nations – for example, the articulation of certain sounds, or the placement of stress. From the perspective of translation, paraverbal elements are especially relevant in interpreting: intonation serves as an orientational indicator of the speaker's communicative intent and complements the linguistic dimension of the utterance. In general, intonation influences the quality of delivery and constitutes one of the essential aspects of rhetorical performance, ensuring the correct interpretation of a message. Stress and intonation thus affect the original meaning of the utterance. As Vršanský (2004) points out, in diplomacy, the person who raises their voice inappropriately and uses exclamation marks instead of question marks loses the argument. Naturally, interpreters do not copy the speaker's paraverbal delivery, but neither can they be completely neutral if a particular paraverbal element of speech is excessive and intentional on the part of the speaker. Emphasis, for instance, directs the listener's (and the interpreter's) attention to key words, and the interpreting should be sensitive to its placement and reproduce it, as far as possible. In diplomatic discourse, hesitation sounds (e.g., *hmm*) also have their place, as they convey indecision and, particularly in such types of speech, may help the listener interpret the speaker's attitude.

Diplomatic language generally avoids the use of diminutives, colloquialisms, slang, or informal expressions. When such elements do appear, they are typically functional exceptions rather than the norm. In these instances, the translator must carefully assess the rationale behind their usage and determine the most contextually appropriate way to render them, considering the specific communicative situation and the intended pragmatic effect.

In the context of diplomatic verbal communication, Rusiňák (2012: 227) outlines several key principles (inspired by the cooperative and politeness maxims as formulated by P. Grice in 1975): quantity (providing an adequate amount of information), quality (delivering truthful information supported by sufficient evidence), manner (ensuring clear, distinct, and comprehensible speech), tact (preferring polite communication, avoiding the use of imperatives, and adhering to social and protocol norms), generosity (employing questions in the conditional mood), satisfaction (minimizing negative evaluations of a partner's positions), agreement (maximizing agreement and minimizing disagreement, emphasizing a partner's positive arguments followed by any necessary negative evaluations), sympathy (fostering positive relations by minimizing antipathy and maximizing sympathy), modesty (avoiding excessive self-praise), and contact (maintaining polite and respectful communication).

In translation, the principle of quantity is applied by eliminating redundancy, such as the removal of semantically identical expressions and unnecessary tautologies that were not consciously or intentionally employed by

the speaker. The principle of tact and generosity is reflected in the use of the conditional mood and the avoidance of imperative forms or any expressions that could be perceived as an order. Adherence to social and protocol norms requires a thorough understanding and application of appropriate forms of address (e.g., when addressing an ambassador from one's own country and a foreign one), and the observance of seniority in communication. This also extends to social etiquette, such as adhering to prescribed dress codes.

Based on an analysis of scholarly literature on the subject, as well as selected oral and written texts, several strategies and features characteristic of political and diplomatic discourse relevant also to translation practice can be identified (although they cannot be discussed in detail here due to space constraints). These include the use of indirectness (as a result of the deliberate omission of information with controversial, critical, or negative connotations), figurative language, intercultural variation in discourse styles (e.g., the German preference for factual expression versus the American tendency toward colloquialism; see Schäffner 2012), the use of euphemisms, litotes or double negation (the translator must consider whether their use is even possible in the target language), templates (particularly in written communication, such as protocol templates, courtesy formulas, and clichés), as well as the use of occasionalisms (Brexit, Grexit, to mention a few of the better known ones), neologisms (many of them do not exist in the target language or they lack precise and contextually suitable translations; in Slovak, for instance, term such as *catfishing* is retained in its original English form or explicated by description, see IATE database), foreign words and expressions, professionalisms (e.g., Eurolect), abbreviations, and introductory expressions and expletives.¹

Euphemisms, understood as neutral or softened lexical choices, serve as substitutes for synonymous expressions deemed by the speaker to be inappropriate, impolite, or overtly critical. They are often associated with political correctness and the conventions of diplomatic etiquette, as well as with allusive or coded language intended to be interpreted only by a restricted audience. A frequently cited example is the Japanese term *ianfu*, typically rendered in English as *comfort women*, which was employed to refer to women who were coerced into providing sexual services to Japanese soldiers before and during the Second World War.

Occasionalisms can present a considerable challenge in translation, particularly when the interpreter or translator lacks sufficient familiarity with geopolitics, history, or the specific sociocultural context in which such expressions are rooted. These context-dependent neologisms often require a deep understanding of the circumstances that gave rise to them. Furthermore,

1 For a more detailed discussion, see Šavelová (2024).

occasionalisms may acquire new meanings or undergo semantic shifts when transported into a new communicative setting, further complicating their interpretation. Consequently, the risk of misinterpretation increases, and the cognitive load on the translator may become significant during the process of rendering such expressions accurately and meaningfully.

One of the key challenges for translators and interpreters in diplomatic communication lies in accurately grasping the speaker's communicative intent, which is conveyed not only through verbal means but also through paraverbal and non-verbal cues. As Kadrić et al. (2022: 63) emphasize, the guiding principle for translators and interpreters should be that the target text elicits in its audience approximately the same response as the original utterance would have produced in its source-language recipients, capturing all nuances, and preserving the same level of suggestiveness or directness. Thus, to achieve adequacy of translation it is necessary to preserve both the effect and the meaning of the text. This principle underscores the importance of sensitivity to communicative conventions, as well as the ability to reproduce the speaker's individual style in the target language. Moreover, the communication strategy employed by the diplomat, whether suggestive, evasive, vague, euphemistic, or conversely, consistent and explicit, inevitably shapes the strategy adopted by the diplomatic interpreter. It should not be overlooked that translational competence in political and diplomatic contexts must include a heightened awareness of both manipulation through language and the manipulation of language itself (Vertanová et al. 2020: 139).

As previously noted, the translator is also a cultural mediator, and intercultural differences manifest not only at the linguistic level but also in the underlying cognitive frameworks and behavioural norms of the communicants, or what may be referred to as extra-verbal aspects. Accordingly, the translator must anticipate how the target audience is likely to receive the communication, taking these cultural variables into account. For instance, a direct and stern refusal typical of German communicative norms might be perceived as impolite or inappropriate in Arabic-speaking contexts; therefore, the translator may need to adjust the level of expressiveness accordingly. Similarly, conventions surrounding name order, such as the reversal of first and last names in Hungarian, must be respected in translation. In Arabic cultures, where it is customary to address individuals using honorifics followed by the first name (e.g., *Mr./Mrs.* + first name), translators working into European languages must adapt this practice by using the surname, in accordance with local norms. Similarly, cultural differences in the conceptualization of regret, such as between cultures that possess a formalized notion of apology and those that do not (e.g., Japan), can pose significant challenges for translation – see Kashima 2009 or Lawson – Tannaka 2010.

3. Didactics of Diplomatic Interpreting for Future Translators

In Slovakia, diplomatic interpreting is still only vaguely recognized as a distinct genre. Essentially, Slovak Translation Studies scholars tend to conceptualize diplomatic interpreting as a subtype of conference interpreting (Šveda 2021) or negotiation interpreting (Mügllová 2009). While some authors distinguish diplomatic interpreting as a distinct category (Madej 2019), others subsume it under the broader notion of interpreting in political settings (Vertanová et al. 2020). Drawing on a typology of communicative situations, Makarová (2004: 151–157) identifies diplomatic interpreting as a separate type, specifically within the categories of ‘interpreting during official and business visits where diplomatic protocol is also applied’ and ‘interpreting in ministries’. It should be noted that interpreting in political or diplomatic contexts often overlaps with other interpreting genres, such as media, conference, or negotiation interpreting.

This lack of clear differentiation is closely linked to the absence of specialized training in political or diplomatic translation and interpreting for future language professionals, apart from two one-semester courses offered at two Slovak universities. Using a research-based method and publicly available data from five Slovak universities (in one case from the internal system of Constantine the Philosopher University in Nitra), the two currently running one-semester courses that bear resemblance to a course in diplomatic interpreting were identified. However, it cannot be ruled out that elements of diplomatic interpreting are also partially taught within more general courses labelled in course descriptions as “Interpreting” or similar.

At Comenius University in Bratislava, a one-semester course entitled *Diplomatic Interpreting* (from and into Russian) offers specialized training in interpreting within diplomatic and political contexts. Based on the conditions for passing the course, it can be concluded that students who successfully complete it will be familiar with the specifics of diplomatic interpreting. Depending on the communication context, they should be able to make independent decisions regarding specific interpreting strategies and approaches, master lexical expressions frequently used in the relevant domain, and understand the principles of diplomatic protocol and social etiquette pertaining to interpreters and their professional conduct.

Given that this course is practically oriented, and that it is attended exclusively by students with the same language combination (Slovak and Russian, at least at the B2 level), it allows for targeted practice in consecutive interpreting of ceremonial speeches, diplomatic negotiations, and accompanying interpreting. In simultaneous interpreting, students practice rendering official statements, press conferences, ceremonial addresses, and condolence speeches. Chuchotage is practiced in contexts such as negotiations, dining, and press conferences.

Among the requirements for completing the course is the expectation to “master thematic glossaries and individual interpreting situations.” If we assume that the course is implemented as described, we may infer that attention is also devoted to the stylistic aspects of diplomatic discourse as outlined in the beginning of this article. In summary, this course can be understood as practically focused on developing interpreting skills and familiarizing students with specific strategies and approaches applicable to diverse communicative situations.

At Constantine the Philosopher University in Nitra, the course *Basics of Social and Diplomatic Communication* forms part of the so-called “common core” for future interpreters and translators. This means that students of various language combinations may choose the course, which is therefore taught in Slovak. The course provides students with practical knowledge of the specific features of communication across cultures and within various social contexts in which translation occurs. Students are introduced to different types of communicative events and learn to recognize the particularities of diverse settings, depending on their degree of formality. They acquire theoretical knowledge of the function and significance of diplomacy, a basic overview of international developments past and present (which may be useful, for instance, in connection with occasionalisms, as mentioned above), as well as an understanding of diplomatic missions and their activities. The course syllabus also includes topics such as diplomatic notes, consular assistance to Slovak citizens abroad, current issues in Slovak diplomacy, and diplomatic language as such. These aspects are more theoretical in nature and may be regarded as an introduction to the study of diplomacy in general.

Nevertheless, the course also includes training related to translation, specifically in the area of intercultural differences in social communication and the principles governing their transfer, along with knowledge of etiquette and diplomatic protocol relevant to the interpreter’s profession. It provides insight into the role of translators and interpreters in communicative situations of international diplomatic importance and raises awareness of professional and ethical dilemmas that may arise when mediating communication in a diplomatic context, encouraging reflection and judgment. One of the topics addressed is international conferences, although this aspect is not elaborated in further detail.

Due to the limited information available about these two courses, we must rely on the brief descriptions provided above. A comparison of their contents suggests that the course in Nitra is more generally oriented toward diplomacy as such, while also addressing translation-related aspects, at least at a theoretical level, given that practical training is neither planned nor feasible (due to the diversity of students’ language combinations). In contrast, the course in Bratislava is more practice-oriented, a focus made possible by the shared language combination of all participants. Both courses include topics such as

etiquette and diplomatic protocol, the specific features of diplomatic language, and its transfer into the target language – an aspect that can be considered positive given the range of verbal, paraverbal, and nonverbal features characteristic of diplomatic discourse, as discussed earlier. The differing scope of the courses is also reflected in the required and recommended reading literature, which differs substantially.

4. A Short Insight into Interpreting Practice

This chapter builds on the research questions proposed by Christina Schäffner in her article *Unknown Agents in Translated Political Discourse* (2012), which called for further exploration within the field of Translation Studies. Focusing on diplomatic discourse, the research previously conducted aimed to examine the practice of diplomatic interpreting in Slovakia. Specifically, the initial intention was to compare videos of visits to former President Zuzana Čaputová across different language combinations and to assess the quality of interpreting and, for example, the observance of stylistic norms in diplomatic communication or any potential shifts therein. Unfortunately, on the relevant website, all recordings of visits to President Čaputová were available only in Slovak – either as the source or target language. Since statements in foreign languages were not included, it was not possible to conduct an evaluation of translation or interpreting quality.

Consequently, on March 4, 2024, the Office of the President of the Slovak Republic (hereinafter referred to as “the Office”) was contacted with a formal request for access to information regarding translation and interpreting practices at the Presidential Palace. From a Translation Studies perspective, several noteworthy findings emerged. Most importantly, the Office outsourced interpreting and translation services through a public procurement process. English-language texts for former President Čaputová were prepared internally by staff from the Office’s Political Department and by advisors; however, these texts were not subject to proofreading by native English speakers. Interpreters for state visits, interviews, and press conferences were selected by an external interpreting agency, and the mode of interpreting was determined by the Office itself. The quality of interpreting performance was not monitored. Occasionally, interpreters received preparatory materials in Slovak in advance, but this was done on an ad hoc basis.

Based on the information provided, it can be concluded that the Office did not employ in-house translators or interpreters. Furthermore, within this political institution, translation did not appear to be regarded as a highly specialized professional activity, given that English texts were produced by in-house staff rather than trained translators. It should be noted, however, that the exact process of text production remains unclear – specifically, whether

the texts were first drafted in Slovak and subsequently translated, or written directly in English. In either case, linguistic and intercultural adequacy was not ensured through native-speaker verification. A particularly significant finding is that interpreting performance is not monitored, which – especially in light of known examples of negative shifts (see Bánhegyi 2014, Bielsa – Bassnett 2009, Kang 2007, Kashima 2009, Schäffner 2012, Takeda 2020 and 2022) – suggests an insufficient approach to quality assurance in high-level communicative situations.

Similar inquiries were also addressed to the current Presidential Office, focusing on the agents responsible for translation, quality control procedures, and the methods used to translate official texts (most often speeches) into foreign languages such as English and Italian for the current President, Peter Pellegrini. These questions also stem from the fact that the written transcripts of speeches are published directly in English or Italian on the official website of the President. The same questions regarding translation processes and quality control were submitted to the Ministry of Foreign Affairs of the Slovak Republic. However, as of October 2025, no response has been received. Therefore, it remains impossible to provide relevant information or determine who is responsible for translating diplomatic discourse at the highest state level, and by what means.

It is noteworthy that Schäffner (2012) identified comparable challenges in obtaining data on the agents involved in translated political discourse, as well as a general lack of monitoring or quality control of interpreting performance, as mentioned above. This persistent situation is particularly striking given the sensitivity of such data and the considerable impact that translation and interpreting may exert on diplomatic communication and international perception.

5. Conclusion

By its inherently international character, diplomatic discourse necessarily entails the use of translation. To ensure translational adequacy, it is essential to preserve both the semantic content of the message and its intended effect on the recipient, while simultaneously conveying, to an appropriate extent, the individual stylistic imprint of the speaker. This study has outlined several stylistic features characteristic of diplomatic communication. From a translational perspective, it is essential that interpreters and translators operating in this field acquire a thorough command of these features, as they constitute distinct formal elements, each potentially reflecting specific aspects of the speaker's communicative intent.

Hence, it may be argued that university curricula should explicitly address this issue. Although the available general data on two Slovak university courses do not allow for an objective assessment of the extent to which this

occurs in practice, the respective syllabi suggest that style, as a key component of diplomatic communication, is indeed taken into consideration in academic training. In conclusion, diplomatic interpreting is a distinct genre of interpreting, warranting greater emphasis on the importance and relevance of specialized training designed to address the unique demands of this field. Such education is considered vital for the adequate preparation of current and future interpreters and translators to meet the specific demands of diplomatic communication, in which they serve as linguistic and cultural mediators within a discourse characterized by numerous distinctive features – some of which have been discussed in this text – and whose outcomes exert influence across broad segments of society.

Further research on translation practices within political institutions in Slovakia is currently just emerging. However, given the present global political climate, it is essential that the adequacy of translation in these two domains be continuously monitored and evaluated, as both play a crucial role in shaping public opinion and the population's standard of living.

References

- Bánhegyi, Mátyás. "Translation and Political Discourse." *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica* 6:2 (2014): 139–158. https://www.researchgate.net/publication/276511482_Translation_and_Political_Discourse (accessed 13.3.2024), DOI:10.1515/ausp-2015-0011.
- Bielsa, Esperança and Bassnett, Susan. *Translation in Global News*. London and New York: Routledge, 2009.
- Chilton, Paul and Schäffner, Christina. "Discourse and politics". Van Dijk, Teun A. (ed.). *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction. Discourse as Social Interaction*. London: Sage, 1997: 206–230.
- Kadrić, Mira, Rennert, Silvi and Schäffner, Christina. *Diplomatic and political interpreting explained*. London, New York: Routledge, 2022.
- Kang, Ji-Hae. "Recontextualization of news discourse: A case study of translation of news discourse on North Korea". *The Translator* 13:2 (2007): 219–242.
- Kashima, Risa. "Apology Translation in Diplomacy: Case Study of Prime Minister Abe's Apology Regarding 'Comfort Women'". *JAITS*. <https://jaits.jpn.org/home/kai-shi2009/pdf/08-Kashima.pdf> (accessed 24.3.2024).
- Lawson, Stephanie and Tannaka, Seiko. "War memories and Japan's 'normalization' as an international actor: A critical analysis." *European Journal of International Relations* 17:3 (2010): 405–428. https://www.researchgate.net/publication/241646990_War_memories_and_Japan%27s_%27normalization%27_as_an_international_actor_A_critical_analysis (accessed 24.3.2025), DOI:10.1177/1354066110365972
- Madej, Lizaveta. "Status diplomatického tlmočenia v Rusku a na Slovensku." *Nová filologická revue* 2 (2019): 54–69.
- Makarová, Viera. *Tlmočenie: hraničná oblasť medzi vedou, skúsenosťou a umením možného*. Bratislava: Stimul, 2004.

- Müglová, Daniela. *Komunikácia, tlmočenie, preklad alebo Prečo spadla babylonská veža?* Nitra: Enigma, 2009.
- Nick, Stanko. "Use of language in diplomacy". Kurbalija, Jovan and Slavik, Hannah (eds.): *Language and Diplomacy*. [s. l.]: Academic Training Institute, 2001, 17–21.
- Rusiňák, Peter et al. *Diplomacia – úvod do štúdia*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2012.
- Schäffner, Christina. "Unknown agents in translated political discourse." *Target* 24:1 (2012): 103–125.
- Šavelová, Monika. *Špecifika politického a diplomatického diskurzu v translatologickej praxi*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2024.
- Šveda, Pavol. *Tlmočenie v teórii a praxi*. Bratislava: Stimul, Univerzita Komenského, 2021.
- Takeda, Koyoko. "Rewriting War Memory Through Translation". *Modern Languages Open* 1 (2020): 1–9. <https://modernlanguagesopen.org/articles/10.3828/mlo.v0i0.317> (accessed 15.3.2024), DOI: 10.3828/mlo.v0i0.317.
- Takeda, Koyoko. *Words Matter, Translation Matters*. <https://cil.nus.edu.sg/blogs/words-matter-translation-matters/> (accessed 16.2.2024).
- Vertanová, Silvia et al. *Tlmočník ako rečník*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2020.
- Vršanský, Peter. *Základy diplomatickej komunikácie*. Bratislava: Iura Edition, 2004.

Monika Šavelová

THE STYLE OF DIPLOMATIC TRANSLATION: DIDACTICS AND PRACTICE IN SLOVAKIA

Summary

The paper presents the perception of diplomatic interpreting in Slovakia and its didactics at Slovak universities. Drawing on research and analysis of multimodal texts from political and diplomatic discourse, the study briefly highlights some specific features of diplomacy and translation and interpreting in this domain. The objective is to underscore the need for specialised training of (future) translators and interpreters. The final part of the paper offers a synthetic overview of current practice at the Presidential Palace, providing insight into how translation is perceived as a professional activity.

During the writing of this paper the AI tools were used to check spelling and grammar. I would also like to express my gratitude to Bc. Teodora Šimonji for translating the abstract into Serbian, and to Dr. Eva Spišiaková for proofreading the English text.

Key words: political and diplomatic discourse, diplomatic interpreting, diplomatic translation, university courses, quality control, political institutions

Monika Šavelová is an associate professor in Translation Studies and her research focuses on the history of translation, theory of literary translation and translation criticism, translation and interpretation in diplomacy, as well as on Slovak-Italian literary and cultural relations and Medieval and Renaissance Italian literature. She is a member of several scientific and civic associations as well as a number of scientific and editorial boards for academic journals. Her work as a professional translator focuses mainly on civil law and EU legislation.

Моника Шавелова је ванредни професор Преводилачких студија, а њена истраживања фокусирана су на историју превођења, теорију књижевног превођења и преводилачку критику, писмено и усмено превођење у дипломатији, као и на словачко-италијанске књижевне и културне везе и средњовековну и ренесансну италијанску књижевност. Чланица је неколико научних удружења и удружења грађана, као и бројних научних и уредничких одбора академских часописа. Њен рад као професионалног преводиоца углавном се фокусира на грађанско право и законодавство ЕУ.

<https://orcid.org/0000-0003-4443-2174>

WOS Researcher ID: ABA-1552-2022

SCOPUS Author ID: 57445969200

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.en>).

Марија Којривица Лелићанин
САЕ Инстиџиуџи Милано
m.lelicanin@sae.edu

UDC: 791:811.111'255.2(049.32)
Приказ

ЛИНГВОКУЛТУРОЛОШКИ АСПЕКТИ ПРЕВОЂЕЊА ФИЛМСКИХ САДРЖАЈА

Olga Panić Kavgić. *Jezik, film i kultura. Ogledi iz prevođenja sa engleskog i na engleski*. Novi Sad: Filozofski fakultet, 2024, 238 str.

Монографија *Језик, филм и култура. Огледи из превођења са енглеској и на енглески* јединствено је дело у домаћој лингвистичкој литератури јер темељно обрађује проблеме који се јављају приликом превођења филмских садржаја са енглеског и на енглески језик. У овом делу ауторка обједињује и продубљује своја дугогодишња запажања на још увек недовољно осветљеном, а истовремено комплексном интердисциплинарном пољу језичких истраживања.

Фокусирајући се на наслове као основни паратекстуални материјал, ауторка истиче њихову прагматску функцију, посматрајући их као „улазну карту“ у свет филма и важан предуслов за даље разумевање и уживање у филмском садржају. Поред тога, у мањем обиму обрађени су и други аспекти језика у филму, као што су превођење дијалога и неке од најважнијих одлика аудиовизуелног превођења.

Након јасно изложених типографских конвенција и предговора, монографија је организована у три веће целине: (1) „Филмски језички садржаји: преводилачки, лингвистички и културни аспекти“, (2) „Филмски паратекст у светлу језичке креативности и превођења“ и (3) „Филмски паратекст и текст у оквирима културног контекста“. Оваквом структуром ауторка нас пажљиво води кроз тему, стално осцилирајући између ширих значења и ужих језичких питања, крећући се од општијих уводних запажања ка појединачним преводилачким проблемима, а затим и смештајући проблематику у шире културне контексте. Ненаметљивим, а веома често и забавним уоквиравањем уже језичке теме у шире сродне теме и области, уједно се потврђује интердисциплинарни значај ове монографије.

Прва целина „Филмски језички садржаји: преводилачки, лингвистички и културни аспекти” обухвата два поглавља: (1) „Уводна разматрања” и (2) „Филм као извор лингвистичких, преводилачких и језички заснованих културолошких проучавања”. У уводним разматрањима укратко је представљена структура монографије, као и поједине методолошке одлуке. У другом поглављу размотрен је однос између филма и језичких дисциплина (лингвистике и превођења), а потом и културе. Ауторка објашњава разлику између филмског језика (тиче се филмских поступака од сценарија до монтаже) и језика у/на филму (употреба језика у ужем смислу). Свакако да се основне теме књиге односе на језичке одлике и језичко понашање (пре свега глумца) на филму. Као и већина савремених лингвиста, и ауторка заступа став да филм представља валидну порцију (фиктивне) стварности, те је погодан за језичка испитивања, без обзира што је најпре написан, а потом изговорен на платну. Напослетку, јасно се указује на опрез, слично оном на који указује и А. Вјежбичка, у одабиру филмског материјала пре свега имајући у виду синхронијско-дијахронијски и фреквенцијски план. Однос између филма и лингвистике представљен је готово филмским језиком кроз обраду проблема екранизовања лингвистички релевантних тема (нпр. филмови на мртвим или измишљеним језицима, филмови о језичкој депривацији и сл.). Сматрамо да би списак филмова разврстаних према лингвистичким темама био користан за изучавање филмског приказивања неких сложених лингвистичких теорија филмским језиком намењеним широј публици, нарочито у студијама популарне културе, медијским студијама и комуникологије, па чак и антрополошке лингвистике (нпр. филмска репрезентација Сапир-Ворфове хипотезе). Филм је приказан и као драгоцен извор за анализу дискурса и, шире, тема и студија из домена прагматике нпр. референције, деиксе, учтивости, говорних чинова, принципа сарадње и других аспеката проистеклих из анализе конверзације уз истовремено испитивање комплементарних компоненти вербалне и невербалне комуникације. Преводилачки проблеми на филму решавају се, пре свега, кроз титловање и синхронизацију, али и превођење назива филмова, језичко прилагођавање филмских плаката циљној страниј публици уз узимање у обзир улоге гледалаца и преводилаца у самом комуникацијском догађају. На културолошком плану филмски текст и паратекст уједно могу бити и повод или претекст за анализу комуникације, стереотипа и употребе филмских цитата у свакодневном језику. Оваквом поставком ауторка ненаметљиво дотиче тангентне области као што су студије културе и медија, комуникологија, уједно постављајући чврсте концептуалне темеље за даља интердисциплинарна истраживања. Најзад, сва ова сазнања сагледана су и из дидактичке перспективе кроз проматрање филма као потенцијалног наставног материјала на универзитетским студијама језика и превођења.

Применљивост филмских садржаја у настави оправдана је из најмање два разлога: потребом за интердисциплинарним приступом истраживачким проблемима, као и чињеницом да студенти језика, измештени са строго писаних материјала на мултимодалне производе популарне или елитне културе, често не успевају да уоче неке њима познате језичке феномене. Ауторка дефинише циљеве курса, наставни материјал (конкретну библиографију, а читава монографија садржи обимну филмографију) и испитне обавезе, чиме индиректно омогућује засебну артикулацију већ делимично постојеће праксе на мастерским и докторским студијама. Такође у Додатку 1 прилаже списак одбрањених тема на мастерским студијама које се тичу тема филма, језика и културе.

Целина „Филмски паратекст у светлу језичке креативности и превођења” представља централни део монографије, разложен на укупно осам поглавља. Ова поглавља анализирају филмске наслове из угла превођења („Филмски наслови и како их превести”) и креативности („Језичка креативност у формирању и превођењу филмских наслова”), преводних поступака („Контекстуална реформулација као преводни поступак”), специфичних филмских жанрова и формата („Превођење наслова дугометражних анимираних филмова” и „Превођење наслова филмских наставака”), дијахронијског прегледа („Филмски наслови и њихови преводи од 1980. до 2020. године”), анализе грешака („Грешке у превођењу филмских наслова са енглеског на српски”) и домаће кинематографије („Превођење наслова српских играних филмова”). У овим поглављима филмски наслов дефинисан је као паратекст, односно као краћи текст који служи као увод у неки дужи и сложенији текст, у овом случају сам филм. Разматране су и функције наслова. Наслов идентификује филм, обавештава о његовој главној теми, представља посебан вид уметничког изражавања и, најзад, позива публику у биоскопе, те има идентификациону, информативну, естетску и апелативну језичку функцију. На корпусу од 3000 наслова филмова насталих од 1980. до 2024. године указане су преводилачке стратегије и поступци попут директног превођења, али и оних креативнијих, као што су игре речима и контекстуалне реформулације. Аспекти језичке креативности разматрани су на фонолошком, морфолошко-семантичком, семантичко-фонолошком (игра речима) плану, као и са аспеката асоцијативне двозначности и језичке креативности на графичком нивоу. Велика пажња посвећена је анализи грешака, а осим аргументоване критике ауторка нуди и своја решења. Контекстуална реформулација сагледана је из угле теорије прототипа, чиме се преводиоцима указује да је неопходно да филм који потиче из једне културе што ближе представе некој другој култури. Такође су дати и примери превођења у другим културама и језицима (нпр. француски, кинески итд.). Анализирани су и преводи наслова домаћих филмова на енглески језик (укупно 233 наслова) при чему је утврђено да преовлађује директни превод и контекстуална реформулација.

Трећа целина „Филмски паратекст и текст у оквирима културног контекста” обухвата две велике подтеме: „Превођење наслова америчких филмова као транснационални феномен” и „Директност, индиректност и учтивост као културни феномен у титлованом преводу”. Оба последња поглавља имају снажну интердисциплинарну природу, приближавајући језичка и културолошка питања. У првом поглављу треће целине анализирани су преводи 120 америчких филмова на типично америчке теме (нпр. живот у америчким предграђима и малим срединама, догађаји везани за 11. септембар итд.), чиме се тема филма и језика додирује са америчким студијама и студијама културе. Филм је погодно тле и за испитивање лингвистичких теорија, попут теорије учтивости, односно степена директности у анализираним дијалозима на енглеском језику и њиховим преводима на српски. Уочено је да се индиректни упитни облици из дијалога на енглеском језику најчешће преводе директним средствима, па чак и заповедним начином.

Књига је написана јасним научним стилем. Драгоцена је како у одабиру теме, тако и у приступу који обухвата велики број примера – нарочито наслова филмова које смо, верујем, већином гледали и у којима смо уживали. Поједина поглавља се могу преточити у наставни материјал, како је и сугерисано, а уједно се отварају и бројни интердисциплинарни сусрети који могу бити подстреци за нова истраживања у превођењу филмских садржаја и на друге и са других језика.

Др Марија Копривица Лелићанин предаје Теорију и методологију медија на уметничкој академији САЕ Институт у Милану. Поседује звање научног сарадника стечено на Етнографском институту САНУ у Београду. Објавила је десетине научних радова из области прагматике и анализе дискурса, и објавила је две монографије на италијанском језику у издању италијанског издавача UTET.

PhD Marija Koprivica Lelićanin teaches Media Theory and Methodology at the SAE Institute in Milan. She holds the rank of Research Associate at the Ethnographic Institute of the Serbian Academy of Sciences and Arts (SASA) in Belgrade. She has published dozens of scientific papers in the fields of pragmatics and discourse analysis and is the author of two monographs published by the Italian publisher UTET.

<https://orcid.org/0000-0003-2092-8220>

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.en>).

Милош Д. Бурић
Универзитет у Београду
Електротехнички факултет
Катедра за ошће образовање
djuric@etf.bg.ac.rs
djuric@etf.rs

UDC: 316.77=163.41=111(049.32)

Приказ

КОМУНИКОЛОШКИ РЕЧНИК – ПИОНИРСКИ ПОДУХВАТ И ОСВЕЖЕЊЕ У ДОМАЋОЈ СТРУЧНОЈ ЛЕКСИКОГРАФИЈИ

Марија Боранијашевић, Мирко Милетић. *Српско-енглески комуниколошки речник / Serbian-English Dictionary of Communication.*
Београд: ЈП Службени гласник, 2024, 208 стр.

Почетак XXI века обележиле су појаве аутоматских електронских преводилаца са знатно унапређеним и побољшаним перформансама превођења, затим генерисање специјализованих глосара на интернет мрежи, креирање термилошких база за потребе различитих мултинационалних корпорација и потребе стандардизације термина у различитим контекстима, па ипак, двојезичних речника, тог насушног оруђа научних и стручних преводитељки и преводилаца, лингвисткиња и лингвиста, филолошкиња и филолога, студенткиња и студената филолошких усмерења наставника, преводилаца и свих оних који се на неки начин баве речима и њиховим ширим склоповима, никада није превише и сувише. Слободно се може рећи да уколико књигу сматрамо човековим најбољим пријатељем, онда бисмо исто тако могли констатовати да су речници, поред уџбеника, вероватно најкориснији међу најбољима. Стога није необично што се скоро сасвим увек јавља велико интересовање за сваки нови речник у средини којој је намењен, поготову када се ради о новој врсти уско специјализованог двојезичног речника који покрива релативно новију област, као што је то комуникологија. Без имало претеривања, истичемо да је ово прва лексикографска публикација на српском културном простору, а усудили бисмо се да кажемо и шире, на простору бивше СФР Југославије, која покрива научни домен који се назива комуникологија.

Српско-енглески комуниколошки речник ауторке Марије Боранијашевић и коаутора Мирка Милетића, представља обиман и хвале вредан подухват у коме је, поред пет стотина најрелевантнијих термилошких јединица специјализованог карактера из домена комуникологије, обухваћена целокупна традиционална термилогија комуникологије, али

уз значајно проширење фреквентним терминима тангентних наука, као и интердисциплинарних, мултидисциплинарних и трансдисциплинарних области које сачињавају широко поље комунологије. Овај лексикографски подухват наших реномираних стручњака, професорке Марије Боранијашевић и професора Мирка Милетића, сада је, захваљујући издавачком предузећу „ЈП Службени гласник“ приступачан домаћем аудиторијуму, али и корисницама и корисницима из ширег региона држава бише СФР Југославије.

Речник садржи следеће делове: 1. „Уместо предговора“ (стр. 5), 2. „Речник“ (стр. 7–166), 3. „Одабрана литература“ (стр. 167–182), 4. „Индекс појмова | Index“ (стр. 183–194), 5. „Index | Индекс појмова“ (стр. 195–206). Одељак „Одабрана литература“ подељен је на два дела. Први део чине азбучно побројане библиографске јединице (укупно 254 библиографске јединице) и латинично пописане библиографске јединице (укупно 146 библиографских јединица). Засебан део јесу „Речници и лексикони“ (стр. 181–182), који садрже укупно 38 библиографских јединица, најпре азбучно излистаних наслова, а потом и латиничних наслова. Све ово чини један импозантан теоријски апарат у виду консултоване и директно цитиране литературе која укупно броји 438 библиографских јединица, што сведочи да су аутори приступили анализи и синтези литературе акрибично и уз пуно академске прецизности и пажње, водећи рачуна да литературом обухвате научне радове и књиге које се директно и експлицитно односе на домен комунологије.

Вреди истаћи још једну драгоценост *Српско-енглеској комунологијској речника*. Наиме, „Индекс појмова“ се може користити и засебно као потпуно аутономни глосар и то у оба смера (најпре је дат индекс појмова са редоследом српски термин – енглески еквивалент (стр. 183–194), а потом следи индекс појмова са редоследом енглески термин – српски еквивалент (стр. 195–206). У том смислу овај речник се може користити двосмерно, иако је доминантан редослед српско-енглески, као што је то већ напоменуто.

Приметили смо да су аутори као корпус користили различите изворе терминолошких података, што чини овај речник изузетним. Прецизније, аутори су користили као свој корпус монографије, студије и чланке из комунологије како на српском, тако и на енглеском језику. Ослањали су се на енциклопедије, приказе, реферате, анотације, као и на оперативну документацију, односно рубрикаторе и класификаторе. Грађа укључује и тезаурусе, фреквенцијске речнике и стандарде. Све ово чини овај корпус драгоценим и говори о томе да су аутори *Српско-енглеској комунологијској речника* прикупили, анализирали, класификовали и објаснили импозантну колекцију конкретног језичког материјала широког дијапазона и обухвата.

Намера професорке Марије Боранијашевић и професора Мирка Милетића била је да се српским семантичким јединицама дају одговарајући

преводни еквиваленти на енглеском језику, међутим, ова њихова иницијална интенција је далеко премашена и они су, без имало претеривања, креирали праву концизну и информативну енциклопедију, обезбедивши пуне дефиниције како на српском, тако и на енглеском језику.

Речник има јасну структуру. Азбучни ред одредница се утврђује према једном кључном термину (или кључним терминима у сукцесивном низу, пошто речник, између осталог, обилује и именичким фразама и сложеницама) штампаном црним масним словима, ћирилицом. Затим, следи одређење или дефиниција на српском језику, а потом се одмах испод налази одредница која садржи термин на енглеском језику, тј. енглески преводни еквивалент штампан црним масним словима, иза кога следи дефиниција и одређење на енглеском језику. Оваква структура чини *Српско-енглески комуниколошки речник*, као што смо већ навели, правом малом енциклопедијом.

У сакупљању и обради материјала на српском језику и њихових еквивалената на енглеском језику, аутори су несумњиво уложили огроман труд и веома много времена. Обухватили су термине који припадају областима комуникације (нпр. субјекти комуникације, садржај, посредници у комуницирању, облици комуникационе праксе, друштвени контексти и системи комуницирања, између осталог), као и најрелевантније термине директно везане за праксу и теорију комуникације, не пренебрегавајући термине које се односе на теме међузависности друштвене, комуникационе и медијске праксе, а обухвативши, притом, најразноврсније теорије и моделе комуникације који су релевантни за комуникологију. Израда овог речника представља у правом смислу пионирски рад и освежење у домаћој лексикографији.

Српско-енглески комуниколошки речник се суштински по својој теоријској утемељености разликује од осталих стручних речника, јер корисницима, преводиоцима, лингвистима и осталим језикозналцима пружа управо драгоцене податке, те се, стога, истиче својом практичном корисношћу. Похвално је што су аутори прибегли креативном начину грађења речи, на пример, код одреднице **МЕДИЈАЦЕНТРИЧНОСТ**, што је, према нашем најбољем сазнању први регистровани стандардизовани преводни еквивалент енглеске семантичке јединице **MEDIACENTRICITY**, која је темељно и подробно објашњена и на српском и на енглеском језику. То је први пут да у литератури проналазимо тако концизно, али истовремено језгровито одређење ове семантичке јединице.

Интердисциплинарност, мултидисциплинарност и трансдисциплинарност, као области комуникологије, али и проучавања аутора Марије Боријанишевић и Мирка Милетића, долазе до изражаја и када проналазимо одредницу **МАТЕМАТИЧКА ТЕОРИЈА КОМУНИЦИРАЊА**, односно, **MATHEMATICAL THEORY OF COMMUNICATION**, термин који се, према нашем најбољем сазнању, ретко јавља и објашњава у лингвистичким речницима

(изузетак је Дејвид Кристал, који се налази у наведеној консултованој литератури), и то на тако концизан, а ипак довољно широк начин. Аутори нису посветили овој одредници расплинато одређење, већ су понајвише узели у обзир комуниколошке аспекте ове теорије, истакавши посебно да се, у оквиру наведене теорије, информација третира као „[...] квантитативно одредив инпут, надражај или подстицај [...]”, који путем извесног канала „[...] изазива селективно реаговање примаоца и укида неизвесност у одређеном систему – техничком, природном или социјалном” (стр. 76). Дакле, већ из овог одређења примећујемо да су аутори одабрали најрелевантније аспекте математичке теорије комуницирања и презентовали и осветлили те аспекте како у оквиру одреднице на српском језику, тако и у оквиру одреднице на енглеском језику, чиме су се показали као изузетно информисани састављачи овог лексикографског остварења.

Битно је истаћи да су увођењем енциклопедијских одредница или објашњења за сваки презентован термин у речнику аутори препознали значај контекста у лексикографском дискурсу. Дакле, ми не налазимо само „усамљене” термине и њихове преводне еквиваленте, као што је то иначе обичај за речнике, који би пре могли да се класификују као глосари, а не речници. Напротив, у *Српско-енглеском комуниколошком речнику*, контексту је дато релевантно место, усуђујемо се рећи, крунско место, чиме нам аутори речника, чини нам се, индиректно (а можда и директно и експлицитно) поручују да је контекст у лексикографији веома значајан, а пример који илуструје дати термин јесте најпогоднији, готово незаменљив за илустрацију одреднице, поред парафразе која је семантички еквивалентна са њом.

Пружајући опсежне дефиниције и објашњења термина, аутори пружају драгоцене податке о непосредном окружењу лексема у којима се обично може наћи термин. *Српско-енглески комуниколошки речник* у односу на многе стручне речнике који покривају специфичну лексику предњачи. Овај речник је осетљив и на колокабилност, између осталог, пружајући нам језгровите дефиниције, па самим тим и прагматичко-контекстуално значење анализиране и презентирани јединице. С техничке стране овај речник је далеко приступачнији од многих речника сличног профила и сличних претензија, тим пре што нам даје упоредо и српске и енглеске дефиниције.

Међу обухваћеним интердисциплинарним, мултидисциплинарним и трансдисциплинарним областима запажено место имају оне које су новијег датума (нпр. **ДРУШТВЕНА ГРУПА – SOCIAL GROUP**, **ЕМИТЕР ПОРУКЕ – SENDER OF A MESSAGE**, **ЕНТРОПИЈА – ENTROPY**, **ПЕРТИНЕНТНОСТ ЗНАКА – PERTINENCE OF A SIGN**, **ТВИТЕР – TWITTER**, **ТЕОРИЈА МАГИЧНОГ МЕТКА У МАСОВНОМ КОМУНИЦИРАЊУ – MAGIC BULLET THEORY IN MASS COMMUNICATION**, **ШЕР ПРОГРАМА – PROGRAM SHARE**, да представимо само неке), а наведени илустративни примери указују на то да су аутори овог

речника као један од задатака поставили себи да сагледају, анализирају, а потом преводно семантизују импозантан број термилошких јединица, па и читавих терминосистема који до сада нису били предмет српско-енглеске ни опште, али ни специјализоване лексикографије. Слободно се може констатовати да су аутори речника тај задатак у потпуности реализовали, како са становишта селекције јединица у енглеском терминосистемама, тако и у погледу проналажења одговарајућих и адекватних српских еквивалената, тј. преводног семантизовања. Следствено томе, теоријско-методолошки принципи којима су се аутори руководили приликом састављања речника могу се сматрати примерима добре праксе. У области комуникологије, *Српско-енглески комуниколошки речник* има изузетно релевантну улогу, те представља суштаствено и незаобилазно полазиште и извориште за сваки будући двојезични српско-енглески и енглеско-српски лексикографски подухват из домена комуникологије и с њом скопчаних комуниколошких наука.

Српско-енглески комуниколошки речник је одраз жеље да се доследно и систематично класификује и унификује комуниколошка терминологија, како би радови из ове области постали доступнији свима онима који су професионално, или пак из жеље за сазнањем, упућени на област комуникологије. Као и свака новија наука, тако и комуникологија има потребу за терминологијом која би била адаптирана њеном предмету. Као потврду врлина овог новог речника могли бисмо навести још читав низ конкретних примера адекватног преводног семантизовања, лексикографског иновирања, успешне адаптације преводних еквивалената. На пример, по први пут налазимо на адекватни српски преводни еквивалент у оквиру одреднице **ОДИТОВАЊЕ ТИРАЖА – CIRCULATION AUDITING**, као и пратеће адекватно одређење овог термина. Аутори су, извршивши хармонизацију са најновијим трендовима у оквиру језичких промена у домену специјализоване лексике, испољили и креативност и пружили два подједнако прихватљива преводна еквивалента за семантичку јединицу **ОДНОСИ С ЈАВНОШЋУ (ПАБЛИК РЕЛЕЈШНС) – PUBLIC RELATIONS**. Овакви неологизми, уз креативне и иновативне кованице, несумњиво доприносе богаћењу лексичког инвентара савременог српског језика, те налазимо да је то још једна драгоценост *per se*, за коју су аутори изузетно заслужни.

Све наведене констатације у оквиру наше анализе речника иду у прилог томе да се иза *Српско-енглеског комуниколошког речника* налазе више него компетентни аутори, који су поуздани ауторитети и носиоци српско-енглеског двојезичја у целокупној његовој функционално-стилистичкој раслојености у домену комуникологије. Сем тога, аутори су реализацији двојезичног лексикографског подухвата приступили изузетно креативно, па се слободно може рећи, без имало претеривања да професорка Марија Боранијашевић и професор Мирко Милетић нису

састављали, већ стварали *Српско-енглески комуниколошки речник*. Већ смо истакли, али вреди поновити, да *Српско-енглески комуниколошки речник* представља ванредно лексикографско прегнуће и пионирски подухват, тим пре што се овим речником попуњава постојећа празнина, с обзиром на чињеницу да до сада није постојао ниједан енциклопедијски устројен речник овог профила у коме би такво лексикографско благо из домена комуникологије било сабрано, систематизовано, класификовано, дефинисано и објашњено подједнако одлично на српском и на енглеском језику.

Имајући у виду да је овај термилошки речник намењен србистима код нас и у иностранству, али и англистима, подједнако, као и да сличан речник овако широких претензија до сада није постојао, може се слободно закључити да ће *Српско-енглески комуниколошки речник* Марије Боранијашевић и Мирка Милетића бити незаобилазни приручник у наставној пракси на филолошким и филозофским факултетима, у научно-стручној преводилачкој српско-енглеској и енглеско-српској пракси, као и незаобилазан приручник у лексикографији и термилошкој стандардизацији широког домена комуникологије.

Др Милош Д. Ђурић је дипломирао, магистрирао и докторирао на Филолошком факултету у Београду, на Катедри за англистику. Докторирао је из области енглеске и француске контрастивне лингвистике на Филолошком факултету у Београду. Две деценије предаје на Електротехничком факултету у Београду на свим нивоима студија (основне, мастер и докторске студије). У фокусу научног рада Милоша Д. Ђурића налазе се: енглески језик за академске сврхе и енглески језик за специфичне сврхе (енглески за електротехнику, енглески за софтверско инжењерство и енглески за машинство), као и научно и стручно превођење. У посебном фокусу интересовања др Милоша Д. Ђурића налазе се синтакса и семантика комплексних номинала у оквиру генеративне семантике и рачунарске лингвистике, а посебно проучава семантику и прагматику дискурских конектива и дискурских маркера у оквиру когнитивног оквира који обезбеђује теорија релевантности. Др Милош Д. Ђурић је аутор 5 универзитетског уџбеника одобрених као стални уџбеници на Електротехничком факултету у Београду. У коауторству са мр Надом Крњаић-Цекић саставио је *Глосар теорије релевантности (српско-енглески)*. Мр Нада Крњаић-Цекић и др Милош Д. Ђурић заједно истражују различите аспекте теорије и праксе превођења из перспективе теорије релевантности. Поред тога, проф. Крњаић-Цекић и Ђурић испитују механизме епистемичке будности у различитим врстама дискурса.

Miloš D. Đurić, PhD, a Senior Lecturer in English, gained his BA, MA and PhD degrees from the Faculty of Philology in Belgrade, Department of English Language and Literature. His doctoral dissertation, defended at the Faculty of Philology in Belgrade, pertains to English and French Contrastive Linguistics. He has been teaching at the Faculty of Electrical Engineering in Belgrade for two decades at all levels of studies (undergraduate, and postgraduate – Master and doctoral studies). The focus

of his work and publication is on English for Academic Purposes and English for Specific Purposes (English for Electrical Engineering, English for Software Engineering, English for Mechanical Engineering), as well as scientific and technical translation. More specifically, the main research interest of Dr. Miloš D. Đurić lies in the syntax and semantics of complex nominals within generative semantics framework and computational linguistic framework. Dr. Djuric continues to be fascinated by semantics and pragmatics of discourse connectives and discourse markers within the cognitive framework provided by Relevance Theory. Dr. Miloš D. Đurić is the author of 5 University textbooks, approved as the permanent university textbooks at the Faculty of Electrical Engineering in Belgrade. In addition to this, he compiled *The Glossary of Relevance Theory (Serbian-English)* together with Professor Nada Krnjaić-Cekić. Professor Nada Krnjaić-Cekić and Miloš D. Đurić investigate diverse aspects of translation theory and translation practice from the relevance-theoretic perspective. Also, Prof. Krnjaić-Cekić and Đurić examine the mechanisms of epistemic vigilance in diverse discourse types.

<https://orcid.org/0000-0001-7013-2664>

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.en>).

Борислава Ераковић
Универзитет у Новом Сагу
Филозофски факултет
Одсек за англистику
borislava.erakovic@ff.uns.ac.rs

UDC: 81'255.2(4)(049.32)
Приказ

ЕВРОПСКИ ПРЕВОДИЛАЧКИ ФОРУМ 2025: ИЗ СТУДЕНТСКЕ ПЕРСПЕКТИВЕ

Увод

Европски преводачки форум (*Translating Europe Forum*) је јединствена платформа за размену ставова и искустава о текућим питањима у језичким делатностима (eng. *language industry*) на европском нивоу. Први пут је организован 2014. године и од тада се одржава сваке године, као иницијатива Генералног директората за превођење (DG Translation) у оквиру пројекта Превођење Европе (The Translating Europe Project; Bielsa – Ruano 2023: 162–163). Европски преводачки форум окупља главне актере у преводачкој делатности: представнике преводачких компанија (преко експертске групе за језичке делатности ЛИНД (LIND, Language Industry Expert Group), преводачких служби при националним и међународним институцијама, преводачких удружења, универзитетских програма за образовање преводаца са жигом Европског преводачког мастера (European Master in Translation Network, професоре и студенте), компанија из сфере језичких технологија и саме преводиоце.

Циљ пројекта је стварање разноврсног и одрживог тржишта за професионалне преводиоце у Европи (TEF Report 2014: 2). У претходних 12 година најважније теме на Форуму биле су преводачке компетенције (2019, 2023), развој курикулума (2015, 2016), стандарди квалитета у преводаштву (2023, 2025), запошљивост младих преводаца (2015), превођење у ЕУ (2015), маркетиншке способности преводаца и опстанак на тржишту рада (2015, 2022, 2023), улога алата и технологије у преводаштву (готово сваки Форум), терминологија и утицај масивних података (Big Data) на преводачку професију (2018, 2024), специјализације стручних преводаца (2019), превођење у кризним ситуацијама (2019), пословни модели у преводачкој делатности (готово сваки Форум), аудио-визуелно превођење (2022) и етика (2022, 2024).

С обзиром на релевантност тема и репрезентативност учесника Форума, панели, дискусије и излагања релевантни су и за наставнике и за студенте, не само у погледу садржаја, већ и могућности директног онлајн укључивања у радионице током Форума.

Од 5. до 7. новембра ове године одржан је дванаести Форум по реду, с фокусом на дефинисање квалитета превода у различитим контекстима и утицај вештачке интелигенције на читаву професију. У наставку Хронике представљамо садржину сесија по избору студената Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду који су школске 2025/2026. године похађали предмете Превођење с енглеског језика на матерњи језик 3 (3. година, курс посвећен превођењу стручних текстова) и Превођење с енглеског језика на матерњи језик 5 (4. година, курс посвећен превођењу правних тековина ЕУ) у оквиру студијског програма ОАС Енглески језик и књижевност са другом страном филологијом и ОАС Енглески језик и књижевност. Студенти су изабрали да представе панеле на тему локализације видео игара (Ксенија Петровић, 3. година), разлика у квалитету превода у зависности од тога да ли је реч о ревидираном машинском преводу, преводу вештачке интелигенције или преводу професионалних преводилаца (Мина Тодоровић, 4. година), о терминологији као фактору од ког зависи квалитет превода (Лука Тошић, 4. година) и политици употребе јасног и разумљивог језика у јавној комуникацији (Тијана Адамек, 4. година) као и излагање др Ане Тростер на тему синхронизације аудио-визуелног садржаја (Валентина Ножинић, 3. година).

Литература

- Biel, Łucja and Ruano, M. Rosario Martín. "Institutions' outreach to and involvement with universities: How international organizations collaborate with universities in training translators". Svoboda, Tomáš, Biel, Łucja and Sosoni, Vilelmini (eds). *Institutional translator training*. New York / London: Routledge, 2023: 151–169. DOI: 10.4324/9781003225249-11
- TEF Report. *Translating Europe Forum 2104: Linking up translation stakeholders. Report & Follow-up Actions*. Brussels: European Commission Directorate-General for Translation, 2014. https://www.biblit.it/wp-content/uploads/2014/08/translating-europe-forum-report_2014_en.pdf (преузето 20.12.2025).
- LIND The Language Industry Expert Group https://translation.ec.europa.eu/languages-and-translation-european-commission/language-industry-expert-group-lind_en (преузето 20.12.2025).
- TEF Translating Europe Forum 2017–2025 <https://www.youtube.com/@TranslatingforEurope/videos> (преузето 20.12.2025).

Др Борислава Ераковић је ванредна професорка на Одсеку за англистику Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду, где предаје предмете из области превођења, координира студијским програмима ОАС Енглески језик и

књижевност са другом страном филологијом и МАС Конференцијско, стручно и аудио-визуелно превођење. Истражује теме из области педагогије превођења (преводилачке компетенције и методике наставе), историје превођења и преводилачке професије у Србији и књижевног превођења. Ауторка је бројних радова, укључујући и две монографије (*О превођењу урбанџ америчкоџ суйсџандарга*, 2002, *Комџеџенције сџручних ѓреводилаца између џеорије и ѓраксе*, 2018) и једног зборника радова на тему образовања преводилаца (у коауторству са Маријом Тодоровом, *Topics in Translator and Interpreter Training*, 2014). Превела је са енглеског дела Сали Руни, Ејми Тен, Гитанцали Шри и других савремених књижевника, као и неколико зборника научних радова и стручних публикација на енглески.

Dr. Borislava Eraković is an Associate Professor in the Department of English Studies at the Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, where she teaches translation courses and coordinates the BA program in English Language and Literature and Another Foreign Language and Literature as well as the MA program in Conference Interpreting and Translation. Her research focuses on translation pedagogy (translator competencies and teaching methodologies), history of translation, translation profession in Serbia, and literary translation. She has authored of numerous publications, including two monographs (*On Translating Urban American Substandard English*, 2002; *Professional Translators' Competencies between Theory and Practice*, 2018) and one edited volume on translator education (co-authored with Marija Todorova, *Topics in Translator and Interpreter Training*, 2014). She has translated works by Sally Rooney, Amy Tan, Geetanjali Shree, and other contemporary writers, as well as several collections of academic papers into English.

<https://orcid.org/0000-0003-4589-4143>

Mina Todorović

Univerzitet u Novom Sadu

Filozofski fakultet

***(studentkinja OAS Engleski jezik i književnost
sa drugom stranom filologijom – francuski)***

SCENE-SETTING PANEL - WHAT IS QUALITY IN TRANSLATION?

(available at: <https://tinyurl.com/yuj45sxm>)

The panel explored the concept of quality in both human translation and post-edited machine translation, and how its definition and perception have evolved as AI and other technologies have become increasingly central to the translation industry. It also considered how the purpose and use of translation

are changing today, and what approaches are needed to meet the shifting expectations of clients and the industry.

The speakers included Oleksander Bondarenko, Beate Kuhl, and Giulia Tarditi from the Language Industry Expert Group (LIND); Tomáš Svoboda from the European Master in Translation (EMT) Board; Alan Melby of the International Federation of Translators (FIT); and Britta Aagaard, Chief Business Officer at Semantix.

To begin, the panel emphasized that translation quality is context-dependent. The speakers referred to Geoffrey Koby and Paul Fields' five approaches to quality—the transcendent, product-based, user-based, production-based, and value-based—and noted that quality arises from the interplay of people, processes, and purpose, guided by clearly formulated expectations.

According to the speakers, user expectations regarding translation quality are declining, but academia (i.e. university) plays a key role in maintaining high standards to prevent further decline. Ensuring quality requires understanding the client's needs, as well as the purpose, timeline, and target audience of the translation.

The panel also expressed differing opinions on technology. Giulia Tarditi argued that MT and AI are simply tools, and that translation quality cannot be judged solely by the tool used. She pointed out that technology increases pressure to produce more content faster, often at the expense of quality, and that a new balance must be found between quality and quantity. Tomáš Svoboda added that AI tools lack transparency compared to conventional resources such as CAT tools, grammar checkers, and editing software, making it difficult to assess how reliable AI-generated results truly are.

The panel also discussed the roles of various stakeholders—clients, translators, and end-users—in ensuring translation quality. Beate Kuhl highlighted that their expectations differ: clients expect efficiency and compliance, end-users value clarity, usability, and cultural relevance, while translators focus on linguistic accuracy and craftsmanship. To reconcile these perspectives, Alan Melby proposed standardizing parameters to improve communication among all parties.

On the topic of evaluating quality, Melby underscored the importance of accountability, suggesting that the value of human translators will increase as they take greater responsibility for their work. Britta Aagaard added that quality must be clearly defined at the start of a project rather than negotiated after delivery. Many organizations therefore use tiered quality levels based on client needs, deadlines, and intended audiences.

Svoboda also advised translators to accept only the work that inspires them, warning that excessive pressure regarding speed, cost, and efficiency risks discouraging young professionals from entering—or remaining—in the field. The panel stressed that poor-quality translation can have serious consequences, ranging from technical and legal issues to situations that may endanger

lives. Looking ahead, Melby argued that the goal should be to support human translators rather than replace them or pursue artificial general intelligence. During the audience discussion, several themes emerged as essential components of quality: accuracy, accountability, adequacy, trust, humanity, fidelity, user satisfaction, and fitness for purpose.

In the end, the panel offered several recommendations for translators: understand the purpose, timeline, and audience of each project; find a balance between quality and quantity; avoid relying too heavily on technology; balance the expectations of clients, translators, and end-users; define expectations clearly before beginning a project; and always aim to meet the client's needs.

In conclusion, the panel emphasized that quality is multifaceted and rooted in meaning, purpose, and context. What matters is not just how well something is translated, but why and for whom it is produced. There is no universal “good enough”, and poor quality always has a cost. Managing quality means managing risks, while recognizing that efficiency has limits—faster and cheaper are not always better. Sustainable translation practices require balancing speed, cost, and the well-being of the people behind the work. And although AI continues to reshape translators' workflows, it cannot replace what remains most essential: human judgment and responsibility.

Tijana Adamek

Univerzitet u Novom Sadu

Filozofski fakultet

*(studentkinja OAS Engleski jezik i književnost
sa drugom stranom filologijom – francuski)*

BUILDING CONSENSUS AROUND CLEAR LANGUAGE AND EDITING

(available at: <https://tinyurl.com/2twsabmu>)

This panel discussion focused on the importance of clear language in public communication. The panelists pointed out that clear language is not only about training staff, but also about praising good practices. A single driving force cannot develop a culture of clear language in an organization – everyone needs to be involved. The speakers also noted that clear language initiatives bring together EU translation services at senior management level.

The speakers included Jeroen Aspeslagh from DG Translation, Angelika Vaasa from the European Parliament, Shauna Doherty from Council of the European Union, Neil James from the International Plain Language Federation, and moderator Mark Prescott from DG Translation.

At the outset, the speakers highlighted the importance of spreading clear-language message. Neil James and Jeroen Aspeslagh pointed out several key strategies: obtaining support from the executives, having high-level champions, integrating clear language into an organization's strategic planning, training a critical mass of staff, embedding evaluation mechanisms, and incorporating three essential elements: fun, praise and community.

Angelika Vaasa shared the main principles for ensuring consistency and continuity in clear language implementation at the European Parliament. One of the most important steps is developing clear language guidelines tailored to the institution, based on ISO (International Organization for Standardization) standards. Establishing a helpline for drafters is also crucial, as is applying clear language principles wherever possible to maintain consistency and continuity of clear language in public communication.

The European Parliament also has teams dedicated to ensuring that texts are written in clear language — that every word counts and nothing irrelevant remains. By combining the expertise of linguists and technical communication specialists at the drafting stage, they can create texts that are clear and accessible to every citizen from the outlet.

Regarding ISO standards and their role in promoting clear language, the speakers explained that the ISO working group includes around 160 experts from all over the world. The technical committee comprises 65 member countries, with more than 40 participating members – those vote on, comment on, and shape the standards. The number of observing members is steadily growing. ISO standards are valued because they are reliable, thoroughly considered, concise and practical. Their implementation leads to improved communication strategies across institutions and strengthens awareness of the need to foster trust among EU citizens.

After covering this area, the panel turned to the topic of AI reliability. The speakers noted that while AI performs well with certain clear-language elements – such as producing bullet points – it cannot be relied upon for drafting original documents. AI often omits important details or distorts information, meaning that human oversight remains essential.

Ultimately, the panel concluded that it is important that texts remain fundamentally human. There are many things AI cannot do, which is why the most important resource will always be human expertise. Interestingly, the three most common uses of AI are: searching for information, practical guidance and writing assistance.

Ксенија Пеџровић

Универзитет у Новом Саду

Филозофски факултет

(сџуденџкиња ОАС Енџлески језик и књижевносѝ

са друџом сѝраном филологијом – руски)

КО КРЕИРА ЈЕЗИК ИГАРА? СЛОЖЕНОСТ И ИЗАЗОВИ ЛОКАЛИЗАЦИЈЕ

(доступно на: <https://tinyurl.com/aekxfd7b>)

Један од панела на Европском преводачком форуму био је посвећен теми локализације видео игара као процесу прилагођавања садржаја различитим језицима и културама. Учесници панела били су руководитељка одељења за локализацију у британској компанији за развој и продају видео игара *Frontier Development*, Тамара Тирјак, и ванредни професор превођења и локализације на Универзитету Комениус у Братислави, Маријан Кабат. Панелисти су посебну пажњу посветили самом процесу локализације и свему што он обухвата, кључним вјештинама које су потребне за каријеру у овом пољу, као и изазовима са којима се ово тржиште тренутно сусреће.

Учесници панела указали су на то да се локализација видео игара разликује од других типова превођења по динамичности и специфичним изазовима. Локализатори често раде „наслијепо”, јер игре у тренутку превођења нису у потпуности завршене, што значи да немају приступ потпуном визуелном и контекстуалном оквиру. Додатан изазов представља ограничен број карактера у тексту који може отежати пренос тона и значења оригинала, док сама интерактивна природа игара захтијева другачији приступ превођењу, будући да сваки избор играча и дијалогске размјене може промијенити ток приче. Као резултат тога, локализација постаје сложенији и креативнији процес од класичног превођења, у ком се блиско прате структура и лексички избор изворног текста.

За будуће преводиоце који желе да се баве локализацијом видео игара, учесници панел дискусије издвојили су неколико важних савјета. Истакли су да је пожељно, али не и нужно, да локализатор и сам игра видео игре, јер разумијевање њихових правила, система и логике омогућава прецизније и природније превођење. Поред тога, корисно је бити технички писмен; ако преводацац и не зна да кодира, пожељно је бар да чита и разумије кодове јер локализација често укључује рад са текстом унутар техничких оквира игре, који су повезани са кодом, ограничењем простора и аудио записима. Креативност такође игра велику

улогу, с обзиром на то да се преводиоци често сусрећу са потребом да осмисле нове ријечи или изразе на матерњем језику. Уз то, широк вокабулар, посебно познавање сленга, као и изражена културна осјетљивост и високо развијена језичка компетенција (Ц1–Ц2 ниво Заједничког европског референтног оквира за живе језике), од суштинског су значаја за вјерно преношење тона и духа оригинала. На крају, наглашено је да је тимски и колаборативни приступ кључан у процесу развоја игре, јер локализација захтијева сталну комуникацију са различитим секторима, као што су креативни, развојни, аудио и маркетиншки сектори.

Када је ријеч о највећим изазовима савременог тржишта, истакнуто је неколико проблема који значајно утјечу на квалитет и динамику локализације видео игара. Један од најважнијих је превелико ослањање на вјештачку интелигенцију која преводи без креативности и често нарушава дух изворног текста, док каснија провјера и исправка грешака које вјештачка интелигенција направи нису временски исплативе. Примјетан притисак ствара и чињеница да су трошкови развоја видео игара све виши, док је интересовање играча примјетно опало након наглог пораста током пандемије, што додатно компликује тржишну ситуацију. Такође је наглашено да локализатори често нису наведени у одјавним шпицама, иако је њихов допринос процесу од суштинског значаја за квалитетно искуство играча.

И за крај, Тамара Тирјак сликовито дочарава сложеност и креативност локализације као процеса: “Localisation is like a spider weaving webs everywhere. We are in touch with every single department, with very diverse disciplines – the very creative ones, and the very technical ones.”

Валентијина Ножинић

Универзитет у Новом Саду

Филозофски факултет

(студенткиња ОАС Енглески језик и књижевности)

ДР АНА ТРОСТЕР: ТРЖИШТЕ СИНХРОНИЗАЦИЈЕ – ОСТАТИ ИЛИ ОТИЋИ?

(доступно на: <https://tinyurl.com/4m5tmfsk>)

Тему утицаја вештачке интелигенције на поље синхронизације увела је на овогодишњи ТЕФ др Ана Тростер, немачка сценаристкиња за синхронизацију која је практично искуство стицала на пројектима

попут синхронизације филмова и серија као што су *Peaky Blinders*, *Avenue 5* и филмови *Star Trek*, а свест о професионалним аспектима формирала у удружењу *Synchronverband*, где је чланица управног одбора од 2021. године. Поред тога, Тростер је веома ангажована на теми утицаја вештачке интелигенције (ВИ) на синхронизацију. Истражује, пише и излаже на конференцијама на тему могућности интеграције ВИ без угрожавања улоге људске креативности у целом процесу. Након петнаестоминутног излагања уследио је тридесетоминутни разговор са публиком, која је дискусији допринела бројним примерима преводилачке праксе и утицаја ВИ у овој области.

По чему се синхронизација разликује од других преводилачких процеса?

Синхронизација није само технички задатак преснимавања гласова, већ уметност која, уз преношење смисла дијалога, подразумева очување емоција и карактера ликова. Текст мора бити прилагођен покретима усана и ритму оригинала, а да и даље звучи природно на циљном језику. Тростер објашњава да је лични печат преводиоца у том процесу незаменљив: људски глас и људска интерпретација имају вредност коју ВИ не може у потпуности дочарати. Свој рад на синхронизацији описује као креативни задатак писања текста за глумачко извођење – а у процесу рада користи видео-снимак, дијалогску листу и превод, уколико јој је потребан. Колико је тај задатак захтеван говори и податак који је изнела, да дневно успева да заврши 10 минута филма.

Која је улога ВИ, а која преводиоца у процесу синхронизације?

Свака синхронизацијска скрипта је више од превода, она је план извођења који укључује упутства за глумце, акције, паузе и интонацију. У њу се уносе напомене о томе да ли је лик у кадру или ван кадра, где треба направити паузу, да ли је реплика изговорена шапатам, са акцентом, на страном језику, као и разна техничка обавештења о звуковима и радњи. Често се ради с материјалом који није завршен – видео може бити замагљен, покрети усана неусклађени, музика или дијалози недовршени, па синхронизатор мора интуитивно да „попуни празнине”. Управо зато су техничка писменост и разумевање рада са видео-материјалом и скриптама пресудни за квалитетан резултат. ВИ ту може бити мач са две оштрице: с једне стране нуди алате који могу олакшати процес, а с друге стране може онемогућити креативни допринос искусног синхронизатора. Показало се да је ВИ корисна као помоћни алат за организацију скрипти или аутоматске прелиминарне синхронизације, иако њена примена у пракси и даље има значајна ограничења. ВИ производи нижи квалитет од оног који публика очекује, сам процес синхронизације траје дуже, захтева бројне интервенције синхронизатора, а синтетички

гласови често не звуче довољно природно, што на крају значи да кошта више. Усклађивање са покретима усана, проналажење одговарајуће висине и ритма гласа и емотивна интерпретација ликова процеси су који зависе од људске интуиције и тимског рада глумца и аутора скрипте – нешто што ВИ још увек не успева уверљиво да опонаша.

Највећи изазови савременог тржишта

Тростер истиче да не очекује да ће је заменити ВИ, али да осећа несигурност. Синхронизација помоћу ВИ се тренутно чешће користи за анимације и садржаје за децу, док сложенији пројекти и даље захтевају пажњу и стручност синхронизатора. Лоше изведена синхронизација може негативно утицати на доживљај публике, јер гледалац одмах препознаје неприродност и одустаје од праћења садржаја. ВИ још увек не нуди решења која су синхронизацији заиста потребна: не може прецизно да усклади говор са покретима усана, да прилагоди тон гласа годинама и карактеру лика, нити да изведе многе друге поступке без којих квалитетна синхронизација није могућа. Тростер верује да ВИ угрожава синхронизацију због помпе која обећава више него што ВИ заиста може да постигне. У одговору на питање из наслова, др Тростер сматра да, све док посао синхронизатора омогућава плаћање рачуна, у овој делатности треба остати, јер су филмовима потребне људске емоције да би изазвали саосећајност филмске публике.

Лука Тошић

Универзитет у Новом Саду

Филозофски факултет

(студент ОАС Енглески језик и књижевност)

са групом страном филологијом – руски

ПАНЕЛ О ТЕРМИНОЛОГИЈИ КАО КЉУЧНОМ ПРЕДУСЛОВУ КВАЛИТЕТНОГ ПРЕВОДА

(доступно на <https://tinyurl.com/5yzffks5>)

Овогодишњи панел **Terminology: The Hidden Driver of Quality** посвећен је улози терминологије као кључног фактора у обезбеђивању квалитета превода. Учесници панела били су Лучо Бањуло (представник групе делатности које се баве пружањем језичких услуга), Марија Жевуска-Валигура (испред Генералног директората за превођење),

Јурик Тешелски (стручњак за језичке технологије) и Кристина Валентини (шефица Терминолошке јединице Светске организације за интелектуалну својину – The World Intellectual Property Organisation-WIPO) из Женеве. Панелисти су у својим излагањима пошли од схватања терминологије као система знања који омогућава прецизност и разумљивост у вишејезичној комуникацији.

На самом почетку панела, водитељ је истакао да се занемаривањем питања терминологије у потпуности нарушава квалитет превода. Иако се квалитет често сматра субјективном категоријом, панелисти су нагласили да је један део у потпуности објективан и мерљив — употреба стандардизованих и прецизно дефинисаних термина.

Које су последице неадекватне употребе термина?

Недоследности у избору терминолошких еквивалената утичу на јасноћу и прецизност превода, чиме се угрожава правна сигурност корисника превода, на пример, у области превођења патената.

Неадекватан термин утиче и на препознатљивост институције или брэнда. Погрешно преведен термин може проузроковати велику штету по права и обавезе, а на крају може бити угрожен и идентитет брэнда. Због тога рад на терминологији није састављање глосара већ управљање подацима (data management) и као такав није споредни део преводачког процеса, већ чини његову невидљиву инфраструктуру.

Кристина Валентини је истакла да терминолози не преводе термине већ анализирају концепте, а затим утврђују њихове најближе еквиваленте у одређеном језику. Тачна терминологија доприноси разумевању и структурирању значења у оквирима система знања.

Да ли ће вештачка интелигенција заменити терминологе?

Иако се често сматра да вештачка интелигенција (ВИ) угрожава преводачку професију, учесници панела сматрају да ВИ није непријатељ, већ алат који може бити изузетно користан.

Терминолошка база података омогућава повезивање термина са метаподацима, као и примену одговарајућих терминолошких решења у машинским преводима. Услов за то јесте да се база заснива на пречишћеним, консистентним и ажурираним терминолошким подацима. У том контексту, они који се баве терминологијом постају кључни актери технолошке револуције засноване на ВИ, јер управо њихов рад одређује квалитет података које машински системи користе.

Кристина Валентини је изнела и уверење да ће вештачка интелигенција ускоро исцрпети доступне језичке податке, након чега ће бити неопходно да терминолози допринесу стварању нових, висококвалитетних језичких ресурса, посебно за језике који су слабије подржани дигиталним ресурсима.

Терминологија као основа каријерног успеха будућих преводилаца

У савременом контексту, у коме су технологија и вештачка интелигенција све присутније у преводилачком процесу, управљање терминологијом постаје једна од најважнијих компетенција савременог преводиоца. Овај став јасно је поткрепљен „необјављеном статистиком” која је саопштена на панелу: чак 99,9% свих преведених садржаја у свету није прошло кроз руке професионалних преводилаца. Тај податак открива размере ослањања на аутоматизоване процесе и у исто време наглашава зашто је уређена терминологија толико важна: уколико већину превода врше машине, онда је један од критеријума њиховог квалитета управо адекватност терминологије.

За студенте и будуће преводиоце порука панела је јасна: способност рада на терминологији чини основу професионалног успеха. Рад са терминолошким базама, као што су IATE, WIPO Pearl или TermCoord, као и употреба CAT алата, више није предност већ стандард. Институције попут Европске уније, УН и WIPO-а активно траже стручњаке који умеју да управљају терминолошким подацима, што ову област чини једном од најперспективнијих у језичкој делатности, посебно у области превођења патената.

Учесници панела су истакли да развијање терминолошких вештина током студија омогућава будућим преводиоцима да стекну значајну предност на тржишту рада. Те вештине се не свде само на умеће претраживања термина, већ и анализу њихових међусобних односа, критичку процену терминолошких извора, утврђивање доказа за њихову правилну употребу и разумевање процеса стандардизације. Постављено је и важно питање у вези са темом овогодишњег ТЕФ-а: да ли се политика употребе јасног и разумљивог језика у јавној комуникацији (eng. *plain language policy*) може реализовати без терминологије.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.en>).

Гордана Боковић
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за библиотекарство
и информатику
gosa.djokovic@gmail.com

UDC: 016:001.4
Сврхуни рад

БИБЛИОГРАФИЈА СТРУЧНИХ ТЕРМИНОЛОШКИХ РЕЧНИКА (2000–2025)

Део I

Стручни речници представљају драгоцен ресурс у процесу преводњења, јер омогућавају тачност, доследност и термилошку прецизност у различитим областима знања. Њихова улога нарочито долази до изражаја у преводилачкој пракси, где је поуздано познавање стручне терминологије услов за квалитетну комуникацију између језика и струка. Ипак, последњих деценија запажа се промена у начину на који преводници и истраживачи приступају изворима информација: традиционални штампани речници поступно уступају место дигиталним базама података, специјализованим термилошким порталима и општим интернет претраживачима.

Библиографија стручних речника објављених у Србији у периоду од 2000. до 2025. године конципирана је у два дела. Први део посвећен је речницима енглеског језика, који су најзаступљенији (157 наслова), док ће у другом делу бити представљени речници осталих језика (укупно 66 наслова). Таква подела омогућава прегледност и истицање доминантног положаја енглеског језика у стручној комуникацији и преводилачкој пракси.

Речници енглеског језика обухватају широк спектар области – од информационих технологија, пословања, права и маркетинга, преко екологије, пољопривреде и медицине, па до библиотекарства и издаваштва. Посебно је уочљив тренд опадања броја објављених речника након 2010. године, што се може довести у везу са ширењем дигиталних ресурса и све већом доступношћу термилологије путем интернета.

Јединице су сређене хронолошки и абецедно, а за библиографски опис примењен је ISBD стандард, уз поштовање језика и писма оригиналне публикације. Оваква методолошка доследност омогућава прегледност и употребљивост библиографије за истраживаче и преводиоце заинтересоване за развој стручне терминологије у Србији.

Енглески језик

1. Englesko-srpski rečnik poslovnih termina / Miroslava Cvejić. - 3. izd. - Beograd : Savremena administracija, 2001 (Beograd : "Branko Đonović"). - VII, 199 str. : ilustr. ; 20 cm. - (Career English Series) ISBN 86-387-0652-9
2. Džepni kompjuterski rečnik : specijalan dodatak: Osnovno o kompjuterima / priredio Mihailo J. Šolajić ; [prevod dodatka Đorđe Pajević]. - 3. potpuno izmenjeno izd. - Čačak : Kompjuter biblioteka, 2001 (Čačak : Svetlost). - 367 str. ; 17 cm ISBN 86-7310-082-8
3. Rečnik marketinga : englesko-srpski / glavni redaktor Branko Maričić ; [prevodioci sa engleskog jezika Branka Altarac, Ljiljana Miljuš, Maja Orešković]. - Beograd : "Žarko Albulj", 2001 (Beograd : AB Taš). - 404 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Biblioteka Marketing ; knj. 1) ISBN 86-83713-01-6
4. Poljoprivredni rečnik : englesko-srpski, srpsko-engleski : 27.000 terminoloških jedinica / Ljubomir Veličkov. - Beograd : Grmeč - Privredni pregled, 2001 (Beograd : Grmeč - Privredni pregled). - XIV, 466 str. ; 21 cm. - (Stručni rečnici) ISBN 86-315-0207-3
5. Rečnik stonoteniskih reči i izraza : englesko-srpski : srpsko-engleski / Ranko Grubor. - 1. izd. - Beograd : Stonoteniski savez Jugoslavije, 2001 (Beograd : Draslar partner). - 292 str. ; 22 cm
6. Privredno-poslovni rečnik : englesko-srpski, srpsko-engleski : 60.000 terminoloških jedinica / Marija Landa. - 7. izd. - Beograd : Grmeč - Privredni pregled, 2001 (Beograd : Grmeč - Privredni pregled). - 893 str. ; 21 cm. - (Stručni rečnici) ISBN 86-315-0240-5
7. Džepni kompjuterski rečnik : specijalan dodatak: Osnovno o kompjuterima / priredio Mihailo J. Šolajić ; [prevod dodatka Đorđe Pajević]. - [5. izd.]. - Čačak : Kompjuter biblioteka, 2002 (Čačak : Svetlost). - 368 str. ; 17 cm ISBN 86-7310-179-4
8. Englesko-srpski kompjuterski rečnik : termini, izrazi, komande i poruke : (Windows, Word, Excel, Internet Explorer) / [prijedila] Link group. - 1. izd. - Zemun : Link group, 2002 (Zemun : Marado). - 210 str. ; 21 cm ISBN 86-903727-1-7
9. Filmski i TV rečnik : englesko-srpski / Petrit Imami. - Beograd : NNK Internacional, 2002 (Beograd : Margo-art). - 288 str. ; 23 cm ISBN 86-83635-15-5
10. Poljoprivredni rečnik : englesko-srpski i srpsko-engleski / Vesna Kolčar. - Zemun : Institut za kukuruz "Zemun Polje" ; Novi Beograd : De-eM-Ve, 2002 (Beograd : GND-produnkt). - VI, 900 str. ; 25 cm ISBN 86-902419-2-2

11. Hakerski rečnik žargona / Slobodan Lazarević. - Beograd : Knjiga-komerc, 2002 (Beograd : Knjiga-komerc). - 521 str. ; 20 cm. - (Biblioteka Posebna izdanja) ISBN 86-83583-38-4
12. Rečnik mašinske tehnike : englesko-srpski / Željka Mirković. - Beograd : Orion Art, 2002 (Ćuprija : Libra). - 322 str. ; 21 cm. - (Edicija Rečnici) ISBN 86-83305-07-4
13. Rečnik marketinga : englesko-srpski / glavni redaktor Branko Maričić ; [prevodioci sa engleskog jezika Branka Altarac, Ljiljana Miljuš, Maja Orešković]. - Beograd : "Žarko Albulj", 2002 (Beograd : AB Taš). - 474 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Biblioteka Marketing ; knj. 1) ISBN 86-83713-01-6
14. Englesko-srpski tehnički rečnik : 65.000 terminoloških jedinica / Dušan Simić. - 2. izd. - Kragujevac : Centar za naučna istraživanja SANU i Univerziteta : DSP, 2002 (Lapovo : Kolor-Pres). - 683 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Rečnici) ISBN 86-82095-17-3
15. Svet informatike : 10.000 kompjuterskih pojmova, izraza, fraza / [priređivač Dragoljub Ž. Ivanović]. - Beograd : Sажвежђа, 2002 (Velika Plana : K & M). - 129 str. ; 21 cm ISBN 86-83699-04-8
16. Mali terminološki rečnik priprema mineralnih sirovina : englesko-srpski i srpsko-engleski / autori Tomanec Rudolf i Miljanović Igor. - Beograd : Rudarsko-geološki fakultet, 2002 (Lazarevac : "Janko Stajčić"). - 86 str. ; 24 cm ISBN 86-7352-013-4
17. Poljoprivredni rečnik : englesko-srpski, srpsko-engleski : 27.000 terminoloških jedinica / Ljubomir Veličkov. - 2. izd. - Beograd : Velarta, 2002 (Beograd : Heleta). - XIV, 466 str. ; 21 cm. - (Biblioteka Rečnici ; knj. 2) ISBN 86-7138-119-6
18. Srpsko-engleski diplomatski rečnik / Đorđe Lukić. - Beograd : Dan graf, 2002 (Beograd : Standard 2). - 164, 172 str. ; 24 cm ISBN 86-83517-05-5
19. Rečnik specijalizovanih skraćenica : englesko-srpski / Slobodan Tankosić. - [1. izd.]. - Beograd : Tehnička knjiga, 2002 (Beograd : Kuća knjige). - 267 str. ; 24 cm ISBN 86-325-0494-0
20. Džepni kompjuterski rečnik / [priprema Mihailo J. Šolajić]. - 6. izmenjeno i dopunjeno izd. - Čačak : Kompjuter biblioteka, 2002 (Čačak : Svetlost). - 367 str. ; 17 cm ISBN 86-7310-219-7
21. Rečnik osnovnih termina računovodstva, revizije i informatike : englesko-srpski, srpsko-engleski / Dragutin Dragojević. - 1. izd. - Beograd : PricewaterhouseCoopers, Business Advisory Services, 2003 (Beograd : Publikum). - 440 str. ; 21 cm ISBN 86-904943-0-8
22. Džepni kompjuterski rečnik : [poseban dodatak: Osnovno o kompjuterima : preko 2000 reči koje su Vam zaista potrebne] / priredio Mihailo J. Šolajić. - 8. izd. - Čačak : Kompjuter biblioteka, 2003 (Čačak : Svetlost). - 367 str. ; 17 cm ISBN 86-7310-255-3
23. Englesko-srpski kompjuterski rečnik : termini, izrazi, komande i poruke : (Windows, Word, Excel, Internet Explorer) / [priredio] Link group Computer Center. - 2. izd. - Beograd : Link group Computer Center, 2003 (Beograd : Stojadinović). - 215 str. ; 21 cm ISBN 86-903727-2-5
24. Business Correspondence and Dictionary of Business Terms / Gordana Mitić. - Beograd : Fakultet organizacionih nauka, 2003 (Beograd : Sibra star).

- 190 str. ; 24 cm

ISBN 86-7680-008-1

25. Englesko-srpski ratarsko-semenarski rečnik / Milošević M. [Mirjana], Ćirović M. [Milutin], Gavrilović M. [Milica]. - 2. izd. - Novi Sad : Talija, 2003 (Novi Sad : Talija). - 455 str. ; 23 cm

26. Rečnik kompjuterskih termina / Vera Tasić, Ivan Bauer. - 5. izd. - Beograd : Mikro knjiga, 2003 (Beograd : Bit inženjering). - 570 str. ; 20 cm
ISBN 86-7555-223-8

27. Carinski rečnik : englesko-srpski, srpsko-engleski / Silvester Varga. - Beograd : Želnid, 2003 (Beograd : Želnid). - 319 str. ; 21 cm
ISBN 86-7307-158-5

28. Građevinski rečnik : englesko-srpski, srpsko-engleski : 50.000 terminoloških jedinica / Branko Vukičević ; [saradnici Nikola M. Cekić ... et al. ; ilustracije Bogdanka V. Dičić-Kaćanski]. - 1. izd. - Beograd : Jezikoslovac, 2003 (Beograd : Altera). - XIV, 982 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Stručni rečnici)
ISBN 86-84507-01-0

29. Pravni rečnik : englesko-srpski : 50.000 terminoloških jedinica / Branko Vukičević. - 1. izd. - Beograd : Jezikoslovac, 2003 (Beograd : Altera). - 1011 str. : obrasci ; 21 cm
ISBN 86-84507-00-2

30. Englesko-srpski i srpsko-engleski ekonomski rečnik / Vera Gligorijević. - 6. izd. - Beograd : Savremena administracija, 2003 (Beograd : "Branko Đonović"). - 665 str. ; 21 cm
ISBN 86-387-0714-2

31. Цепни компјутерски речник : [посебан додаток: Основно о компјутерима : преко 2000 речи које су Вам заиста потребне] / приредио Михаило Шолајић. - 7. изменjeno i dopunjeno izd. - Čačak : Kompjuter

biblioteka, 2003 (Čačak : Svetlost). - 367 str. ; 17 cm
ISBN 86-7310-237-5

32. Poslovni rečnik : englesko-srpski, srpsko-engleski / Miroslava Cvejić. - Beograd : Prosveta, 2004 (Beograd : Vojna štamparija). - 1306 str. ; 21 cm
ISBN 86-07-01567-2

33. Englesko-srpski kompjuterski rečnik : termini, izrazi, komande i poruke : (Windows, Word, Excel, Internet Explorer) / [priredio] Link group Computer Center. - 3. izd. - Beograd : Link group Computer Center, 2004 (Beograd : "Stojadinović"). - 215 str. ; 21 cm
ISBN 86-903727-7-6

34. Englesko-srpski rečnik terminologije iz oblasti životne sredine [Elektronski izvor]. - Valjevo : EKO DIMeC, [2004?] (Valjevo : EKO DIMeC). - 1 elektronski optički disk (CD-ROM) : tekst ; 12 cm

35. Englesko-srpski rečnik terminologije u oblasti upravljanja otpadom / Andjelka Mihajlov ... [et al.] ; prevod Nevena Nedić. - Beograd : Misija OEBS u Srbiji i Crnoj Gori, Sektor za politiku životne sredine i ekonomska pitanja, 2004 (Novi Sad : Stojkov). - 112 str. ; 21 cm + + 1 CD
ISBN 86-85207-03-7

36. Englesko-srpski rečnik terminologije u oblasti životne sredine / [autori Anita Novosel ... et al.]. - Valjevo : EKO DIMeC, 2004 (Valjevo : Agencija Valjevac). - 157, [15] str. ; 21 cm
ISBN 86-905571-0-5

37. Rečnik računarskih pojmova i izraza / priredio Miloš Ilić. - Beograd : Educational Center Nautilus, 2004 (Beograd : Best Link). - 153 str. ; 24 cm
ISBN 86-85423-00-7

38. Mali englesko-srpski rečnik osiguranja : osnovne reči i skraćenice / Predrag

Kapor. - Beograd : Dunav-TBI, 2004
(Beograd : Dosije). - 141 str. ; 23 cm
ISBN 86-905601-0-6

39. Bibliotekarski terminološki rečnik
: englesko-srpski, srpsko-engleski /
Ljiljana Kovačević, Vesna Injac, Dobrila
Begenišić. - Beograd : Narodna biblio-
teka Srbije, 2004 (Beograd : Standard 2).
- XV, 646 str. ; 21 cm
ISBN 86-7035-107-2

40. Englesko-srpski rečnik hemije i teh-
nologije polimera : 50.000 terminološ-
kih jedinica / Radosav Nedić. - Beograd
: Građevinska knjiga, 2004 (Novi Sad :
Stylos print). - 935 str. ; 21 cm
ISBN 86-395-0396-6

41. Englesko-srpski rečnik geografskih
imena / Tvrtko Prčić. - Novi Sad : Zmaj,
2004 (Novi Sad : Scan studio). - 144 str. ;
18 cm. - (Zmajevi Mini rečnici)
ISBN 86-489-0411-0

42. Englesko-srpski ekonomsko-finan-
sijski rečnik / Biljana Simurdić. - 2.
dopunjeno izd. - Novi Sad : CUP, 2004
(Novi Sad : Ideal). - 669 str. ; 21 cm
ISBN 86-85299-00-4

43. Džepni kompjuterski rečnik / pri-
redio Mihailo J. Šolajić. - 10. izd. - Čačak
: Kompjuter biblioteka, 2004 (Čačak :
Svetlost). - 367 str. ; 17 cm
ISBN 86-7310-278-2

44. Rečnik za hemiju i hemijski inženje-
ring : englesko-srpski : 80.000 termi-
noloških jedinica / Ibrahim V. Begović.
- Beograd : Građevinska knjiga, 2004
(Novi Sad : Stylos-print). - 1107 str. :
tabele ; 21 cm
ISBN 86-395-0399-0

45. Речник православља : енгле-
ско-српски : српско-енглески : 50.000
терминолошких јединица / Бранко
Вукичевић. - 1. изд. - Београд : Јези-
кословац, 2004 (Београд : Compact

druck). - 1111 стр. : илустр. ; 21 cm
ISBN 86-84507-02-9

46. Ilustrovani kompjuterski rečnik : [za
početnike] / Nenad Desimirović, Vesna
Egić. - 1. izd. - Beograd : PC knjiga, 2004
(Beograd : "Jovan"). - 99 str. : ilustr. ;
21 cm
ISBN 86-84379-25-X

47. Српско-енглески и енглеско-срп-
ски теолошки речник / Александра
Добрић. - Београд : Хришћански
културни центар, 2004 (Београд :
Хелета). - 268 стр. ; 24 cm
ISBN 86-85273-01-3

48. Privredno-poslovni rečnik : engle-
sko-srpski, srpsko-engleski : 70.000
terminoloških jedinica / Marija Landa. -
8. izmenjeno i dopunjeno izd. - Beograd
: Građevinska knjiga, 2004 (Novi Sad :
Stylos print). - 981 str. ; 21 cm
ISBN 86-395-0403-2

49. Tehnički rečnik : englesko-srpski :
35.000 terminoloških jedinica / Jelica
Marković. - Beograd : Građevinska
knjiga, 2004 (Novi Sad : Stylos print). -
497 str. ; 25 cm
ISBN 86-395-0398-2

50. Hemijsko-tehnološki rečnik : engle-
sko-srpski : 40.000 terminoloških jedi-
nica / Agapi Mihailidi, Mihailo Mihailidi.
- 6. izd. - Beograd : Privredni pregled,
2004 (Beograd : Privredni pregled).
- 544 str. : tabele ; 21 cm. - (Stručni
rečnici)
ISBN 86-315-0262-6

51. Kompjuterski rečnik : 7000
reči-odrednica : internet u praksi, skra-
ćenice i akronimi, palete i ikone, adrese
kompjuterskih firmi / Toma Đ. Momi-
rović. - Beograd : T. Đ. Momirović, 2004
(Beograd : D. Bojčić). - [238] str. : graf.
prikazi ; 12 cm
ISBN 86-901779-2-2

52. Englesko-Srpski i Srpsko-Engleski vojni džepni rečnik / Witek Nowosielski, Milica Naumović. - Beograd : Draganić, 2004 (Beograd : Janus). - 188 str. ; 14 cm ISBN 86-441-0535-3
53. Rečnik termina međunarodne trgovinske politike / Valter Gud ; prevod Snežana Zubić-Petrović, Aleksandra Raković, Katarina Jovović. - Beograd : Službeni list SCG : Ministarstvo za međunarodne ekonomske odnose Srbije i Crne Gore ; Kragujevac : Pravni fakultet, Centar za evropsko pravo, 2005 (Kraljevo : Slovo). - XVI, 459 str. ; 24 cm ISBN 86-355-0681-2
54. Business correspondence ; Dictionary of business terms / Gordana Mitić. - Beograd : Fakultet organizacionih nauka, 2005 (Beograd : Grafička škola). - 190 str. : tabele ; 24 cm. - (English, engleski jezik u organizacionim naukama) ISBN 86-7680-065-0
55. Enciklopedijski rečnik motora i motornih vozila : sa ilustracijama i priložima : srpsko/engleski, englesko/srpski : 40.000 terminoloških jedinica / Aleksandar Jovanović. - 2. izmenjeno i dopunjeno izd. - Beograd : Građevinska knjiga, 2005 (Novi Sad : AMB grafika). - 1195 str. : ilustr. ; 24 cm ISBN 86-395-0441-5
56. Medicinski rečnik : englesko-srpski : preko 30 000 reči i izraza / Jelica V. Marković. - 2. izmenjeno izd. - Beograd : Građevinska knjiga, 2005 (Novi Sad : ABM grafika). - 714 str. : ilustr. ; 22 cm ISBN 86-395-0420-2
57. Rečnik termina zaštite životne sredine : englesko-srpski, srpsko-engleski : 5.000 reči i izraza / [grupa autora] Sanja Georgiju ... [et al.]. - Beograd : Građevinska knjiga, 2005 (Novi Sad : AMB grafika). - 382 str. ; 18 cm ISBN 86-395-0427-X
58. Englesko-srpski i srpsko-engleski rečnik termina u osiguranju = English-Serbian and Serbian-English dictionary of terms in insurance / Biljana Simurdić. - Novi Sad : CUP, 2005 (Novi Sad : Ideal). - 328 str. ; 21 cm ISBN 86-85299-01-2
59. Fotografski rečnik : englesko-srpski, srpsko-engleski : 35.000 terminoloških jedinica / Branko Vukičević. - 1. izd. - Beograd : Jezikoslovac, 2005 (Beograd : Compact druck). - 602 str. ; 21 cm ISBN 86-84507-04-5
60. Rečnik kulinarstva : englesko-srpski, srpsko-engleski : 36.000 terminoloških jedinica / Branko Vukičević. - 1. izd. - Beograd : Jezikoslovac, 2005 (Beograd : Compact druck). - 566 str. ; 21 cm ISBN 86-84507-07-X
61. Rečnik štamparstva i izdavaštva : englesko-srpski srpsko-engleski : 40.000 terminoloških jedinica / Branko Vukičević. - 1. izd. - Beograd : Jezikoslovac, 2005 (Beograd : Compact Druck). - [8], 833 str. ; 21 cm ISBN 86-84507-06-1
62. More Medical Words You Need / Jelisaveta Arneri-Georgijev. - 8. izd. - Beograd : Savremena administracija, 2005 (Beograd : "Branko Đonović"). - 318 str. : ilustr. ; 20 cm ISBN 86-387-0736-3
63. Rečnik komercijalnih termina : englesko-srpski srpsko-engleski : 16.000 terminoloških jedinica / Branko Vukičević. - 1. izd. - Beograd : Jezikoslovac, 2005 (Beograd : Compact druck). - 336 str. ; 17 cm ISBN 86-84507-05-3
64. Rečnik kompjuterskih termina [Elektronski izvor] / Aleksandar Gvozden. - Novi Sad : Primatron, 2005 (Novi Sad : Primatron). - 1 elektronski optički disk (CD-ROM) ; 12 cm. - (Kompjuterska

literatura i škole)

ISBN 86-85183-28-6

65. Englesko-srpski srpsko-engleski rečnik : [univerzalni rečnik sa definicijama izgovora, primerima upotrebe, kratkom gramatikom, frazalnim glagolima, sinonimima, ključnim kompjuterskim i Internet terminima] / priređivači [srpsko-engleski] Marija Knežević, [englesko-srpski] Dragan Džaković. - 1. izd. - Beograd : Jasen, 2005 (Subotica : Birografika). - 1213 str. : ilustr. ; 17 cm. - (Biblioteka Rečnik)
ISBN 86-85337-11-9

66. Naučno-tehnički rečnik : englesko-srpski : 80.000 terminoloških jedinica / Relja Popić, Branimir Lolić, Naim Afgan. - 11. izd. - Beograd : Građevinska knjiga, 2005 (Novi Sad : AMB grafika). - 1094 str. ; 22 cm
ISBN 86-395-0424-5

67. Leksikon računarskih termina / Dragan Stojanović. - Beograd : Logos-art : Agencija "Svetionik", 2005 (Beograd : Jovan). - 128 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Biblioteka Računarski priručnici ; knj. 4)
ISBN 86-85629-07-1

68. Enciklopedijski rečnik građevinarstva i arhitekture : englesko-srpski, srpsko-engleski : 55.000 terminoloških jedinica / [grupa autora] ; glavni redaktor Stana Šehalić ; redaktori-prevodioci Anita Petrović, Vesna Kosorić, Ivana Pušica / Željko Popović. - Beograd : Građevinska knjiga, 2006 (Novi Sad : AMB grafika). - 1202 str. ; 22 cm
ISBN 86-395-0475-X

69. Englesko-srpski i srpsko-engleski ekonomski rečnik / Vera Gligorijević. - 7. izd. - Beograd : Savremena administracija, 2006 (Beograd : "Branko Đonović"). - 665 str. ; 21 cm
ISBN 86-387-0768-1

70. Englesko-srpski rečnik sportskih termina / Mira M. Milić. - Novi Sad : Zmaj,

2006 (Petrovaradin : Alfagraf). - 224 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Zmajevi rečnici)
ISBN 86-489-0530-3

71. Rečnik ekologije i zaštite životne sredine : englesko-srpski : 40.000 terminoloških jedinica / Dimitrije Pešić ... [et al.]. - Beograd : Građevinska knjiga, 2006 (Novi Sad : AMB Grafika). - 941 str. ; 21 cm. - (Biblioteka Stručni rečnici / [Građevinska knjiga])
ISBN 86-395-0479-2

72. Rečnik bankarstva i finansija : (englesko-srpski, srpsko-engleski) / Biljana Simurdić. - Beograd : Ž. Albulj, 2006 (Beograd : Taš). - 913 str. ; 21 cm
ISBN 86-83713-40-7

73. Rečnik pčelarstva : englesko-srpski, srpsko-engleski = dictionary english-serbian, serbian-english / Zoran Stanimirović, Nevenka Bjelica, Jevrosima Stevanović. - Beograd : Fakultet veterinarske medicine : Savez pčelarskih organizacija Srbije, 2006 (Valjevo : Valjevo print). - II, 412 str. ; 17 cm
ISBN 86-81043-29-3

74. Džepni kompjuterski rečnik / priredio Mihailo J. Šolajić. - 12. izd. - Čačak : Kompjuter biblioteka, 2006 (Čačak : Svetlost). - 367 str. ; 17 cm
ISBN 86-7310-278-2

75. Finansijsko-bankarski rečnik : englesko-srpski : 45.000 terminoloških jedinica / Nada Vukčević. - Beograd : Građevinska knjiga, 2006 (Novi Sad : AMB Grafika). - 850 str. ; 24 cm. - (Biblioteka Stručni rečnici)
ISBN 86-395-0490-3

76. Muzički leksikon : englesko-srpski, srpsko-engleski : 30.000 terminoloških jedinica / Branko Vukičević. - 1. izd. - Beograd : Jezikoslovac, 2006 (Beograd : Compact druck). - 654 str. ; 21 cm
ISBN 86-84507-08-8

77. Englesko-srpski rečnik iz ishrane i tehnologije stočne hrane / R. Jovanović, T. Čobić, D. Glamočić. - Novi Sad : Poljoprivredni fakultet : Symbol, 2006 (Novi Sad : SP print). - 576 str. : ilustr. ; 25 cm ISBN 86-7520-086-2
78. Poslovni rečnik : englesko-srpski, srpsko-engleski : 60.000 terminoloških jedinica / Marija Landa. - 1. izd. - Beograd : Metaphysica, 2006 (Beograd : Finegraf). - 893 str. ; 21 cm. - (Stručni rečnici)
ISBN 86-84091-97-3
79. Englesko-srpski rečnik tehničkih termina : u evropskim direktivama Novog pristupa i Globalnog pristupa : [sa tumačenjem pojmova] / [Autori Torben Lindholm Nielsen, Borislava Jakšić, Ratko Uzunović ; prevod, translation Dragoljub Dimitrijević]. - Beograd : Danski tehnološki institut : Ministarstvo za unutrašnje ekonomske odnose SCG, 2006 (Beograd : Vizartis). - 69 str. ; 24 cm
ISBN 86-83979-19-9
80. Politehnički rečnik : englesko-srpski : 45.000 terminoloških jedinica / Slobodan B. Tankosić. - Beograd : Građevinska knjiga, 2006 (Novi Sad : AMB Grafika). - 900 str. ; 22 cm. - (Biblioteka Stručni rečnici)
ISBN 86-395-0462-8
81. Rečnik elektronike i elektrotehnike : englesko-srpski : 25.000 terminoloških jedinica / Slobodan B. Tankosić. - Beograd : Građevinska knjiga, 2006 (Novi Sad : AMB Grafika). - 398 str. ; 21 cm. - (Biblioteka Stručni rečnici)
ISBN 86-395-0483-0
82. Englesko-srpski rečnik poslovnih termina / Miroslava Cvejić. - 4. izd. - Beograd : Savremena administracija, 2006 (Beograd : "Branko Đonović"). - VII, 199 str. : ilustr. ; 20 cm. - (Career English Series)
ISBN 86-387-0748-7
83. Poslovni rečnik : englesko-srpski, srpsko-engleski / Miroslava Cvejić. - 2. izd. - Beograd : Prosveta, 2006 (Subotica : Rotografika). - 1306 str. ; 21 cm
ISBN 86-07-01706-3
84. Englesko-srpski i srpsko-engleski rečnik iz hidrotehničkih melioracija / Tomislav M. Šarović. - Novi Sad : Vode Vojvodine, 2006 (Novi Sad : Mala knjiga). - 818 str. ; 20 cm
ISBN 86-908041-1-0
85. Rečnik menadžmenta : englesko-srpski, srpsko-engleski / Sanela Šipragić Đokić. - Beograd : [Beogradsko trgovačko društvo], 2006 (Beograd : Gora Press). - 284 str. ; 21 cm
ISBN 86-905115-2-0
86. Biotehnološki rečnik za hranu i poljoprivredu / A. [Abdelouahhab] Zaid ... [et al.] ; preveli M. [Miroslav] Plavšić, T. [Timotej] Čobić, S. [Srđan] Stojanović ; recenzent Marija Kraljević Balalić. - Beograd : Partenon, 2007 (Novi Sad : Budućnost). - XIII, 351 str. : tabele ; 24 cm
ISBN 978-86-7157-355-9
87. Englesko-srpski rečnik terminologije u oblasti alternativne energije / [autori Aleksandar Bogojević ... et al.]. - Beograd : Misija OEBS-a u Srbiji, Odeljenje za ekonomska pitanja i politiku životne sredine, 2007 (Beograd : Original). - 92 str. ; 21 cm
ISBN 978-86-85207-22-8
88. Englesko-srpski stomatološki rečnik / Dragan V. Ilić. - Beograd : Stomatološki fakultet, 2007 (Zemun : Kuća štampa). - 469 str. : ilustr. ; 18 cm
ISBN 978-86-80953-19-9
89. Internacionalni stratigrafski vodič i rečnik stratigrafskih termina / [preveli i uredili] Radmilo Jovanović, Divna Jovanović. - Novi Sad : DIT NIS-Naftagas, 2007 (Žitište : Sitoprint). - 185 str. : ilustr. ; 25 cm
ISBN 86-85909-05-8

90. Rečnik bankarstva i finansija : (englesko-srpski, srpsko-engleski) / Biljana Simurdić. - Beograd : "Žarko Albulj", 2007 (Beograd : Megraf). - 658 str. ; 21 cm
ISBN 978-86-83713-41-7
91. Englesko-srpski rečnik socioloških termina / Svetlana R. Stojić. - Beograd : S.R.Stojić, 2007 (Beograd : Zuhra). - 247 str. ; 21 cm
ISBN 978-86-910363-0-0
92. Finansijsko-bankarski rečnik : srpsko-engleski : 45.000 terminoloških jedinica / Nada Vukčević. - Beograd : Građevinska knjiga, 2007 (Novi Sad : AMB Grafika). - 621 str. ; 21 cm. - (Biblioteka Stručni rečnici)
ISBN 978-86-395-0513-4
93. Rečnik osnovnih termina računovodstva, revizije i informatike : englesko-srpski, srpsko-engleski / Dragutin P. Dragojević. - 2. izd. - Beograd : Građevinska knjiga, 2007 (Novi Sad : AMB Grafika). - 460 str. ; 22 cm. - (Biblioteka Stručni rečnici)
ISBN 978-86-395-0526-4
94. Privredno-poslovni rečnik : englesko-srpski, srpsko-engleski : 70.000 terminoloških jedinica / Marija Landa. - 9. izd. - Beograd : Građevinska knjiga, 2007 (Novi Sad : AMB Grafika). - 981 str. ; 21 cm
ISBN 978-86-395-0519-6
95. Medicinski rečnik : englesko-srpski : 35.000 terminoloških jedinica / Jelica V. Marković. - 3. izd. - Beograd : Građevinska knjiga, 2007 (Novi Sad : AMB Grafika). - 714 str. : ilustr. ; 22 cm
ISBN 86-395-0493-8
96. Tehnički rečnik : englesko-srpski : 40.000 terminoloških jedinica / Jelica V. Marković. - 6. izmenjeno i dopunjeno izd. - Beograd : Građevinska knjiga, 2007 (Novi Sad : AMB Grafika). - 978 str. ; 21 cm. - (Biblioteka Stručni rečnici)
ISBN 86-395-0492-X
97. Медицински речник : енглеско-српски, српско-енглески / Софија Мићић. - 1. изд. - Београд : Завод за уџбенике, 2007 (Београд : Едит принт). - 879, XVI стр. с таблама ; 25 cm
ISBN 978-86-17-14822-3
98. Rečnik novih kompjuterskih reči i izraza / priredio Mihailo J. Šolajić. - Čačak : Kompjuter biblioteka, 2007 (Čačak : Svetlost). - 421 str. ; 17 cm. - (Kompjuter biblioteka ; br. knj. 401)
ISBN 978-86-7310-420-1
99. Poslovni rečnik : englesko-srpski, srpsko-engleski / Miroslava Cvejić. - 3. izd. - Beograd : Prosveta, 2008 (Subotica : Rotografika). - 1306 str. ; 21 cm
ISBN 978-86-07-01775-1
100. Српско-енглески и енглеско-српски теолошки речник / Александра Добрић. - 2. изд. - Београд : Хришћански културни центар, 2008 (Зрењанин : Екопрес). - 269 стр. ; 24 cm
ISBN 978-86-85273-12-4
101. Enciklopedijski rečnik građevinarstva i arhitekture : englesko-srpski, srpsko-engleski : 55.000 terminoloških jedinica / priređivač Stana Šehalić ; saradnici-prevodioci Anita Petrović, Vesna Kosorić, Ivana Pušica / Željko Popović. - 2. izd. - Beograd : Građevinska knjiga, 2008 (Novi Sad : AMB grafika). - 1202 str. ; 22 cm
ISBN 978-86-395-0542-4
102. Džepni pravni rečnik : englesko-srpski / Željko Kuvizić. - Beograd : Građevinska knjiga, 2008 (Novi Sad : AMB Grafika). - 338 str. ; 21 cm. - (Biblioteka Stručni rečnici)
ISBN 978-86-395-0548-6
103. Rečnik policijskih termina : englesko-srpski, srpsko-engleski / Vesna Anđelić-Nikolendžić, Mirjana Stojov.

- Beograd : Kriminalističko-policijska akademija, 2008 (Beograd : Inpress). - 118 str. ; 17 cm

ISBN 978-86-7020-142-2

104. Pravni rečnik : englesko-srpski : 50.000 terminoloških jedinica / Branko Vukičević. - 2. izd. - Beograd : Jezikoslovac, 2008 (Beograd : Compact Druck).

- 1011 str. : obrasci ; 21 cm

ISBN 978-86-84507-09-1

105. Englesko-srpski rečnik poslovnog slenga / Predrag Vučković. - Beograd : Dosije, 2008 (Beograd : Dosije). - 166 str. ; 20 cm

ISBN 978-86-7738-088-5

106. Glosar bezbednosti od požara : sa rečnikom ISO 13943:2000 / Nikola Kleut, Duška Kleut. - Beograd : AGM knjiga, 2008 (Beograd : Studio MS). - 210 str. : ilustr. ; 24 cm

ISBN 978-86-86363-08-4

107. Medicinski rečnik : englesko-srpski : 50.000 terminoloških jedinica : sa izgovorom / Jelica V. Marković. - 4. izmenjeno i dopunjeno izd. - Beograd : Građevinska knjiga, 2008 (Novi Sad : AMB Grafika). - 1146 str. : ilustr. ; 22 cm.

- (Biblioteka Stručni rečnici)

ISBN 978-86-395-0563-9

108. Šahovski rečnik : englesko-srpski, srpsko-engleski / Maria Rodrigues & Dimitrije Bjelica ; konsultant Borislav Ivkov. - [Beograd] : D. Bjelica, 2008 (Beograd : Junior). - 163 str. : ilustr. ; 21 cm

109. Srpsko-engleski diplomatski rečnik / Đorđe Lukić. - 2. prošireno i dopunjeno izd. - Beograd : Albatros plus, 2009 (Beograd : Draslar partner). - 208, 212 str. : autorova slika ; 24 cm. - (Edicija Diplomatske sveske)

ISBN 978-86-6081-014-6

110. Nauke o životnoj sredini : rečnik englesko-srpski, srpsko-engleski / Jelica

Tošić. - Niš : Fakultet zaštite na radu, 2009 (Niš : Mkops centar). - 145 str. ; 21 cm

ISBN 978-86-6093-008-0

111. Englesko-srpski rečnik bankarskih finansija [Elektronski izvor] / Snežana Paradiš Marinković. - Vrčin : Znanje izdanje, 2009 (Beograd : Agencija Pjanić). - 1 elektronski optički disk (CD-ROOM) : tekst ; 12 cm

ISBN 978-86-86257-22-2

112. Enciklopedijski rečnik motora i motornih vozila : englesko/srpski, srpsko/engleski : sa ilustrovanim pregledom istorije razvoja automobila u periodu od 1925 do 1975 godine : sa oko 40.000 terminoloških jedinica i 2200 ilustracija / Aleksandar Jovanović.

- 3. izmenjeno i dopunjeno izd. - Beograd : Građevinska knjiga, 2010 (Novi Sad : AMB grafika). - 1347 str. : ilustr. ; 24 cm. - (Biblioteka Stručni rečnici)

ISBN 978-86-395-0608-7

113. Englesko-srpski medijski glosar / Nada Donati. - Beograd : Albatros plus, 2011 (Beograd : Draslar partner). - 150 str. ; 21 cm. - (Biblioteka Posebna izdanja)

ISBN 978-86-6081-055-9

114. Englesko-srpski rečnik : (ekonomija - finansije/banke - pravo - evrointegracije) / Dobrovoje Milojević. - 1. izd. - Beograd : D. Milojević, 2011 (Beograd : MeGraf). - 687 str. ; 25 cm

ISBN 978-86-904813-1-6

115. Tehnički rečnik : englesko-srpski : preko 60.000 pojmova / [urednik Igor Granić]. - 1. izd. - Beograd : Tehnička knjiga nova, 2011 (Beograd : M&Z). - 466 str. ; 25 cm

ISBN 978-86-88429-10-8

116. Veliki građevinski rečnik : englesko-srpski, srpsko-engleski : 80.000 terminoloških jedinica / Branko D. P. Vukičević. - 1. izd. - Beograd : Jezikoslovac, 2011 (Zemun : Birograf). - 1138 str.

: ilustr. ; 25 cm

ISBN 978-86-84507-11-4

117. Građevinski englesko-srpski srpsko-engleski rečnik / Sekula Živković. - [3]. izd. - Beograd : Orion Art, 2011 (Beograd : Akademija). - 562 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Edicija Rečnici)
ISBN 978-86-83305-06-3

118. Архиви и архивска грађа : термини, описи, дефиниције : енглеско-српски термилошки речник / приредила Светлана Аџић. - Београд : Архивско друштво Србије : Архив Србије, 2011 (Београд : Цицero принт). - 179 стр. ; 24 cm
ISBN 978-86-88289-02-3

119. Rečnik triboloških termina : rečnik i definicije termina u oblasti tribologije / Branko Ivković. - Kragujevac : Srpsko tribološko društvo : Mašinski fakultet, 2011 (Kragujevac : Skver). - 134 str. : ilustr. ; 24 cm
ISBN 978-86-86663-72-6

120. Rečnik za stomatologa : englesko-srpski, srpsko-engleski / Stevan Igić, Aleksandar Igić, Marko Igić. - Niš : Medicinski fakultet, 2011 (Niš : Spektar). - 847 str. ; 30 cm
ISBN 978-86-6265-001-6

121. Медицински речник : енглеско-српски, српско-енглески / Софија Мићић. - 2., допуњено изд. - Београд : Завод за уџбенике, 2011 (Београд : Скенер студио Лазић). - 879 стр. : илустр. ; 25 cm
ISBN 978-86-17-17538-0

122. Rečnik turizma, ugostiteljstva i hotelijerstva : (englesko-srpski) / Vera Vesković-Albulj. - Beograd : "Žarko Albulj", 2012 (Zemun : Neven). - 530 str. : ilustr. ; 21 cm
ISBN 978-86-83713-64-6

123. Mikrobiološki rečnik : englesko-srpski, srpsko-engleski / Nevenka

Bjelica, Nenad Milić ; konsultant Jakov Nišavić. - Beograd : Naučna knjiga, 2013 (Beograd : Naučna knjiga). - VII, 510 str. ; 25 cm
ISBN 978-86-6021-068-7

124. Речник шумарских термина : енглеско-српски и српско-енглески / Ана Тонић. - Београд : Удружење шумарских инжењера и техничара Србије, 2013 (Београд : Планета-принт). - 302 стр. ; 21 cm
ISBN 978-86-906937-6-4

125. Englesko-srpski rečnik konzervacije arheološke keramike / Malena Stojčev, Vesna Živković, Maja Živković. - Beograd : Centralni institut za konzervaciju, 2014 (Beograd : Colorgrafx). - 230 str. : ilustr. ; 24 cm + 1 elektronski optički disk (CD-ROM)
ISBN 978-86-6179-035-5

126. Veliki pravni rečnik : englesko-srpski : 100.000 terminoloških jedinica / Branko D. P. Vukičević. - 1. izd. - Beograd : AGM knjiga, 2014 (Zemun : Graphic studio). - 1483 str. : ilustr. ; 24 cm
ISBN 978-86-86363-49-7

127. Ilustrovani englesko-srpski rečnik muzičkih termina i izraza : sa srpsko-engleskim indeksom / Snežana Drambarean, Dorin Drambarean. - 1. izd. - Niš : Univerzitet, Fakultet umetnosti, 2015 (Niš : Atlantis). - XI, 577 str. : ilustr. ; 26 cm
ISBN 978-86-85239-21-2

128. Glossary of terms and phrases : english - serbian : accounting, auditing, finance. - Belgrade : Pricewaterhouse-coopers, 2015 (Belgrade : Digital art company). - 244 str. : tabele ; 24 cm
ISBN 978-86-904943-1-6

129. Правни енглеско-српски речник и правни саветник : ситуациони разговори у правним процесима / Милан Поповић. - Београд : Ј. Ведран, 2015

(Београд : Цицero). - [36], 384 стр. ; 18 cm

ISBN 978-86-918605-0-9

130. Rečnik nauka o životnoj sredini : englesko-srpski srpsko-engleski / Jelica Tošić. - 2. izmenjeno i dopunjeno izd.

- Niš : Univerzitet, Fakultet zaštite na radu, 2015 (Niš : Grafo-mis). - 177 str. ; 24 cm

ISBN 978-86-6093-068-4

131. Kompjuterski rečnik / Mihailo J. Šolajić. - 14. izmenjeno i dopunjeno izd. - Beograd : Kompjuter biblioteka, 2015 (Čačak : Svetlost). - 321 str. ; 24 cm. - (Kompjuter biblioteka ; br. knj. 478)

ISBN 978-86-7310-494-2

132. Englesko-srpski rečnik injekcionog presovanja i kompaundiranja / Vojislav Bogdanović. - Požega : Inmold plast, 2016 (Požega : Epoha). - 224 str. ; 24 cm + CD-ROM

133. Englesko-srpski rečnik poslovnog jezika / Zoran Čajka. - Beograd : Službeni glasnik, 2016 (Beograd : Službeni glasnik). - 668 str. ; 25 cm. - (Biblioteka Posebna izdanja)

ISBN 978-86-519-1147-0

134. Englesko-srpski rečnik carinskih termina / Sanja Jovanović. - Beograd : Službeni glasnik, 2016 (Beograd : Službeni glasnik). - 103 str. ; 18 cm. - (Biblioteka LEXIS. Edicija Rečnici i enciklopedije)

ISBN 978-86-519-1996-4

135. Englesko-srpski vojni rečnik / priredio Siniša Božović ; stručni redaktori Vangel Milkovski, Dragan Stojaković, Predrag Ilić. - Beograd : Medija centar "Odbrana", 2017 (Beograd : Vojna štamparija). - 335 str. ; 20 cm. - (Biblioteka Vojna knjiga ; knj. br. 2121)

ISBN 978-86-335-0563-5

136. Englesko-srpski leksikon prava. Tom 1 / Živko M. Čule. - Beograd : JaceH, 2017 (Beograd : Neven). - 1226 str. ;

25 cm. - (Biblioteka Rečnik)

ISBN 978-86-6293-066-8

137. Englesko-srpski leksikon prava. Tom 2 / Živko M. Čule. - Beograd : Jasen, 2017 (Beograd : Neven). - 990 str. ; 25 cm. - (Biblioteka Rečnik)

ISBN 978-86-6293-068-2

138. Rečnik bibliotekarstva i informacionih nauka : englesko-srpski, srpsko-engleski / Ljiljana Kovačević, Vesna Injac-Malbaša, Dobrila Begenišić. - Beograd : Narodna biblioteka Srbije, 2017 (Beograd : Retro print). - 711 str. ; 22 cm

ISBN 978-86-7035-384-8

139. Srpsko-engleski diplomatski rečnik / Đorđe Lukić. - 4. izd. - Beograd : Dan graf Danas, 2017 (Valjevo : Topalović). - 237, 218 str. ; 25 cm

ISBN 978-86-83517-95-4

140. Leksikon časovničarstva : englesko-srpski : 20.000 terminoloških jedinica / Branko D. P. Vukičević ; [fotografije Branislav G. Romčević]. - 1. izd. - Beograd : AGM knjiga, 2017 (Beograd : Donat graf). - 463 str. : ilustr. ; 22 cm

ISBN 978-86-86363-84-8

141. Rečnik feminističkih termina : englesko-srpski, srpsko-engleski / Dejana Jovanović, Đorđe Otašević. - Beograd : Alma, 2018 (Mladenovac : Presing). - 119 str. ; 21 cm. - (Biblioteka Rečnici ; knj. 57)

ISBN 978-86-7974-577-4

142. Rečnik likovnih umetnosti i zanata : englesko-srpski / Branko D. P. Vukičević. - 1. izd. - Beograd : AGM knjiga, 2018 (Beograd : Donat graf). - 834 str. ; 21 cm

ISBN 978-86-86363-97-8

143. Englesko-srpski ekonomsko-finansijski rečnik / Biljana Simurdić. - 3. dopunjeno izd. - Novi Sad : CUP, 2018 (Sremski Karlovci : Print-pres). - 790 str. ; 21 cm

ISBN 978-86-85299-04-9

144. Englesko-srpski rečnik geograf-skih imena [Elektronski izvor] / Tvrtko Prčić. - 2. el. izd. - Novi Sad : Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, 2019 (Budisava : Krimel)
ISBN 978-86-6065-498-6
145. Rečnik kriminalističke tehnike : englesko-srpski : srpsko-engleski : 50.000 odrednica / Branko D. P. Vukičević. - 1. izd. - Beograd : AGM knjiga, 2019 (Beograd : Donat Graf). - 1184 str. : ilustr. ; 25 cm
ISBN 978-86-6048-014-1
146. Српско-енглески / енглеско-српски речник грађанског процесног права / Марија Боранијашевић, Гордана Станковић, Владимир Боранијашевић. - Београд : Службени гласник, 2019 (Београд : Гласник). - 100, 96 стр. ; 21 см. - (Правна библиотека. Едиција Посебна издања)
ISBN 978-86-519-2378-7
147. Englesko-srpski finansijski rečnik / Miroslava Cvejić. - Beograd : Službeni glasnik, 2020 (Beograd : Glasnik). - 549 str. ; 25 cm. - (Biblioteka Lexis. Edicija Rečnici i enciklopedije)
ISBN 978-86-519-2624-5
148. Englesko-srpski rečnik poslovnog jezika / Zoran Čajka. - 2. izd. - Beograd : Službeni glasnik, 2021 (Beograd : Glasnik). - 684 str. ; 25 cm. - (Biblioteka Posebna izdanja)
ISBN 978-86-519-1147-0
149. Novi englesko-srpski rečnik sport-skih termina / Mira Milić, Olga Panić Kavgić, Aleksandra Kardoš. - Novi Sad : Prometej, 2021 (Novi Sad : Prometej). - 536 str. : slike autorki ; 25 cm. - (Biblioteka Rečnici ; knj. 9)
ISBN 978-86-515-1870-9
150. Речник интернета и дигиталне комуникације : енглеско-српски : 1000 појмова за савремени умрежени живот / Лазар Бошковић. - 1. изд. - Београд : mCloud, 2021 (Београд : ФУК). - 237 стр. ; 21 см
ISBN 978-86-82094-00-5
151. Српско-енглески / енглеско-српски речник грађанског процесног права / Марија Боранијашевић, Гордана Станковић, Владимир Боранијашевић. - 2. измењено и допуњено изд. - Београд : Службени гласник, 2022 (Београд : Гласник). - 110, 106 стр. ; 21 см. - (Правна библиотека. Едиција Посебна издања)
ISBN 978-86-519-2807-2
152. Novi savremeni englesko-srpski rečnik iz oblasti polimernog inženjerstva / Vojislav Bogdanović. - Beograd : Poslovno udruženje JUPLAS, 2023 (Beograd : Razvojno istraživački centar GITMF). - 262 str. : autorova slika ; 24 cm
ISBN 978-86-904062-1-0
153. Rečnik biznisa i ekonomije : englesko-srpski i srpsko-engleski / Branko Ž. Ljutić. - Beograd : iLearn, 2023 (Jagodina : Zlatna knjiga). - X, 489 str. : autorova slika ; 20 cm
ISBN 978-86-80666-22-8
154. Englesko-srpski leksikon prava. Tom 1 / Živko M. Čule. - Beograd : Jasen, 2024 (Beograd : Neven). - 1226 str. ; 25 cm. - (Biblioteka Rečnik)
ISBN 978-86-6293-066-8
155. Englesko-srpski leksikon prava. Tom 2 / Živko M. Čule. - Beograd : Jasen, 2024 (Beograd : Neven). - 990 str. ; 25 cm. - (Biblioteka Rečnik)
ISBN 978-86-6293-068-2
156. Rečnik osiguranja : englesko-srpski / Vera Joldić, Bojana Papović. - Beograd : AGM knjiga, 2024 (Beograd : Donat graf). - 321 str. ; 21 cm
ISBN 978-86-6048-051-6

157. Речник интернета и дигиталне комуникације : енглеско-српски : 1200 појмова за дигиталну писменост / Лазар Бошковић. - 2. измењено и допуњено изд. - Нови Сад : Прометеј, 2024 (Ваљево : Топаловић). - 307 стр. ; 21 см. - (Лингвистичке едиције. Едиција Мали речници ; књ. 12) ISBN 978-86-515-2237-9

Гордана Ђоковић, ванредни је професор на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета Универзитета у Београду. На истој Катедри је дипломирала (2001), завршила Мастер студије (2008) и одбранила докторску дисертацију (2014). Од 2002. до 2010. године радила је у Народној библиотеци Србије као каталогизатор и класификатор у Одељењу монографских публикација. Од октобра 2008. радила је као сарадник у настави, од фебруара 2010. као асистент, од новембра 2014. као доцент и децембра 2019. године изабрана је у звање ванредног професора на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета Универзитета у Београду.

Држи наставу на основним, мастер и докторским студијама и ангажована је на следећим предметима: следеће *Организација знања, Методологија истраживања и цишања, Библиотечки пракцикум, Информациона писменост, Издаваштво, Књижевство, Научни часописи, електронско издаваштво и дигиталне библиотеке и Библиотеке и научна комуникација.*

Gordana Đoković is an Associate Professor at the Department of Library and Information Science, Faculty of Philology, University of Belgrade. She completed her undergraduate studies (2001), Master's studies (2008), and defended her PhD dissertation (2014) at the same Department. From 2002 to 2010, she worked at the National Library of Serbia as a cataloger and classifier in the Department of Monographic Publications. She has been engaged in teaching since October 2008—first as a teaching assistant, then as an assistant (from February 2010), assistant professor (from November 2014), and, in December 2019, she was elected to the rank of Associate Professor at the Department of Library and Information Science, Faculty of Philology, University of Belgrade.

She teaches courses at the undergraduate, master's, and doctoral levels, and is involved in the following subjects: *Organization of Knowledge, Research Methodology and Citation, Library Practicum, Information Literacy, Publishing, Bookselling, Scholarly Journals, Electronic Publishing and Digital Libraries, and Libraries and Scholarly Communication.*

<https://orcid.org/0000-0001-6275-7525>

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.en>).

Јована Говедарица
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Катедра за италијанистику
jovanabojsic1@gmail.com

UDC: 33(038)=131.1=163.41
Сврхуни рад

ИТАЛИЈАНСКО-СРПСКИ ГЛОСАР ЕКОНОМСКЕ ТЕРМИНОЛОГИЈЕ

Идеја за овај глосар настала је након вишегодишњег искуства у подучавању стручног језика из области економије на италијанском језику. Током година рада са студентима четврте године основних студија Катедре за италијанистику Филолошко-уметничког факултета Универзитета у Крагујевцу, увидела се потреба за креирањем свеобухватног глосара који би олакшао разумевање специфичних термина и омогућио ефикасније савладавање стручног језика. Овај глосар је, дакле, намењен студентима како би унапредили своје језичке вештине и боље разумели економске термине на италијанском језику, али и колегама који се баве језиком струке.

Стручна терминологија обухваћена у глосару одабрана је на основу градива обрађеног у приручнику *Italiano per economisti*, али такође и на основу анализе и одабира појмова који су најзаступљенији и најрелевантнији у пракси. Извори грађе обухватају примарне економске текстове на италијанском језику, стручну литературу и дидактичке материјале коришћене током наставе, чиме се осигурава аутентичност термина.

При састављању глосара, коришћени су следећи приручници и речници:

Incalcaterra McLoughlin Laura, Pla-Lang Luisa, & Schiavo-Rotheneder Giovanna. *Italiano per economisti*. Firenze: Alma Edizioni, 2004.

Klajn Ivan, *Italijansko-srpski rečnik*, Beograd, Zavod za udžbenike, 2011.

Kosović Mirjana, *Srpsko-italijanski komercijalno-pravni rečnik*, Beograd, Prosveta, 1994.

Потешкоће у превођењу стручне терминологије проистекле су из разлика у семантици између италијанског и српског језика, при чему су прецизност и конзистентност биле кључне, нарочито за термине који

немају еквивалент у циљаном језику или имају специфична значења у економској терминологији. Разлике у семантици су захтевале темељно истраживање и адаптацију, како би се осигурала прецизност у преносу значења термина из италијанског на српски језик. У процесу преводјења, највећи изазов представљали су термини који у једном језику имају више значења или се употребљавају у различитим контекстима, али немају директне еквиваленте у другом језику. У овим случајевима, било је потребно пронаћи одговарајући термин који најбоље одражава значење у оквиру специфичне економске терминологије, уз задржавање веродостојности оригиналног појма.

ИТАЛИЈАНСКИ	СРПСКИ
А	
acquirente	купац
acquire	стећи
aliquota	удео
ammonto	износ
amministrazione	управа
anticipo	аванс
appalto	закуп
artigiano	занатлија
assegno bancario	чек
assegno bianco	чек без покрића
asta	аукција
aumentare	повећати
azienda	предузеће, фирма
В	
bancomat	банкомат
banconota	новчаница
bene	имовина
bene immobile	непокретна имовина
bene mobile	покретна имовина
bolletta	рачун за комуналне услуге

ИТАЛИЈАНСКИ	СРПСКИ
bonifico bancario	платни налог
Borsa valori	ефектна берза
brevetto	патент
С	
cambiale	меница
capitale	капитал
Capitale privato	приватни капитал
Capitale sociale	основни капитал
Carta di credito	кредитна картица
catena di negozi	ланац продавница
cessione	пренос
clausola	клаузула
cliente	клијент
Codice civile	Грађански законик
Codice fiscale	порески број грађана
Collegio sindacale	Надзорни одбор
collocamento in borsa	пласирање на берзи
commissione	провизија
concorrenza	конкуренција
consegna	испурука/достава
consiglio amministrativo	управни одбор
consiglio di sorveglianza	надзорни одбор
consumatore	потрошач
contabilità	рачуноводство
contanti	готовина
Conto corrente	текући рачун
Conto scoperto	рачун без покрића
contratto	уговор
coordinate bancarie	банковни подаци

ИТАЛИЈАНСКИ	СРПСКИ
corriere	достављач
credito	кредит
creditore	поверилац
D	
debito	дуг
denominazione sociale	пословно име
deposito	депозит
dipendente	запослени
distribuzione	дистрибуција
ditta	фирма/предузеће
E	
emettere	издати
emissione	издавање
entrare in vigore	ступати на снагу
eredità	наследство
esercitare	вршити
essere in rosso	бити у минусу
estinguere	отплатити дуг/угасити рачун
estratto conto	извод банковног рачуна
F	
fattura	фактура
fatturato	промет
filiale	филијала
finanziamento	финансирање
finanziatore	финансијер
fiscalista	порески саветник
fondare	основати
fornire	снабдети
fornitore	добављач

ИТАЛИЈАНСКИ	СРПСКИ
G	
gara d'appalto	конкурс за извођење радова, тендер
gestire	управљати
grossista	велетрговац
I	
imballaggio	паковање, амбалажа
impiegato	запослени
importo	износ
imposta	порез
imprenditore	предузетник
impresa	предузеће
incasso	наплата
indicizzare	индексирати
inflazione	инфлација
interesse	камата
investimento	инвестиција
investitore	инвеститор
ipermercato	хипермаркет
ipoteca	хипотека
Imposta sul valore aggiunto	порез на додату вредност
L	
lancio	лансирање
logistica	логистика
lordo	брuto
M	
manodopera	радна снага
mansione	задужење
marchio	бренд, заштитни знак
mercato	тржиште

ИТАЛИЈАНСКИ	СРПСКИ
merce	роба
Monte di Pietà	државна залагаоница
mutuo	дугорочни зајам
N	
negoiazione	преговарање, трговина
netto	нето
nominativo	име
norma	правило
O	
obbligazione	обвезница
operazione	транзакција
ordine	наруџбина
organico	запослени кадар
organigramma	организациона шема
organi di line	директни извршни одбор
organi di stuff	помоћни органи
organo societario	друштвени орган
P	
pagamento	плаћање
pagherò	меница
patrimoniale	имовински
patrimonio	имовина
pattuire	уговорити
persona giuridica	правно лице
piano d'impresa	пословни план
prelevare	подићи новац
produttore	произвођач
promozione	промоција
proprietà	власништво

ИТАЛИЈАНСКИ	СРПСКИ
pubblicità	реклама
punto vendita	продајно место
Q	
quota	удео
quotazione in borsa	котирање на берзи
R	
ragione sociale	назив предузећа
rappporto	извештај
reddito	приход
reddizio	исплативо
redigere	саставити
rendimento	добит, зарада
reparto	одељење
responsabilità limitata	ограничена одговорност
responsabilità illimitata	неограничена одговорност
responsabilità solidale	солидарна одговорност
ricavo	приход
ricerca di mercato	истраживање тржишта
rilancio	поновно лансирање
rimessa	дознака
riscuotere	наплатити
risparmiatore	штедиша
S	
saldo	стање на рачуну
Società in Accomandita per Azioni	Командитно акционарско друштво
Società in Accomandita Semplice	Командитно друштво
sconto	попуст
sfruttamento	злоупотреба
Società in nome collettivo	Оргачко друштво

ИТАЛИЈАНСКИ	СРПСКИ
società	друштво, компанија
società affiliata	придружено друштво
socio	партнер
socio accomandante	командитор
socio accomandatario	комплементар
Società per Azioni	Акционарско друштво
spesa tenuta conto	накнада за одржавање рачуна
sportello	шалтер
Società a responsabilità limitata	Друштво са ограниченом одговорношћу
stabilimento	фабрика
stipulare	склопити
sviluppo	развој
Т	
tassa	порез, допринос
tasso d'interesse	каматна стопа
titolare	власник
titolo di stato	државна обвезница
traente	трасант
transazione	трансакција
tratta	меница
trattario	трасат
tutela	заштита
У	
utile	добит
V	
vaglia cambiario	банковна меница
valore	вредност
vendita al dettaglio	малопродаја

ИТАЛИЈАНСКИ	СРПСКИ
vendita all'ingrosso	велепродаја
vendita per corrispondenza	продаја путем поште
versamento	уплата
versare	уплатити

Јована Говедарица рођена је у Смедеревској Паланци 1994. године. Први образовни циклус завршила је у Србији, после чега школовање наставља у Републици Италији, у Удинама. Школске 2015/2016. године уписује основне студије на Филолошко-уметничком факултету Универзитета у Крагујевцу на Катедри за италијанистику. Дипломирала је 2019. године, док је мастер студије завршила на истом факултету одбранивши мастер рад на тему *Улога и значај интеракције у настави страног језика*. Докторске студије уписала је 2021. године на Филолошком факултету у Београду, модул Језик. Ангажована је на Филолошко-уметничком факултету при Катедри за италијанистику као лектор. Као ближе тематско подручје свог опредељења за научни рад и усавршавање издваја области примењене лингвистике, социолингвистике и усвајања страног језика.

Jovana Govedarica was born in Smederevska Palanka in 1994. She completed her first education cycle in Serbia, after which she continued her education in Udine, Republic of Italy. In the academic year 2015/2016, she enrolled in the undergraduate programme at the Faculty of Philology and Arts, University of Kragujevac, Department of Italian Studies. She graduated in 2019, while she completed the master's programme at the same Faculty, defending her master's thesis on the topic "The Role and Importance of Interaction in Foreign Language Teaching". She enrolled in the doctoral programme in 2021 at the Faculty of Philology in Belgrade, Language module. She is employed at the Faculty of Philology and Arts, Department of Italian Studies, as a lecturer. As a narrower thematic areas of her commitment to academic work and professional development, she singles out the areas of applied linguistics, sociolinguistics and foreign language acquisition.

<https://orcid.org/0009-0009-7761-1639>

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.en>).

Упутство за пријему рукописа за штампу

Часопис *Преводилац* представља научно периодично издање које објављује оригиналне научне радове из области теорије, праксе и дидактике превођења и сродних дисциплина. У рубрици „Прикази и критике“ објављују се научна критика и прикази најновијих издања из области превођења и контрастивне лингвистике. Посебне периодичне рубрике резервисане су за хронику, библиографију и глосар.

Часопис *Преводилац* прихвата радове који нису раније објављивани или понуђени за објављивање некој другој публикацији, а аутори који понуде рукопис за објављивање гарантују да он представља њихов оригиналан допринос, да није објављиван раније и да се не разматра за објављивање на другом месту. Уколико је рад био изложен на научном скупу или је део научноистраживачког пројекта, податак о томе треба да буде наведен у напомени на дну прве странице чланка.

Аутори су дужни да се придржавају етичких стандарда који се односе на научноистраживачки рад. Плагирање (неовлашћено или неназначено преузимање туђих идеја или речи) и аутоплагирање представљају грубо кршење научне етике.

Радови се објављују на српском, језицима региона, као и на светским језицима. Рукопис треба да буде граматички, правописно и стилски исправан. За радове на српском језику примењује се *Правопис српскога језика* М. Пешикана, Ј. Јерковића и М. Пижурце (Нови Сад: Матица српска, 2010), а писмо рада је ћирилица. За радове на осталим језицима примењује се одговарајући важећи правопис.

Студије и расправе могу бити обима од 12.000 до 32.000 словних места (са размацима), шаљу се електронски у Word формату (*.doc) на адресе: casopis@prevodi.rs и/или casopisprevodilac@gmail.com. Обим приказа и прилога за рубрику *Хроника* је до 8.000 словних места.

Уз рад аутор прилаже кратку белешку о себи на српском и енглеском језику, као и изјаву о ауторству.

Часопис *Преводилац* излази двапут годишње, у јуну и децембру. Рок за предају радова за први број је 15. март, а за други број 15. септембар.

Радове рецензирају по два компетентна рецензента. Рецензирање је анонимно у оба смера. Аутори ће бити обавештени о томе да ли је рад прихваћен за објављивање у року од три месеца од пријема рукописа.

Елементи рада наводе се по следећем редоследу:

1. Подаци о аутору на језику текста (за сваког аутора, ако их има више): име и презиме аутора, афилијација (у облику назива институције аутора са свим организационим нивоима – нпр. Универзитет

у Београду, Филолошки факултет, Катедра за оријенталистику), електронска адреса (ако је аутора више, наводи се адреса само једног аутора). Функција и звање аутора се не наводе.

2. Наслов рада: наводи се верзалом на језику текста. Уколико је рад настао као део научноистраживачког пројекта, назив и број пројекта наводе су у белешци на дну странице, која се звездицом везује за наслов рада. Ако је чланак у претходној верзији био изложен на скупу у виду усменог саопштења (под истим или сличним насловом), прихвата се под условом да није објављен, а податак о томе такође треба да буде наведен у посебној напомени на дну странице, која се звездицом (две звезде, уколико се даје напомена везана за научноистраживачки пројекат) везује за наслов рада.

Наслов треба да што верније опише садржај чланка, пожељно је да садржи речи погодне за индексирање и претраживање. Наслову се може придодати поднаслов.

Наслов приказа може бити библиографска одредница.

Наслов прилога за рубрику *Хроника* може бити назив приказиваног скупа са датумима одржавања.

Наслов прилога за рубрику *Глосар* треба да садржи тематику глосара и обухваћене језике, на пример: „Основна терминологија спољне трговине (српско-енглески)“.

Наслов прилога за рубрику Библиографија треба да одражава садржај прилога, а уколико је библиографија временски ограничена, треба навести и распон година у којима су објављене библиографске одреднице обухваћене прилогом, на пример: „Библиографија часописа *Преводилац* (1982-2021)“.

3. Сажетак (до 200 речи) и кључне речи (до 10) на језику текста. Сажетак је кратак информативан приказ садржаја чланка, пожељно је да садржи термине који се често користе за индексирање и претрагу чланака. Саставни делови сажетка су циљ истраживања, методи, резултати и закључак. Кључне речи или синтагме треба да тематски, теоријски и методолошки упућују на садржај чланка. Сажетак и кључне речи су обавезни елементи прилога за рубрику *Сјудије и расправе*.
4. Сажетак (до 200 речи) и кључне речи (до 10) на енглеском језику, односно на српском језику ако је рад на енглеском. Сажетак и кључне речи на енглеском језику су обавезни елементи прилога за рубрику *Сјудије и расправе*.
5. Основни текст рада. Уводни део основног текста треба да садржи циљ истраживања, теоријско-методолошки оквир, осврт на претходна истраживања. Завршни део основног текста обавезно треба да садржи кратке резултате и закључке истраживања.

6. Цитирана литература: наводи се на оригиналном писму у посебном одељку испод наслова ЛИТЕРАТУРА, и то одвојено ћирилична и латинична. За рад на српском језику прво се наводи литература на ћирилици по азбучном реду презимена аутора, а затим литература на латиници по абецедном реду презимена аутора. За рад написан на енглеском језику редослед је обрнут. Библиографске јединице које су наведене ћириличним писмом обавезно се транслитеришу латиничним писмом (упутства су наведена ниже). Дела истог аутора наводе се хронолошки. Уколико су дела истог аутора објављена у истој години, наводе се по азбучном/ абецедном реду наслова. Цитирана литература је обавезан елемент прилога за рубрику *Сїуџије и расїраве*.
7. Резиме: име и презиме аутора, наслов рада (испод наслова пише се *Резиме*), текст резимеа, кључне речи. Уколико је рад на српском или неком од језика региона, резиме мора бити на неком од светских језика, пожељно на енглеском језику, уз обавезно прилагање текста резимеа и на језику рада. Уколико је рад на неком другом страном језику, резиме је на српском. Резиме не може бити преведени сажетак и не би требало да прелази 10% дужине основног текста. Обавезни делови резимеа су циљ истраживања, методи, резултати и закључак. Кључне речи наводе се курзивом. Резиме је обавезан елемент прилога за рубрику *Сїуџије и расїраве*.
8. Кратка биографија аутора прилога (до 200 речи). Биографија треба да садржи податке о образовању, радном искуству, научним и стручним интересовањима, евентуално најважнијим публикацијама.
9. Кратка биографија аутора прилога на енглеском језику (до 200 речи).
10. Прилози (фотографије, слике, табеле и сл.) се достављају посебно, означени бројем, а у основном тексту назначаваче се место прилога (прилог 1, прилог 2 итд.).

Посебна ујуџсїва:

1. Форматирање текста: тип слова је Times New Roman, величина слова 12pt, проред 1,15. Величина слова фуснота, сажетака са кључним речима, списка цитиране литературе, резимеа и биографске белешке је 10pt. Маргине према стандарду (default), први ред пасуса увучен табулатором 1cm, обострано поравњање (Justified). Без пагинације.
2. Фонтови који не одговарају стандарду Unicode морају се послати електронском поштом као посебан прилог уз рад. Такав рад шаље се у формату *.pdf.

3. Наслови засебних публикација који се помињу у раду пишу се на језику на коме је публикација објављена и истичу се курзивом. По потреби превод наслова на језик рада може бити наведен у фусноти.
4. Наслови појединачних радова објављених у засебној публикацији у раду се дају под знацима навода. По потреби превод наслова на језик рада може бити наведен у фусноти.
5. У раду на српском језику страна имена ван парентезе пишу се транскрибовано према правилима Правописа српскога језика, а у парентезама у изворном облику.
6. У радовима на српском језику цитати се издвајају знацима „...“, а цитат унутар цитата ‘...’, док се у радовима на другим језицима приликом цитирања поштује одговарајући правопис.
7. Цитати се могу наводити на језику оригинала или у преводу, уз обавезно навођење аутора превода.
8. Фусноте се укључују и нумеришу аутоматски (References – Insert Footnote). Библиографски подаци о публикацији цитираној у тексту не наводе се у фуснотама.
9. За прилоге за рубрику *Глосар* аутори треба да поштују следећа упутства:
 - а) Глосар садржи термине одређене уже или шире стручне области. Двојезични или вишејезични глосар може садржати и општеупотребну лексику која функционише у одабраној области.
 - б) Глосар може бити двојезичан или вишејезичан. Изузетно, у случају најновије терминологије, глосар може бити једнојезичан, односно може садржати само тумачење одредница на истом језику.
 - в) Одреднице се наводе азбучним/абecedним редом зависно од полазног језика. Уколико је глосар посвећен широј области, може се поделити на уже области, а у оквиру сваке даље се наводе одреднице азбучним/абecedним редоследом.
 - г) Одреднице се наводе у табели – по једна колона за сваки језик, у првој колони наводе се одреднице полазног језика.
 - д) Одредница може бити реч или синтагма, при чему је пожељно синтагме наводити уз главну реч, а не према првој речи синтагме. Уколико термин има више еквивалената, пожељно је навести синтагме које одражавају употребу сваког еквивалента.
 - ђ) Уколико лексема има и нетерминолошко значење или има више значења везаних за различите стручне области, наводе се еквиваленти само за област тематике глосара.
 - е) Саставни део глосара је кратак опис, обима од 1800 до 2700 словних места. Опис треба да садржи осврт на стручну терминологију дате области, методологију избора термина, изворе грађе, циљну групу, иновативност у односу на већ постојеће глосаре или речнике, потешкоће у превођењу стручне терминологије и слично.

10. При изради прилога за рубрику *Библиографија* руководити се Међународним стандардним библиографским описом (ISBD). Пожељно је да библиографију прати краћи уводни текст, обима од 1800 до 2700 словних места, у коме ће бити наведена методологија израде, циљна група, иновативност библиографије и слично.
11. Дозвољена је употреба алата вештачке интелигенције (ВИ) за проверу правописа и граматике. Није дозвољена употреба ВИ за сажамање стручне литературе, извођење закључака и писање текста. Уколико су у току истраживања и писања текста коришћени неки алати ВИ за сврхе мимо провере правописа и граматике, аутори су дужни да наведу који су алат користили и у коју сврху.

Навођење референци

1. У тексту:

- а) упућивање на монографију у целини (Драгићевић 2018) или студију у целини (Halverson 1997);
- б) упућивање на одређену страницу или више суседних и несуседних страница (Драгићевић 2018: 139, 141, 143–144);
- в) упућивање на студије истог аутора из исте године (Драгићевић 2018а), (Драгићевић 2018б); упућивање на студије истог аутора из различитих година – хронолошким редом (Драгићевић 2016; 2018);
- г) упућивање на студију двају аутора (Пипер – Клајн 2014: 220–221); при упућивању на студију више аутора наводи се само презиме првог уз употребу скраћенице и др./et al. (Пипер и др. 2005: 101), (Snell-Hornby et al. 1994: 67); истовремено упућивање на радове два или више аутора (Драгићевић 2018; Bugarski 1990; Пипер – Клајн 2014);
- д) рукописи се цитирају према фолијацији (нпр. 2а–3б), а не према пагинацији, осим ако је рукопис пагиниран.

2. Цитирана литература се даје у засебном одељку насловљеном ЛИТЕРАТУРА. У овом одељку наводи се само литература која је цитирана или парафразирана.

Испод сваке референце која није дата латиницом у угластим заградама навести њену латиничну транслитерацију. Аутоматску транслитерацију треба извршити на следећој адреси: <https://www.transliteration.com/transliteration/en/russian/ala-lc/> (дат је пример за руски језик). За референце на латиничном писму није потребно наводити транслитерацију.

Пример навођења овакве референце:

Драгићевић, Рајна. *Српска лексика у прошлости и данас*. Нови Сад: Матица српска, 2018.

[Dragičević, Rajna. *Srpska leksika u prošlosti i danas*. Novi Sad: Matica srpska, 2018]

Лиџерајџура се наводи на следећи начин:

а) књига (један аутор):

Драгићевић, Рајна. *Српска лексика у прошлости и данас*. Нови Сад: Матица српска, 2018.

б) књига (више аутора):

Пипер, Предраг и Клајн, Иван. *Нормативна граматика српског језика*. Нови Сад: Матица српска, 2013.

в) електронско издање књиге:

Ако је књига доступна у више формата, требало би навести ону верзију која је коришћена. Уз библиографске податке о књизи обавезно се наводи:

<http://adresa> (преузето датум).

г) секундарно ауторство (тематски зборници, зборници са научних скупова и др.):

Тематски зборник:

Пипер, Предраг (ур.). *Коинивнолинивисичка истраживања српског језика : зборник радова*. Београд: САНУ, 2006.

Goldstein, Laurence (ed.). *Brevity*. Oxford: Oxford University Press, 2013.

Швейцер, Александр Д. (ред.). *Текст и превод*. Москва: Наука, 1988.

Зборник са научног скупа:

Parezanović, Tijana i Solujić, Božana (ur.). *Jezik, književnost i budućnost*. Deseta međunarodna naučna konferencija, 24. i 25. septembar 2021. Београд: Alfa ВК Универзитет, 2021.

Тематски зборник или зборник са научног скупа (два места издавања, два издавача):

Јерковић, Јован (ур.). *Лексикографија и лексикологија : зборник реферата*. Научни скуп о лексикографији и лексикологији, 21. до 23. априла 1983. Београд: САНУ: Филолошки факултет ; Нови Сад: Институт за јужнословенске језике Филозофског факултета: Матица српска, 1984.

д) рад у зборнику радова:

Драгићевић, Рајна „Испитивање концептуализације љутње“.
Пипер, Предраг (ур.). *Коинивнолинивисичка истраживања српског језика : зборник радова*. Београд: САНУ, 2006: 97–119.

ђ) рад у часопису у штампаном облику:

Halverson, Sandra. “The Concept of Equivalence in Translation Studies”. *Target* 9:2 (1997): 207–34.

е) рад у онлајн часопису:

Kovačević, Darko. „Pragmatics of Classical Music Memes“. *Komunikacija i kultura online* 15:15 (2024): 152–173. <https://www.komuni->

- kacijaikultura.org/index.php/kk/article/view/519/374 (преузето 15. 12. 2024), DOI 10.18485/kkonline.2024.15.15.8
- ж) предговор, уводник, поговор:
Кончаревић, Ксенија. Поговор у *Исїовесї*, Гогољ, Николај Васиљевич, 144–155. Врњачка Бања: Пролог, 2004.
- з) публикација у новинама:
Avalić, Gorica. „Ko je, bre, prevodio ove filmove“. *Blic* 20. 12. 2015.
- и) речник:
РСКИНЈ: *Речник срїскохрваїскої књижевної и народної језика* (ред. Стевановић, Михаило). Књ. 1–. Београд: Институт за српскохрватски језик, 1959–.
- ј) фототипско издање:
Новаковић, Стојан. *Срїска књиїа : њени їродавци и чиїаоци у XIX веку*. Београд, 1900. Београд: Народна библиотека Србије: Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, 1982.
- к) рукописна грађа:
Николић, Јован. *Песмарица*. Темишвар, 1780–1783: Архив САНУ у Београду, сигн. 8552/264/5.
- л) публикација доступна онлајн:
Гарбовский, Николай. *Перевод как художественное творчество*. <https://cyberleninka.ru/article/n/perevod-kak-hudozhestvennoe-tvorchestvo/viewer> (преузето 27.04.2020).

После одељка Литература наводе се евентуално извори под насловом ИЗВОРИ у засебном одељку према истим принципима библиографског описа који се примењује у одељку ЛИТЕРАТУРА.

СПИСАК РЕЦЕНЗЕНАТА ПРИСПЕЛИХ РАДОВА
за свеске 93 (1/2025) и 94 (2/2025)

Александра Блатешић, Универзитет у Новом Саду, Република Србија
Рафаела Божић, Свеучилиште у Задру, Република Хрватска
Никола Д. Вујчић, Универзитет у Крагујевцу, Република Србија
Марија Гиревска, Универзитет светог Ђирила и Методија, Република Северна
Македонија
Мартина Иванова, Универзитет у Прешову, Словачка Република
Екатерина Јакушкина, Московски државни универзитет „М. В. Ломоносов“, Руска
Федерација
Ксенија Кончаревић, Универзитет у Београду, Република Србија
Јелена Костић Томовић, Универзитет у Београду, Република Србија
Тамара Костић Пахноглу, Универзитет у Нишу, Република Србија
Саша Модерц, Универзитет у Београду, Република Србија
Александра Молино, Универзитет у Торину, Република Италија
Маја Павловић-Шајтинац, Универзитет у Приштини, Република Србија
Мартина Подбој, Свеучилиште у Ријеци, Република Хрватска
Наташа Поповић, Универзитет у Новом Саду, Република Србија
Биљана Радић-Бојанић, Универзитет у Новом Саду, Република Србија
Зоран Скробановић, Универзитет у Београду, Република Србија
Далибор Соколовић, Универзитет у Београду, Република Србија
Татјана Срцева-Павловска, Амерички европски универзитет, Република Северна
Македонија
Веран Станојевић, Универзитет у Београду, Република Србија
Љиљана Стевић, Универзитет у Бањој Луци, Босна и Херцеговина
Сања Шкифић, Свеучилиште у Задру, Република Хрватска
Наташа Шофранац, Универзитет у Београду, Република Србија

***THE LIST OF REVIEWERS OF THE PAPERS SUBMITTED
for Volumes 93 (1/2025) and 94 (2/2025)***

Aleksandra Blatešić, Univerzitet u Novom Sadu, Republika Srbija

Rafaela Božić, University of Zadar, Republic of Croatia

Marija Girevska, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, Republic of North Macedonia

Martina Ivanová, University of Presov, Slovak Republic

Ekaterina Jakushkina, M. V. Lomonosov Moscow State University, Russian Federation

Ksenija Končarević, University of Belgrade, Republic of Serbia

Jelena Kostić Tomović, University of Belgrade, Republic of Serbia

Tamara Kostić Pahnoglu, University of Niš, Republic of Serbia

Saša Moderc, University of Belgrade, Republic of Serbia

Alessandra Molino, University of Turin, Italian Republic

Maja Pavlović-Šajtinac, University of Pristina, Republic of Serbia

Martina Podboj, University of Rijeka, Republic of Croatia

Nataša Popović, University of Novi Sad, Republic of Serbia

Biljana Radić-Bojanić, University of Novi Sad, Republic of Serbia

Zoran Skrobanović, University of Belgrade, Republic of Serbia

Dalibor Sokolović, University of Belgrade, Republic of Serbia

Tatjana Srceva-Pavlovska, American University of Europe, Republic of North Macedonia

Veran Stanojević, University of Belgrade, Republic of Serbia

Ljiljana Stević, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina

Sanja Škifić, University of Zadar, Republic of Croatia

Nataša Šofranac, University of Belgrade, Republic of Serbia

Nikola D. Vujčić, University of Kragujevac, Republic of Serbia

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

81'255.4

ПРЕВОДИЛАЦ : часопис за традуктологију и сродне области = Translator :
journal for translation studies and related fields / главни и одговорни
уредник Милена Ивановић. – Год. 1, бр. 1 (апр./јуни 1982)– . – Београд :
Удружење научних и стручних преводаца Србије, 1982– (Београд :
Службени гласник). – 24 cm

Полугодишње. – Је наставак: Glasnik Udruženja stručnih prevodilaca SR
Srbije = ISSN 3009-4208
ISSN 0351-8892 = Prevodilac
COBISS.SR-ID 644111

